

DE ONDERWIJSVISITATIE

Bachelor in het onderwijs: Secundair onderwijs

- parallele commissie 1

Een evaluatie van de kwaliteit van de professioneel gerichte opleidingen Bachelor in het onderwijs: Secundair onderwijs aan de Hogeschool PXL, Hogeschool Thomas More Kempen, Hogeschool Thomas More Mechelen, Karel de Grote-Hogeschool.

www.vluhr.be/kwaliteitszorg

Brussel - maart 2015

vluhr

**DE ONDERWIJSVISITATIE BACHELOR IN HET ONDERWIJS:
SECUNDAIR ONDERWIJS - PARALLELE COMMISSIE 1**

Een gedrukte versie van dit rapport kan tegen betaling bekomen worden bij de Cel Kwaliteitszorg.

Ravensteingalerij 27
1000 Brussel
T +32 (0)2 792 55 00
F +32(0)2 211 41 99

Het rapport is elektronisch beschikbaar op www.vluhr.be/kwaliteitszorg

Wettelijk depot: D/2015/12.784/2

VOORWOORD VAN DE VOORZITTER VAN HET BESTUURSCOMITÉ KWALITEITSZORG

Voor u ligt het rapport van de visitatiecommissie Secundair onderwijs. Deze visitatiecommissie brengt met dit rapport verslag uit over haar evaluatie van de professioneel gerichte opleidingen Bachelor in het onderwijs: Secundair onderwijs aan de Hogeschool PXL, Hogeschool Thomas More Kempen, Hogeschool Thomas More Mechelen en Karel de Grote-Hogeschool. Daarbij geeft zij toelichting bij de oordelen en aanbevelingen die resulteren uit het kwaliteitsonderzoek dat zij heeft verricht bij de bezochte opleidingen. Dit initiatief kadert in de opdracht van de Vlaamse Universiteiten en Hogescholen Raad (VLUHR) betreffende de externe kwaliteitszorg in het Vlaamse hoger onderwijs.

Het visitatierapport is in de eerste plaats bedoeld voor de betrokken opleidingen. Daarnaast willen de rapporten aan de maatschappij objectieve informatie verschaffen over de kwaliteit van de geëvalueerde opleidingen. Daarom zijn de visitatierapporten ook op de webstek van de VLUHR publiek gemaakt.

De visitatierapporten geven een momentopname weer van de betrokken opleidingen en vertegenwoordigen daarmee slechts één fase in het proces van blijvende zorg voor onderwijskwaliteit. Immers, al na korte tijd kan de opleiding gewijzigd zijn, al dan niet als reactie op de oordelen en aanbevelingen van de visitatiecommissie.

Graag dank ik namens het Bestuurscomité Kwaliteitszorg van de VLUHR de voorzitter en de leden van de visitatiecommissie voor de bestede tijd alsook voor de deskundigheid waarmee zij hun opdracht hebben uitgevoerd. De visitaties waren ook enkel mogelijk dankzij de inzet van velen die binnen de opleidingen betrokken waren. Ook hen willen wij daarvoor onze erkentelijkheid betuigen.

Hopelijk ervaren de opleidingen dit rapport als een kritische weerspiegeling van de inspanningen en als een bijkomende stimulans om de kwaliteit van het onderwijs in hun opleiding te verbeteren.

Nik Heerens

Voorzitter Bestuurscomité Kwaliteitszorg

VOORWOORD VAN DE VOORZITTER VAN DE VISITATIECOMMISSIE (PARALLELE COMMISSIE 1)

In 2014 zijn de bacheloropleidingen Secundair onderwijs aan de Vlaamse hogescholen op hun kwaliteit gevisiteerd. Het doel van deze visitaties is tweevoudig. In de eerste plaats wordt voldaan aan de verantwoordingsplicht die opleidingen aan de samenleving hebben. Met een voldoende oordeel is bewezen dat zij in staat zijn de leraren op te leiden die de samenleving wenst. In de tweede plaats zijn visitaties bedoeld om een bijdrage te leveren aan de kwaliteitsverbetering van de opleidingen.

De visitatiecommissie doet met dit rapport verslag van haar bevindingen en de daaraan ten grondslag liggende motivering. De beoordelingen zijn gebaseerd op het onderzoek dat zij heeft verricht naar de kwaliteit van de opleidingen. We waren onder de indruk van de getoonde kwaliteit, de inzet die door de opleiders gepleegd wordt en de professionaliteit waarmee dat gebeurt. Goed onderwijs verzorgen is een ingewikkelde en complexe opdracht. Leraren opleiden die in staat zijn die opdracht naar behoren uit te voeren, is zo mogelijk nog ingewikkelder. Overwegend slagen de opleidingen er in te voldoen aan de veelheid van eisen die aan haar gesteld worden.

De opleidingen worden vergelijkend beoordeeld. Dat kan alleen als er een oordeel wordt gedaan op 'vergelijkbare en min of meer meetbare' variabelen. De bestudering van de zelfevaluatierapporten en de daarop volgende visitatiebezoeken leiden altijd tot een oordeel over het geheel van de opleiding. Het recht doen aan het oordeel over de opleiding als één systeem en dat uitdrukken in een beoordeling per indicator heeft tot veel discussies geleid. Na ampel beraad zijn we er als commissie van overtuigd dat we dat tot tevredenheid hebben kunnen doen.

De commissie heeft de bezoeken als zeer inspirerend en leerzaam ervaren. De commissie dankt alle medewerkers van de lerarenopleidingen die meegewerkt hebben aan het welslagen van dit proces van zelfevaluatie en visitatie. Dit welslagen is alleen mogelijk geworden door de grote en deskundige inzet van al degenen die betrokken waren bij de voorbereiding en de uitvoering ervan.

Tevens dankt de commissie de medewerkers van de VLUHR en in het bijzonder de secretaris voor de betrokkenheid en inzet waarmee zij hun ondersteuning uitvoerden.

Namens de commissie,

Gerda Geerdink

Voorzitter van parallelle commissie 1

Voorwoord van de voorzitter van het Bestuurscomité	
Kwaliteitszorg	3
Voorwoord van de voorzitter van de visitatiecommissie	4

DEEL 1 ALGEMEEN DEEL

Hoofdstuk I	De onderwijsvisitatie Bachelor in het onderwijs: Secundair onderwijs – commissie 1	13
Hoofdstuk II	Algemene beschouwingen bij het visitatierapport Secundair onderwijs	19
Hoofdstuk III	De opleidingen in vergelijkend perspectief	33
Hoofdstuk IV	Tabel met scores	43

DEEL 2 OPLEIDINGSRAPPORTEN EN SAMENVATTINGEN

Hoofdstuk I	Hogeschool PXL Professioneel gerichte opleiding Bachelor in het onderwijs: Secundair onderwijs	49
Hoofdstuk II	Hogeschool Thomas More Kempen Professioneel gerichte opleiding Bachelor in het onderwijs: Secundair onderwijs	81
Hoofdstuk III	Hogeschool Thomas More Mechelen Professioneel gerichte opleiding Bachelor in het onderwijs: Secundair onderwijs	111
Hoofdstuk IV	Karel de Grote-Hogeschool Professioneel gerichte opleiding Bachelor in het onderwijs: Secundair onderwijs	139

BIJLAGEN

Bijlage I	Personalía van de leden van de visitatiecommissie	173
Bijlage II	Reactie van Karel de Grote-Hogeschool op het opleidingsrapport	175

VERIFIEERBARE FEITEN¹

Hoofdstuk I

Per instelling

Bijlagen bij het opleidingsrapport professioneel gerichte opleiding Bachelor in het onderwijs: Secundair onderwijs – Hogeschool PXL

- Bezoekschema;
- Lijst met de opleidingsspecifieke leerresultaten in relatie tot de gevalideerde domeinspecifieke leerresultaten opgesteld volgens de handleiding van de VLUHR, indien beschikbaar, en/of in relatie tot de Vlaamse Kwalificatiestructuur;
- Schematisch programmaoverzicht met vermelding van het aantal studiepunten per opleidingsonderdeel;
- Omvang van het ingezette personeel in VTE, ingedeeld naar categorie van aanstelling;
- Instroomgegevens, doorstroomgegevens en totaal aantal studenten;
- De studieduur tot het behalen van het diploma per instromende cohorte en de gemiddelde studieduur per afstuderende cohorte;
- Overzicht van de belangrijkste activiteiten van de opleiding met betrekking tot internationalisering conform de visie van de opleiding, met minimaal de mobiliteit op basis van internationaal aanvaarde definities (max. 2 pag.)

¹ De verifieerbare feiten voor de visitatie Bachelor in het onderwijs: Secundair onderwijs zijn terug te vinden op www.vluhr.be/kwaliteitszorg

Hoofdstuk II

Bijlagen bij het opleidingsrapport professioneel gerichte opleiding Bachelor in het onderwijs: Secundair onderwijs – Hogeschool Thomas More Kempen

- Bezoekschema;
- Lijst met de opleidingsspecifieke leerresultaten in relatie tot de gevalideerde domeinspecifieke leerresultaten opgesteld volgens de handleiding van de VLUHR, indien beschikbaar, en/of in relatie tot de Vlaamse Kwalificatiestructuur;
- Schematisch programmaoverzicht met vermelding van het aantal studiepunten per opleidingsonderdeel;
- Omvang van het ingezette personeel in VTE, ingedeeld naar categorie van aanstelling;
- Instroomgegevens, doorstroomgegevens en totaal aantal studenten;
- De studieduur tot het behalen van het diploma per instromende cohorte en de gemiddelde studieduur per afstuderende cohorte;
- Overzicht van de belangrijkste activiteiten van de opleiding met betrekking tot internationalisering conform de visie van de opleiding, met minimaal de mobiliteit op basis van internationaal aanvaarde definities (max. 2 pag.)

Hoofdstuk III

Bijlagen bij het opleidingsrapport professioneel gerichte opleiding Bachelor in het onderwijs: Secundair onderwijs – Hogeschool Thomas More Mechelen

- Bezoekschema;
- Lijst met de opleidingsspecifieke leerresultaten in relatie tot de gevalideerde domeinspecifieke leerresultaten opgesteld volgens de handleiding van de VLUHR, indien beschikbaar, en/of in relatie tot de Vlaamse Kwalificatiestructuur;
- Schematisch programmaoverzicht met vermelding van het aantal studiepunten per opleidingsonderdeel;
- Omvang van het ingezette personeel in VTE, ingedeeld naar categorie van aanstelling;
- Instroomgegevens, doorstroomgegevens en totaal aantal studenten;
- De studieduur tot het behalen van het diploma per instromende cohorte en de gemiddelde studieduur per afstuderende cohorte;
- Overzicht van de belangrijkste activiteiten van de opleiding met betrekking tot internationalisering conform de visie van de opleiding, met minimaal de mobiliteit op basis van internationaal aanvaarde definities (max. 2 pag.)

Hoofdstuk IV Bijlagen bij het opleidingsrapport professioneel gerichte opleiding Bachelor in het onderwijs: Secundair onderwijs – Karel de Grote-Hogeschool

- Bezoekschema;
- Lijst met de opleidingsspecifieke leerresultaten in relatie tot de gevalideerde domeinspecifieke leerresultaten opgesteld volgens de handleiding van de VLUHR, indien beschikbaar, en/of in relatie tot de Vlaamse Kwalificatiestructuur;
- Schematisch programmaoverzicht met vermelding van het aantal studiepunten per opleidingsonderdeel;
- Omvang van het ingezette personeel in VTE, ingedeeld naar categorie van aanstelling;
- Instroomgegevens, doorstroomgegevens en totaal aantal studenten;
- De studieduur tot het behalen van het diploma per instromende cohorte en de gemiddelde studieduur per afstuderende cohorte;
- Overzicht van de belangrijkste activiteiten van de opleiding met betrekking tot internationalisering conform de visie van de opleiding, met minimaal de mobiliteit op basis van internationaal aanvaarde definities (max. 2 pag.)

DEEL 1

Algemeen deel

HOOFDSTUK I

De onderwijsvisitatie Bachelor in het onderwijs: Secundair onderwijs – parallelle commissie 1

1 INLEIDING

De professioneel gerichte opleidingen Bachelor in het onderwijs: Secundair onderwijs wordt in Vlaanderen door 16 instellingen aangeboden. Bij de visitatie van deze opleidingen werden vier parallelle commissies betrokken. In dit visitatierapport brengt de visitatiecommissie Secundair onderwijs – parallelle commissie 1 – verslag uit van haar bevindingen over de professioneel gerichte opleiding Bachelor in het onderwijs: Secundair onderwijs die zij in het voorjaar 2014, in opdracht van de Vlaamse Universiteiten en Hogescholen Raad (VLUHR), heeft bezocht.

Dit initiatief kadert, conform de decretale opdracht, in de werkzaamheden van de VLUHR met betrekking tot de organisatie en uitvoering van de externe beoordelingen van het onderwijs aan de Vlaamse universiteiten, hogescholen en andere ambtshalve geregistreerde instellingen.

2 DE BETROKKEN OPLEIDINGEN

Ingevolge haar opdracht heeft de parallelle commissie 1 de volgende instellingen bezocht:

- van 20 t.e.m. 21 februari 2014: Hogeschool Thomas More Kempen
 - Bachelor in het onderwijs: Secundair onderwijs
- van 26 t.e.m. 27 februari 2014: Hogeschool PXL
 - Bachelor in het onderwijs: Secundair onderwijs

- van 20 t.e.m. 21 maart 2014: Hogeschool Thomas More Mechelen
 - Bachelor in het onderwijs: Secundair onderwijs
- van 27 t.e.m. 28 maart 2014: Karel de Grote-Hogeschool
 - Bachelor in het onderwijs: Secundair onderwijs

3 DE VISITATIECOMMISSIE

3.1 Vier parallelle commissies Secundair onderwijs

De 16 opleidingen Bachelor in het onderwijs: Secundair onderwijs die in Vlaanderen worden aangeboden werden door vier parallelle commissies Secundair onderwijs (commissie 1, commissie 2, commissie 3 en commissie 4) gevisiteerd. De hogescholen zijn hierbij zodanig ingedeeld in één van de vier onderscheiden commissies, dat de onafhankelijkheid van de commissie ten aanzien van de te beoordelen instellingen gewaarborgd wordt.

3.2 Samenstelling

De samenstelling van de visitatiecommissie Secundair onderwijs werd bekrachtigd door de het Bestuurscomité Kwaliteitszorg van 20 september 2013, 13 oktober 2013 en 3 december 2013. De samenstelling van de visitatiecommissie kreeg op 6 januari 2014 een positief advies van de NVAO. De commissie werd vervolgens door het Bestuurscomité Kwaliteitszorg van de VLUHR ingesteld bij besluit van 31 januari 2014.

De visitatiecommissie Secundair onderwijs, parallelle commissie 1, heeft de volgende samenstelling:

- Tot voorzitter
 - **Dr. Gerda Geerdink**, Associate Lector aan het Kenniscentrum
 - Kwaliteit van Leren van de Hogeschool van Arnhem en Nijmegen
- Domeindeskundige leden
 - **Dhr. Marc Driesen**, gewezen algemeen directeur SGR1 Antwerpen – Antigon GO!
 -
- Onderwijskundig lid
 - **Prof. dr. Tammy Schellens**, vakgroep Onderwijskunde, UGent
- Student-lid
 - **Dhr. Wouter Lambrechts**, student Bachelor in het onderwijs: Secundair onderwijs, aan Arteveldehogeschool

Mevrouw Diana Faifer, stafmedewerker kwaliteitszorg verbonden aan de Cel Kwaliteitszorg van Vlaamse Universiteiten en Hogescholen Raad, trad op als projectbegeleider en secretaris van deze parallelle visitatiecommissie.

Voor korte curricula vitae van de commissieleden wordt verwezen naar bijlage 1.

3.3 Taakomschrijving

Van de visitatiecommissie wordt verwacht dat zij

- gemotiveerde en onderbouwde oordelen geeft over de opleiding aan de hand van het beoordelingskader.
- aanbevelingen formuleert om waar mogelijk te komen tot kwaliteitsverbetering, en
- wanneer van toepassing haar bevindingen over de verschillende opleidingen binnen eenzelfde cluster vergelijkenderwijs weergeeft.
- de bredere samenleving informeert over haar bevindingen.

3.4 Werkwijze

3.4.1 Voorbereiding

Ter voorbereiding van de visitatie werd aan de instelling gevraagd een zelf-evaluatierapport op te stellen. De Cel Kwaliteitszorg van de VLUHR heeft hiervoor een visitatieprotocol ter beschikking gesteld, waarin de verwachtingen ten aanzien van de inhoud van het zelf-evaluatierapport uitgebreid zijn beschreven. Het zelf-evaluatierapport volgt de opbouw van het accreditatiekader.

De commissie ontving het zelf-evaluatierapport enkele weken voor het eigenlijke bezoek, waardoor zij de gelegenheid kreeg dit document vooraf zorgvuldig te bestuderen en het bezoek grondig voor te bereiden. De commissieleden werden bovendien verzocht om elk een tweetal afstudeerwerken grondig door te nemen vooraleer het bezoek plaatsvond.

De commissie hield haar installatievergadering op 31 januari 2014. Tijdens deze vergadering werden de commissieleden verder ingelicht over het visitatieproces en hebben zij zich concreet voorbereid op de af te leggen bezoeken. Bijzondere aandacht is besteed aan een eenduidige toepassing van het beoordelingskader en het visitatieprotocol. Verder werd het programma van het bezoek opgesteld (zie bijlage 2) en werd een eerste bespreking gewijd aan het zelf-evaluatierapport.

3.4.2 Bezoek aan de instelling

Tijdens het in situ bezoek aan de instellingen heeft de commissie gesprekken kunnen voeren met de verschillende betrokkenen bij de opleidingen. Het bezoekschema voorzag gesprekken met de opleidingsverantwoordelijken, de studenten, de docenten, de alumni, het werkveld en de opleidingsgebonden ondersteuners. De gesprekken die de commissie heeft gevoerd, waren openhartig en verhelderend en vormden een goede aanvulling bij de lectuur van het zelfevaluatie-rapport.

Daarnaast werd steeds een bezoek aan de faciliteiten (inclusief bibliotheek, leslokalen en computerfaciliteiten) ingepland. Ten slotte was er een spreekuur waarop de commissie bijkomend leden van de opleiding kon uitnodigen of waarop personen op een vertrouwelijke wijze door de commissie konden worden gehoord.

Ook werd aan de instellingen gevraagd – als een derde bron van informatie – om een aantal documenten ter inzage te leggen ten behoeve van de commissie. Tijdens de bezoeken is voldoende tijd uitgetrokken om de commissie de gelegenheid te geven om deze documenten te bestuderen. De documenten die ter inzage van de commissie werden gelegd, waren: verslagen van overleg in relevante commissies/organen, een representatieve selectie van handboeken/studiemateriaal, indicaties van de competenties van het personeel, de toets- en evaluatieopgaven waarvan de commissie heeft aangegeven dat zij die tijdens het bezoek wenst in te kijken en de afstudeerwerken die niet vooraf werden opgevraagd. Daar waar de commissie het noodzakelijk achtte heeft zij bijkomende informatie opgevraagd tijdens het bezoek om haar oordeel goed te kunnen onderbouwen.

Aan het einde van het bezoek werden, na intern beraad van de commissie, de voorlopige bevindingen mondeling aan de gevisiteerde opleiding(en) meegedeeld.

3.4.3 Rapportering

Als laatste stap in het visitatieproces heeft de visitatiecommissie per generieke kwaliteitswaarborg haar bevindingen, overwegingen, het oordeel en verbeter-suggesties geformuleerd. Een overzicht van de verbeter-suggesties die de commissie doet ten aanzien van de opleiding is achteraan bij het rapport opgenomen.

De opleidingsverantwoordelijken van de betrokken opleidingen werden in de gelegenheid gesteld om op het concept van het rapport te reageren alvorens de tekst ervan definitief werd vastgelegd.

In een vergelijkend perspectief geeft de commissie een overzicht van haar bevindingen over de door haar geëvalueerde opleidingen. Zij besteedt daarbij voornamelijk aandacht aan elementen die haar het meest in het oog zijn gesprongen en die zij belangrijk acht en aan opvallende overeenkomsten, dan wel verschillen tussen de door haar geëvalueerde opleidingen.

3.4.4 Overleg tussen de parallelle commissies

In alle fasen van de samenstelling en de uitvoering van hun opdracht hebben de voorzitters van de parallelle commissies overleg gepleegd over de aard en wijze van uitvoering van de evaluaties. Daarbij zijn besprekingen gevoerd ten einde voor elke parallelle commissie onafhankelijke deskundige experts samen te brengen in de drie parallelle commissies. Tijdens de fase van de voorbereiding van de bezoeken, alsook tijdens de bezoeken en redactiefase zijn op ankermomenten in het proces overlegvergaderingen gehouden tussen de vier voorzitters en de projectbegeleiders, teneinde de consistentie en gelijkaardige beoordeling van de opleidingen binnen de vier parallelle commissies te bespreken en op elkaar af te stemmen. Dit neemt niet weg dat finaal, de parallelle commissies, onder aansturing van hun respectievelijke voorzitter een eigenstandig oordeel hebben uitgesproken over de kwaliteit van de door hen beoordeelde opleidingen, omdat ook slechts de betreffende parallelle commissie zich een volledig beeld heeft gevormd over alle aspecten die meegenomen worden bij de beoordeling van de individuele opleiding.

Verder heeft de Karel de Grote-Hogeschool beroep aangetekend tegen het opleidingsrapport tweede terugmelding van haar professioneel gerichte opleiding Bachelor in het onderwijs: Secundair onderwijs en heeft zij een klacht ingediend bij de interne beroepscommissie. De interne beroepscommissie heeft het bezwaar ontvankelijk verklaard en, na onderzoek van de bezwaren, haar beslissing aan de betrokken instelling en de visitatiecommissie overgemaakt. Conform de procedure heeft de visitatiecommissie de beslissing van de beroepscommissie uitgevoerd en het betreffende opleidingsrapport aangepast.

Karel de Grote-Hogeschool heeft ten slotte een reactie als bijlage bij haar opleidingsrapport in het visitatierapport laten opnemen.

HOOFDSTUK II

Algemene beschouwingen

1 INLEIDING

Het laten visiteren van opleidingen door onafhankelijke commissies van deskundigen kadert in de externe kwaliteitszorg die de Vlaamse universiteiten en hogescholen hebben uitgewerkt om samen met de interne kwaliteitszorg binnen de respectievelijke instellingen mee garant te staan voor een hoogstaand hoger onderwijs in Vlaanderen. Elk visitatierapport dient dan ook in eerste instantie een duidelijke meerwaarde te hebben voor elk van de bezochte instellingen die er een onderbouwde sterkte-zwakteanalyse moet in kunnen terugvinden van haar particuliere werking en aanzetten tot een verankering en verbetering van het eigen onderwijs.

Op een meer algemeen niveau laten deze visitaties ook toe de overheid en de samenleving een beeld te geven van de huidige kwaliteit van de professioneel gerichte opleidingen Bachelor in het onderwijs: Secundair onderwijs in Vlaanderen. Zeker op een ogenblik dat er binnen de Vlaamse regering nagedacht wordt over het “versterken” van de lerarenopleiding¹, is het van belang hiervoor te kunnen vertrekken van de meest volledige en actuele stand van zaken. In deze algemene beschouwingen willen we dan ook stilstaan bij enkele thema’s die volgens de commissies medebepalend zijn voor de huidige kwaliteit van de opleiding tot leraar secundair onderwijs en formuleren we een aantal adviezen voor instellingen en/of overheid om deze verder te verhogen.

1 Zie Vlaamse regering (2014). Beleidsnota onderwijs 2014–2019: *Vol vertrouwen en in dialoog bouwen aan onderwijs*.

2 DE OPLEIDINGSVISIE EN BEOOGDE LEERRESULTATEN

Krachtens het decreet op de Vlaamse Kwalificatiestructuur van 30 april 2009 moeten alle hogescholen en universiteiten de beoogde domeinspecifieke leerresultaten bepalen van hun bachelor- en masteropleidingen. Voor alle professioneel gerichte opleidingen Bachelor in het onderwijs: Secundair onderwijs zijn zo gezamenlijk tien domeinspecifieke leerresultaten (DLR) bepaald. Deze DLR sluiten logischerwijze nauw aan bij de meer in detail uitgeschreven basiscompetenties (BC) die ontwikkeld werden in het verlengde van de hervorming van de lerarenopleiding in 2006 en die geordend per functioneel geheel (FG) aangeven wat een afgestudeerde van de professioneel gerichte opleiding Bachelor in het onderwijs: Secundair onderwijs moet beheersen om te kunnen beginnen als leraar. De decreetgever reikt op deze wijze twee naar vorm verschillende, maar inhoudelijk nauw verwante, kaders aan die bepalen welke doelen de opleidingen moeten bereiken. Van de opleidingen wordt verwacht dat zij een eigen onderbouwde en gedragen visie op de leraar secundair onderwijs en zijn opleiding ontwikkelen die zich vertaalt in opleidingsspecifieke leerresultaten (OLR) die minimaal de DLR afdekken. Immers, enkel vanuit een eigen gedragen visie kan een echt kwaliteitsvol beleid gevoerd worden dat op een geïntegreerde wijze werkt aan de realisatie van alle OLR (die de DLR en BC afdekken) en op een samenhangende wijze kan inspelen op toekomstige uitdagingen en (nieuwe) regelgeving.

De commissies hebben vastgesteld dat er gradaties zijn in de wijze waarop opleidingen echt werken vanuit een eigen visie en erin slagen op een breed gedragen en geïntegreerde wijze te werken aan de beoogde OLR. Aan de ene kant heb je opleidingen die met het oog op de visitatie hun visie hebben trachten te expliciteren, gebruikmakend van diverse kaders en concepten die ze a.h.w. stapelen zonder dat het een geheel wordt. De focus komt dan te liggen op het opstellen van concordantietabellen die de DLR en BC formeel linken aan de eigen visie zonder dat dit op zich breed gedragen en geïntegreerd is in alle lagen van de opleiding. Doelen van specifieke opleidingsonderdelen worden daar eerder gelinkt aan de BC dan aan OLR. Aan de andere kant heb je opleidingen die vertrekkende van een (internationaal) onderbouwde en toekomstgerichte visie op de leraar en zijn opleiding hun werking aansturen en die van de visitatie gebruikmaken om aan te tonen hoe zij in elk van hun opleidingsonderdelen vanuit hun eigen visie werken aan de OLR. De commissies vonden deze verschillen o.a. sterk zichtbaar in de kwaliteitsverschillen tussen de ZER's en in GKW 1. Het toonde zich vooral in de wijze waarop de uitgeschreven visies enerzijds

helder, goed onderbouwd en gedragen werden door alle partijen, waar anderzijds visies uitvoerig beschreven werden in de ZER maar nauwelijks doorleefd en geïntegreerd waren in de opleiding. **Waar alle opleidingen er op deze wijze wel in slaagden om formeel de beoogde OLR de vereiste DLR en BC te laten afdekken, mag het duidelijk zijn dat opleidingen waar een goed onderbouwde en breed gedragen visie op de leraar en zijn opleiding ontbreekt, kwetsbaarder zijn** en de aanbevelingen bij GKW 1 spoedig en ernstig dienen op te volgen.

3 HET BEHEEREN VAN DE BASISCOMPETENTIES

Deze kwetsbaarheid laat zich o.a. voelen in de wijze waarop men er al dan niet in slaagt om binnen de opleiding op een doordachte en geïntegreerde wijze te werken aan alle FG en de realisatie van alle BC. Daar waar in de opleiding een duidelijke en gedragen visie ontbreekt, gaat men veelal onverkort met de BC/DLR aan de slag, waardoor elke zin voor samenhang ontbreekt en deze vaker ontzield en versnipperd worden, zowel in het curriculum als in de (eind)evaluatie. **Het gevaar van een afstuderende leraar die dan wel alle afzonderlijke competenties mag verworven hebben, maar die het aan persoonlijkheid en een herkenbare professionele identiteit ontbreekt, is hierbij niet denkbeeldig.** Opleidingen die werken vanuit een duidelijke visie slagen er doorgaans in de FG op een geïntegreerde wijze een plaats te geven.

Zowel binnen de opleiding als het werkveld erkent men het uitgesproken belang van elk van de functionele gehelen en basiscompetenties, maar dit betekent nog niet dat ze binnen de opleiding allemaal een gelijk gewicht krijgen. Enerzijds heeft dit te maken met het feit dat opleidingen zich op basis van hun visie wensen te profileren door bewust in te zetten op een uitgesproken beheersing van bepaalde competenties in vergelijking met andere (bv. de leraar als (vak)inhoudelijk expert). Anderzijds slaagt een groot aantal opleidingen er niet in de FG zoals 'de leraar als partner van ouders en externen' en 'de leraar als lid van een schoolteam' op eenzelfde beheersingsniveau te realiseren als de eerste 5 FG. Dit heeft o.a. te maken met het feit dat stagescholen studenten niet voldoende stagekansen bieden voor deze FG.

De commissies erkennen dat de wijze waarop sommige basiscompetenties geformuleerd zijn ruimte laat voor interpretatie in termen van het te realiseren beheersingsniveau (bv. wat verwacht men precies van de leraar als onderzoeker, de leraar als cultuurparticipatant ...). Het hoeft dan ook niet te verbazen dat opleidingen daar verschillende invullingen aan geven en dat sommige deze ruimte aanwenden om zich uitdrukkelijk te profileren. Dit hoeft geen probleem te zijn, integendeel. Het zorgt voor de nodige variatie in het opleidingslandschap. Echter, dit kan maar op voorwaarde dat alle opleidingen voor alle FG en basiscompetenties minimaal de startcompetenties voor de beginnende leraar realiseren. De commissies pleiten dan ook voor **een duidelijke visie op de (continue) ontwikkeling² van de verschillende competenties (d.i. het identificeren van verschillende beheersingsniveaus) en een scherper afbakenen en formuleren van wat echt als minimale startcompetenties op het einde van de initiële opleiding moet bereikt worden zonder dat dit tot een uitholling van de basiscompetenties leidt**. Sommige opleidingen hebben dit vanuit hun eigen visie reeds in kaart gebracht en kunnen als inspirerende voorbeelden dienen. Hierbij gaat het telkens om het vinden van een goed evenwicht tussen het wenselijke en het haalbare. Het ten volle verwerven van bepaalde competenties vraagt in vele gevallen immers het oefenen van vaardigheden in het werkveld. Zeker waar het de FG 6-10 betreft, bv. met betrekking tot de leraar als partner van ouders en externen, is er vanuit het werkveld niet steeds de mogelijkheid en/of bereidheid om hiervoor de nodige leerruimte en –kansen te bieden. **De commissies verwachten dat de opleidingen en stagescholen hierin hun verantwoordelijkheid als partners in de opleiding opnemen** en samen afspraken maken onder welke voorwaarden bv. studenten kunnen participeren aan oudercontacten en klassenraden (zie ook verder onder *stage en werkplekleren*).

4 DE INSTROOM

Zowel in de media als op beleidsniveau wordt de instroom van de studenten in de lerarenopleiding geïdentificeerd. De commissies stelden echter een opmerkelijk verschil vast tussen de vragen die rond de kwaliteit van de instroom gesteld worden op het publieke forum en de wijze waarop men hier in de professioneel gerichte opleidingen Bachelor in het onderwijs: Secundair onderwijs over spreekt en ermee omgaat.

2 Zie ook Departement Onderwijs en Vorming, Resultaten beleidsgroepen lerarenopleiding. Bijlage 2: Eindverslag beleidsgroep inhoud en uitstroom.

De opleidingen zijn zich bewust van de diversiteit van de huidige instroom en beklemtonen het belang van een goede analyse van de beginsituatie van de studenten. De meeste opleidingen nemen daartoe diverse testen af rond o.a. taalbeheersing en studievaardigheden om de startcompetenties van elk van hun studenten te bepalen en zetten aansluitend voluit in op (individuele) begeleiding en remediëring. Deze begeleiding betreft in een aantal opleidingen niet enkel inhoudelijke aspecten, maar ook het verder bevragen en expliciteren van de gemaakte keuze voor het leraarschap (ook al is het voor sommigen een tweede keuze...) door bewust specifieke opleidingsonderdelen in het eerste semester te plaatsen die zorgen voor een eerste kennismaking met het werkveld en een systematische persoonsgerichte reflectie over de gemaakte keuze. Studenten en alumni beklemtonen het belang van deze vroege "begeleide" kennismaking met het beroep zowel voor henzelf als voor zij die naar aanleiding hiervan besloten om de opleiding vroegtijdig te verlaten (zie ook *verder onder stage en werkplekleren*).

De commissies waarderen de tijd en de energie die de opleidingen investeren in de begeleiding van al hun studenten. Hoewel dit ongetwijfeld een van de factoren is die mee de hoge werkdruk van de docenten bepaalt (zie ook *verder onder lerarenopleiders onder druk*) en het rendement van specifieke begeleidende maatregelen nog onvoldoende systematisch in kaart is gebracht, draagt het in zijn algemeenheid ongetwijfeld bij tot een uitstroom waarover de vertegenwoordigers van het werkveld tijdens de visitaties vrij algemeen hun tevredenheid lieten blijken.

Er kan ongetwijfeld aan efficiëntie gewonnen worden door **de ervaringen in de diverse opleidingen met betrekking tot aanvangsdiagnostiek en de testen die daarbij gehanteerd worden, samen te brengen**. Dit zou de aanzet kunnen vormen tot de ontwikkeling van een gemeenschappelijk instrument/proef dat toelaat de beginsituatie van de studenten gericht in kaart te brengen. Een dergelijk instrument lijkt, wil het krachtig en valide zijn, ook een eerste kennismaking met het werkveld te moeten omvatten (zie *hoger*) en de afname ervan situeert zich dan ook ergens in de eerste maanden van de opleiding. Men zou ervoor kunnen opteren om het kennisgedeelte van een dergelijk instrument onder de vorm van **een niet bindende instap- of toelatingsproef** af te nemen van potentiële studenten, maar men dient er zich dan wel van bewust te zijn dat dit **steeds slechts een fragmentarisch beeld zal opleveren van de relevante startcompetenties**. Aangezien zowel de kandidaat student als de opleiding hierdoor op het verkeerde been gezet kunnen worden, dient de meerwaarde van dergelijke instapdiagnostiek boven een goed uitgebouwde aanvangsdiagnostiek goed afgewogen te worden.

5 OPLEIDINGEN EN TRAJECTEN

Het Vlaamse onderwijslandschap kenmerkt zich op dit moment door een veelheid aan professioneel gerichte opleidingen Bachelor in het onderwijs: Secundair onderwijs die elk een brede waaier aan combinaties van vakken secundair onderwijs aanbieden en die in functie van hun studenten diverse trajecten ontwikkelen om de beoogde leerresultaten te bereiken.

Opleidingen werken naast de traditionele driejarige modeltrajecten in dagopleiding ook specifieke **flexibele en geïndividualiseerde trajecten** uit, rekening houdend met de vooropleiding van een student en/of de reeds behaalde studiepunten. De commissies juichen toe dat opleidingen ook meer en meer voorzien in specifieke trajecten voor werkstudenten (i.c. **werktraject** in avond- en weekendonderwijs). Deze trajecten gaan veelal samen met een vrijstellingenbeleid en een verminderde studiebelasting. De commissies willen erop wijzen dat studenten die zo'n traject volgen, dezelfde leerresultaten dienen te bereiken als studenten in het reguliere traject. **Wil men de kwaliteit van de afgestudeerden van deze alternatieve trajecten garanderen, vraagt dit van de opleidingen een inhoudelijk onderbouwd en doordacht beleid** waarbij zij precies kunnen aangeven op welke wijze studenten via een flexibel of werktraject dezelfde basiscompetenties verwerven. Dit is zeker nog niet binnen alle opleidingen in dezelfde mate het geval. Het uitwerken van een inhoudelijk evenwaardig curriculum voor de werktrajecten verdient hierbij bijzondere aandacht.

Over het algemeen streven opleidingen Bachelor in het onderwijs: Secundair onderwijs ernaar om in functie van de keuzemogelijkheden voor de student steeds zoveel mogelijk **combinaties vakken secundair onderwijs** aan te bieden rekening houdend met enerzijds de praktische organiseerbaarheid ervan binnen de opleiding en anderzijds de tewerkstellingsmogelijkheden van de student. De commissies dringen erop aan dat men naast deze factoren in functie van het verwerven van een gedegen vakinhoudelijke en vakdidactische deskundigheid bij het uitwerken van het aanbod **meer rekening houdt met de inhoudelijke verwantschap tussen de vakken secundair onderwijs en de binnen de opleiding aanwezige expertise met betrekking tot een bepaald vakdomein**. Er zijn opleidingen waar voor een vak slechts één opleider is. Dat maakt de opleiding voor dat vak erg kwetsbaar en de kans op een tekort aan inhoudelijke expertise is dan groot. Men kan zich afvragen of het voor bepaalde vakken niet aangewezen is om de expertise hierrond samen te brengen in een beperkt aantal opleidingen, eerder dan dit overal aan te bieden. De commissies stellen

vast dat er op dit moment diverse fusieoperaties gaande zijn en hopen dat deze de expertisebundeling zowel structureel als inhoudelijk kunnen ondersteunen (zie ook verder onder *lerarenopleiders onder druk*).

6 DE VAKKEN SECUNDAIR ONDERWIJS IN HET CURRICULUM

De commissies hebben, gezien hun samenstelling en het tijds kader waarin gewerkt moest worden, de vakken secundair onderwijs op basis van een steekproef en naar gelang de deskundigheden binnen de commissies bekeken. Daar waar op basis van documenten en gesprekken problemen bleken binnen bepaalde vakken werden die sowieso verder onderzocht. Dat neemt niet weg dat de commissies binnen het bestek van de visitatie de vakken secundair onderwijs vooral in de breedte hebben kunnen bekijken en slechts occasioneel in de diepte. Hierbij viel ons positief op dat de combinaties van vakken secundair onderwijs waarvoor de respectievelijke studenten onderwijsbevoegdheid willen verwerven vanzelfsprekend een centrale plaats innemen in het curriculum. Men streeft daarbij in de opbouw van het curriculum steeds zowel naar een integratie van algemene en vakspecifieke kennis als van theorie en praktijk. **De opleidingen slagen er zo in om veelal een goed evenwicht te vinden tussen de vakinhoudelijke, vakdidactische en praktijkgerichte vorming van hun studenten.**

De commissies vragen wel blijvende aandacht voor de specifieke invulling van de vakdidactische component van de opleiding. Vakdidactiek is meer dan louter een vertaling of toepassing van algemeen didactische principes. Het vraagt om een vanuit de eigenheid van het vak specifiek opgebouwde (vak)didactiek. **Er zijn grote verschillen tussen en binnen opleidingen in de mate waarin men er voor de verschillende vakken in slaagt een “echte” vakdidactiek uit te werken.** Nochtans raakt dit aan de kern van de opleiding en is het een domein waarin de ontwikkelde expertise binnen de opleidingen bij uitstek een grote relevantie kan hebben voor het werkveld. Sommige opleidingen proberen hier een voortrekkersrol op te nemen, maar zoals hoger aangegeven is het samenbrengen van expertise over opleidingen heen ook hier zeker geen overbodige luxe.

Opvallend vonden de commissies het specifieke programma dat in sommige opleidingen wordt opgesteld voor studenten die het vak Lichamelijke opvoeding willen geven. In vergelijking met studenten die een opleiding in twee andere algemene vakken volgen, moeten studenten Lichamelijke opvoeding daar bepaalde opleidingsonderdelen niet volgen, lopen ze minder

of een andere stage, en hebben ze meer vakspecifieke opleidingsonderdelen. Deels is dit te verklaren doordat studenten ook lesbevoegdheid verwerven voor het basisonderwijs, maar veeleer is dit onderscheid eerder historisch gegroeid dan dat de verschillen inhoudelijk kunnen beargumenteed worden. **De commissies dringen er dan ook op aan om in het licht van het gemeenschappelijke competentieprofiel dit aparte programma voor studenten Lichamelijke opvoeding ernstig te bevragen.**

Binnen alle opleidingsprogramma's is er terecht ruime aandacht voor diversiteit. **Studenten worden opgeleid om te functioneren binnen een multiculturele samenleving en in multiculturele scholen.** Vanuit dit perspectief is het eveneens belangrijk om studenten van in het begin voor te bereiden op het functioneren in verschillende netten en hen de diverse leerplannen te leren kennen. Veelal bekennen opleidingen zich in hoofdzaak zowel naar leerplannen als naar stages tot een welbepaald net. **De commissies vragen voldoende aandacht te blijven houden voor de kennismaking met de leerplannen van de "andere" netten zowel in theorie als in praktijk, zodat studenten die een diploma halen ook echt breed inzetbaar zijn in het Vlaamse secundair onderwijs.**

7 STAGE EN WERKPLEKLEREN

Het gehanteerde stageconcept en de stageopbouw zitten in alle opleidingen erg goed in elkaar. Het verhogen van de praktijkcomponent tot 45 studiepunten door het decreet van 2006 is duidelijk een meerwaarde. **Alle opleidingen halen de beoogde norm, maar interpretaties en invullingen verschillen wel.** Het maximum haalbare wordt eerder voorgeschreven door de ruimte die scholen bieden dan door de wensen van de opleidingen. Enige verheldering vanwege de decreetgever is nodig om scherp af te bakenen wat er precies onder de praktijkcomponent valt. Bepaalde werkvormen in het eerste jaar zoals didactische ateliers en micro-teaching, bevinden zich nu in een grijze zone. Gezien hun duidelijke meerwaarde in de praktijkleerlijn betreft het hier echter louter een conceptuele discussie waarover uitklaring gewenst is.

Eerder (zie instroom) hebben we al gewezen op het belang van een vroege kennismaking met het werkveld om zich een eerste, al is het beperkt, beeld te kunnen vormen van de schoolpraktijk en het lerarenberoep. Op dit moment is dit niet in alle opleidingen het geval. Alle opleidingen zetten wel in op een degelijke begeleiding van de stage vanuit de opleiding (veelal door

vakdocent en pedagoog) en kiezen voor een stageopbouw waarbij hun studenten in diverse settings stage dienen te lopen (bv. verschillende onderwijsvormen, verschillende jaren ...). Het is ook uitdrukkelijk de bedoeling van de opleiding dat studenten tijdens hun stage in contact komen met de verschillende facetten van het schoolleven (bv. lesgeven, oudercontact, projecten, klassenraad ...). Dit botst soms met wat scholen verantwoord en haalbaar achten. Hoewel het werkveld meer en meer structureel betrokken wordt bij de opleiding (via bv. resonantiecommissies e.a.) is **'samen opleiden'** zeker nog niet overal de gangbare praktijk. **Er zullen zowel door de overheid als door de opleidingen nog verdere inspanningen moeten gedaan worden om concrete meerwaarde te genereren voor scholen** die hier voluit in willen meestappen. De overheid zal tijd en middelen moeten voorzien (bijvoorbeeld mentoruren), de opleidingen zullen nog meer moeten inzetten op een brede deskundighedsuitwisseling met scholen (d.i. nascholingen, coaching) die verder gaat dan enkel mentorenwerking waardoor het samenwerken met opleidingen voor scholen op meer vlakken relevant wordt.

Interessant vonden de commissies de initiatieven die in diverse opleidingen genomen werden rond **werkplekleren** zowel binnen het werktraject als met subgroepen van reguliere studenten waarbij studenten voor een langere tijd gekoppeld werden aan een werkplek of school. Deze studenten gaven aan veel meer betrokken te worden bij het hele schoolgebeuren (m.i.v. oudercontacten en vakgroepvergaderingen) en echt te functioneren als een lid van het team. **Deze vorm van praktijkleren lijkt duidelijk een meerwaarde te kunnen bieden op voorwaarde dat er op een doelgerichte wijze wordt ingezet en de (leer)processen ook vanuit de opleiding goed opgevolgd en begeleid worden.**

8 HET GEREALISEERDE EINDNIVEAU

De commissies stellen vast dat over het algemeen de afgestudeerden en het werkveld tevreden zijn over het eindniveau dat bereikt wordt in de opleiding en de startbekwaamheid waarover beginnende leraren beschikken.

We stellen wel vast dat de meeste opleidingen in het verlengde van het vastleggen van de DLR (zie hoger) pas de laatste jaren zijn gestart met het vormgeven van de opleiding in overeenstemming met het Vlaamse kwalificatieraamwerk, i.c. niveau 6. Deze ontwikkeling is het sterkst zichtbaar in de producten waarmee de studenten hun eindniveau moeten bewijzen, zoals het stageportfolio, de verslaggeving van de eindstage en de bachelorproef.

Bij de meeste opleidingen heeft dit er toe geleid dat het bewustzijn is doorgedrongen dat de voorbereiding van dit beheersingsniveau moet indalen in de opleiding: dit uit zich in het gericht uittekenen van de diverse leerlijnen o.a. wat betreft het verwerven van **onderzoekscompetenties** zoals het gebruik maken van wetenschappelijk onderzoek en het beheersen van de diverse onderzoeksvaardigheden. **De commissies hebben vastgesteld dat hier nog werk te verrichten is zowel wat betreft visieontwikkeling, professionalisering van het personeel als wat betreft gerichte implementatie.**

De op dit moment gehanteerde concepten van onderzoeker en onderzoek tonen duidelijke verschillen tussen de opleidingen wat zich vanzelfsprekend ook vertaalt in de wijze waarop hieraan gewerkt wordt. De commissies zijn van mening dat men erbij zou winnen door te **vertrekken van duidelijke definities van veel gehanteerde begrippen als 'onderzoekende houding' en 'praktijkgericht onderzoek' en het concretiseren van de competenties die daarin vervat zitten.** Het kan geenszins de bedoeling zijn om van elke toekomstige leraar een wetenschappelijke onderzoeker te maken, maar binnen de opleidingen moet wel duidelijk zijn wat ze op dit vlak dan wel precies verwachten.

Het ontwikkelen en implementeren van leerlijnen gericht op de realisatie van deze onderzoekscompetenties vergt in vele gevallen bijkomende professionalisering van docenten, het herwerken van curricula en het herzien van de beoordelingscriteria bij toetsen en nieuwe toetsvormen. De commissies vragen in dat verband ook aandacht voor het beter benutten van **de reflectievaardigheden van studenten. Hier wordt heel wat tijd van studenten en opleiders geïnvesteerd, maar het heeft niet altijd voldoende diepgang.** De uitgevoerde reflecties zouden aan meerwaarde kunnen winnen door studenten te laten reflecteren vanuit verschillende invalshoeken (bv. niet enkel didactisch, maar ook sociaal); hen aan te leren in hun reflecties veel meer gebruik te maken van theoretische inzichten en didactische en vakinhoudelijke referentiekaders; hen te leren reflecteren op en via actieonderzoek; enz.

9 INTERNATIONALISERING

In opvolging van de eerste visitatie hebben de opleidingen duidelijk werk gemaakt van internationalisering. Zij erkennen dit vandaag als een volwaardig onderdeel van de opleiding met een duidelijke meerwaarde. **Niet alleen is het concept verrijkt, ook het bereik is vergroot, ook al blijft de studenten-**

mobiliteit in vele opleidingen beperkt. Opleidingen slagen er veelal ook in een duidelijke visie te ontwikkelen op de plaats van internationalisering in de opleiding van de leraar secundair onderwijs en hebben hiervoor geëigende internationaliseringscompetenties ontwikkeld die verder gaan dan horizonverruiming, zelfstandigheid en vreemde taal beheersing.

Naast het stimuleren van studenten- en docentenmobiliteit besteden opleidingen ook terecht **veel aandacht aan internationalisation@home en proberen ze ook aspecten van internationalisering bewust te integreren in de opleidingsonderdelen.** Zeker wat dit laatste betreft, is er nog ruimte voor ontwikkeling door bv. meer gebruik te maken van internationale bronnen in of bij het ontwikkelen van cursusmateriaal.

10 LERARENOPLEIDERS ONDER DRUK

De commissies stellen vast dat de opleidingen kunnen rekenen op dynamische, enthousiaste en professionele docententeams die hun respectievelijke opdrachten zo goed mogelijk trachten uit te voeren. Nagenoeg alle opleidingen hebben ook een duidelijke visie op aanwerving, professionalisering en loopbaanbegeleiding van hun personeel en investeren in de kwaliteit van hun korps. Opleiders erkennen en gedragen zich als lerarenopleiders. Ze realiseren zich dat ze een voorbeeldrol hebben. Individuele loopbaanbegeleiding (bv. coachings- en functioneringsgesprekken) vragen echter tijd, mensen en middelen en die blijken in de praktijk niet altijd in voldoende mate voorhanden.

Niet alleen de leidinggevenden worstelen met de tijd. **Binnen alle opleidingen is de werkdruk hoog en zeker in kleinere opleidingen leidt dit tot een reële overbevraging.** Een en ander heeft te maken met het groeiend aantal studenten dat niet altijd op hetzelfde ritme gevolgd wordt door een groeiend aantal docenten, integendeel. Daarnaast investeren opleidingen terecht heel wat tijd en middelen in de begeleiding (en remediëring) van hun studenten zowel voor de vakken als voor de stages. Ook de impact op docentenniveau van het hertekenen van het curriculum en het uitwerken van heldere leerlijnen met het oog op het realiseren van de leerresultaten op niveau VKS 6, mag niet onderschat worden.

Opleidingen zullen erover moeten waken om bij de formulering van hun prioriteiten en jaaractieplannen een goed evenwicht te behouden tussen de draagkracht en de draaglast binnen hun docentekorps. **De commissies**

stellen vast dat heel wat opleidingen op dit moment zowel inhoudelijk (inspelen op diverse instroom, realisatie VKS 6) als structureel (fusies) in een transitiefase zitten. Dit is op zichzelf reeds een verhogende factor voor de werkdruk, maar biedt, wanneer verstandig aangepakt, ook kansen. Daar waar opleidingen werken vanuit een duidelijke eigen visie en oordeelkundig stappen zetten om deze te realiseren, daar waar fusies opgezet worden met veel aandacht voor de noden van de basis en waar expertisebundeling gestimuleerd en administratieve planlast bewaakt wordt, kan deze transitie resulteren in meer ruimte voor docenten om vanuit hun sterktes professioneel bij te dragen tot het opleiden van toekomstige leraren. **Dit vraagt ook enige terughoudendheid van de overheid in haar denken over het “opnieuw” hervormen van de lerarenopleiding.** Zoals mag blijken zijn vele opleidingen (nog) volop in verandering en druk bezig met de implementatie van een aantal vernieuwingen. Een “nieuwe” hervorming, wil zij kans op slagen hebben, zal vooral daarop moeten inspelen, eerder dan nog “nieuwe” elementen toe te voegen.

11 BIJZONDERE KWALITEITSKENMERKEN

Verschillende opleidingen hebben de visitatiecommissies gevraagd om een oordeel uit te spreken over een bijzonder kwaliteitskenmerk dat zij aangevraagd hadden (bv. vakdidactiek, onderzoekende grondhouding van docenten, enz.). **De commissies hebben echter geen enkel bijzonder kwaliteitskenmerk kunnen toekennen. Dit betekent echter geenszins dat er binnen het geheel van de professioneel gerichte opleidingen Bachelor in het onderwijs: Secundair onderwijs geen opleidingen waren die bijzondere kwaliteiten hadden.** Wie de rapporten van de respectievelijke opleidingen doorneemt, zal merken dat er zowel bij opleidingen die een bijzonder kwaliteitskenmerk aangevraagd hadden als bij deze die dit niet expliciet hebben gedaan, specifieke kwaliteiten in vergelijking met andere opleidingen door de commissies gewaardeerd werden. Echter, de strikte criteria die gehanteerd moesten worden om een bijzonder kwaliteitskenmerk te verdienen (o.a. geen score voldoende of onvoldoende op een van de criteria) en dan m.n. het feit dat het bijzonder kwaliteitskenmerk moet terug te vinden zijn in de drie generieke kwaliteitswaarborgen en in elk oorzaak moet zijn van een verhoging van de beoordelingsscore, maakt het zeer moeilijk om op ‘objectieve’ gronden dit kenmerk toe te kennen.

In de context van de visitaties, en bij uitstek als het over de bijzondere kwaliteitskenmerken gaat, willen de opleidingen immers vergelijkend

beoordeeld worden. Dat houdt in dat de commissies bij hun beoordelingen een uitspraak moeten doen op bijna meetbare 'objectieve' indicatoren. Pas dan kan je immers echt vergelijken en aangeven wie duidelijk beter is dan de andere. Dergelijke wijze van werken vraagt om een enigszins kunstmatige opdeling van de opleiding op basis van de vooropgestelde indicatoren/criteria. Een dergelijke opdeling gaat voorbij aan het functioneren van een opleiding als een samenhangend systeem waardoor het tot op zekere hoogte onrecht aandoet aan de kwaliteit van de opleiding als geheel. Waar mogelijk hebben de commissies deze noodzakelijke fragmentering die samengaat met de toe te kennen oordelen, proberen op te vangen door de samenhang mee te nemen in de kwalitatieve beschrijvingen in de respectievelijke rapporten.

12 INTERNE KWALITEITSZORG EN EXTERNE VISITATIE

Er is in de opleidingen, hierin veelal ondersteund door de instelling hoger onderwijs waarvan ze deel uitmaken, de voorbije jaren **ernstig werk gemaakt van een systeem van interne kwaliteitszorg**. Via bevestigingen, focusgesprekken, analyse van instroom-, doorstroom- en uitstroomgegevens, e.a. trachten opleidingen zich een beeld te vormen van hun kwaliteit en die gericht bij te sturen waar nodig. **Opleidingen verschillen in de mate waarin deze kwaliteitsprocessen geformaliseerd zijn en ondersteund worden door een kwaliteitscultuur die zich tot op het niveau van de docenten laat voelen**. Het zal ook in de toekomst de nodige aandacht en concrete inzet vragen van alle betrokkenen om verder systematisch de kwaliteit van de opleiding te blijven bewaken en ervoor te zorgen dat de PDCA-cyclus steeds opnieuw gesloten wordt.

Externe visitaties kunnen hierin, zoals nu, hun eigen bijdrage leveren door de respectievelijke opleidingen een "externe" spiegel voor te houden. Daar waar opleidingen gericht vanuit hun eigen visie met hun kwaliteit bezig zijn, hoeft dit geen breukmoment te zijn, maar zal het eerder een toetssteen en een reflectiemoment zijn dat ze ook als dusdanig kunnen aangrijpen waardoor er een kwaliteitsversnelling kan ontstaan. De commissies hebben een dergelijke houding bij diverse opleidingen kunnen ervaren en zijn ervan overtuigd dat het hele visitatieproces voor deze opleidingen naast het vele werk ook een duidelijke meerwaarde bracht.

Deze potentiële meerwaarde hangt vanzelfsprekend niet enkel af van de houding van de opleidingen, maar vooral ook van **de deskundigheid en**

de aanpak van de commissies. Een commissie krijgt beperkte tijd om een opleiding te beoordelen en werkt met een beperkte ploeg waarin expertise aanwezig moet zijn over het werkveld, de lerarenopleiding, het visitatieproces en het studentenperspectief. Afhankelijk van de specifieke achtergrond van de leden van de commissies zullen er bepaalde blinde vlekken zijn (bv. met betrekking tot bepaalde vakken secundair onderwijs, zie hoger), waar men zich bewust van dient te zijn zowel bij het opmaken als het lezen van de rapporten. Waar daar op een verstandige manier mee omgesprongen wordt, hoeft dit de kwaliteit van het hele proces geenszins te hypothekeren. Het gaat immers wezenlijk om een proces, vertrekkende bij de opmaak van de ZER, over de eigenlijke visitatie en de gesprekken, tot het uitschrijven van de rapporten. Daarbinnen is voldoende ruimte om wederzijds zaken af te toetsen en tot een samenhangend en evenwichtig oordeel van de professioneel gerichte opleidingen Bachelor in het onderwijs: Secundair onderwijs te komen.

13 TOT SLOT

In deze algemene beschouwingen hebben de commissies willen stilstaan bij een aantal belangrijke thema's die naar voren gekomen zijn uit de visitaties van de professioneel gerichte opleidingen Bachelor in het onderwijs: Secundair onderwijs. Het gaat hierbij om algemene bevindingen in verband met de kwaliteit en het functioneren van de opleidingen, maar evenzeer omtrent het visitatieproces zelf. We zijn er ons van bewust dat we hierin de nuance die het functioneren van elke opleiding op zichzelf kenmerkt af en toe verloren zijn, maar daarvoor verwijzen we graag naar de specifieke opleidingsrapporten.

We hebben de lezer hier vooral een algemeen beeld willen geven van de huidige kwaliteit van de professioneel gerichte opleidingen Bachelor in het onderwijs: Secundair onderwijs in Vlaanderen. Op een moment dat de meerwaarde van externe visitaties van opleidingen in vraag gesteld wordt, willen we aangeven dat net dit vogelperspectief over het geheel van een opleiding in Vlaanderen, enkel mogelijk is door middel van een systeem van externe visitatie. In een sector van groot maatschappelijk belang zoals de lerarenopleiding lijkt het ons geen overbodige luxe dat de overheid en de samenleving hierover op deze wijze geïnformeerd worden en het (algemeen) beleid van daaruit verder vorm kan krijgen.

HOOFDSTUK III

De opleiding Bachelor in het onderwijs: Secundair onderwijs in vergelijkend perspectief – parallele commissie 1

In dit hoofdstuk geeft de commissie in vergelijkend perspectief een overzicht van haar bevindingen over de professionele Bachelor in het onderwijs: secundair onderwijs in Vlaanderen. Zij besteedt hierbij voornamelijk aandacht aan elementen die haar het meest in het oog zijn gesprongen of die zij belangrijk acht, en aan opvallende overeenkomsten dan wel verschillen tussen de instellingen. Per generieke kwaliteitswaarborg geeft de visitatiecommissie haar bevindingen weer en verwijst hierbij naar de toestand binnen de verschillende opleidingen. De wijze van voorstellen geeft de opleidingen de mogelijkheid zich, althans voor wat de aangehaalde punten betreft, ten opzichte van elkaar te positioneren. Het is geenszins de bedoeling van de commissie om de individuele rapporten van de opleidingen aan de verschillende instellingen in detail te herhalen, al zullen bepaalde delen uit dit rapport wel terugkomen in de opleidingsrapporten. Voor een volledige onderbouwing van de oordelen en de scores verwijst de commissie naar de opleidingsrapporten.

De hier betrokken opleidingen worden aangeboden door Hogeschool PXL (PXL), Hogeschool Thomas More Kempen, Hogeschool Thomas More Mechelen en Karel de Grote-Hogeschool (KdG).

GENERIEKE KWALITEITSWAARBORG 1 - BEOOGD EINDNIVEAU

De commissie beoordeelt het beoogd eindniveau voor de opleiding van de Hogeschool Thomas More Kempen als voldoende. De commissie beoordeelt het beoogd eindniveau voor de opleiding van de Hogeschool PXL, Hogeschool Thomas More Mechelen en Karel de Grote-Hogeschool als goed.

De vier opleidingen hebben de nodige tijd en zorg besteed aan het uitwerken van hun visie op de leraar in de klas en de school. Thomas More Kempen streeft in haar visie naar studenten die op een ervaringsgerichte en inclusieve manier de sterktes van de leerlingen benutten. Bij PXL gaat het om begrippen als 'persoonlijke ontwikkeling', 'talent' en maximale 'flexibiliteit' voor de student. Vanuit een sociaal constructivistische visie, zet Thomas More Mechelen in op drie soorten behoeften: competenties, autonomie en verbondenheid; de opleiding streeft in haar programma naar een technische dimensie en een vormingsdimensie. KdG zet in haar visietekst in op de taalbeheersing en op een leraar die zich geïnspireerd en 'begeesterd' opstelt; begrippen zoals 'verantwoordelijkheid', 'teamgerichte houding' 'dynamisch' en 'creatief' omschrijven waar de opleiding voor staat. Studentgerichte criteria en een onderwijs-op-maat-aanpak moet de visie van KdG waarmaken.

Alle opleidingen hebben gemeen dat ze de studenten een degelijke vakinhoudelijke en pedagogische expertise willen bijbrengen. De drie opleidingen waarvan het beoogd niveau als goed wordt beoordeeld, kenmerken zich door een consciëntieus uitgewerkte profilering die zichtbaar vertaald is naar een eigen set van opleidingsspecifieke leerresultaten. Zo formuleert PXL vijf pijlers – ICT, taal, onderzoekscompetenties, internationalisering en duurzame ontwikkeling – die verder worden geoperationaliseerd in opleidingsspecifieke leerresultaten. Thomas More Mechelen opteert voor een competentieprofiel bestaande uit zeven beroepsrollen (onderverdeeld in deelcompetenties) en vier grondhoudingen. KdG onderschrijft de domeinspecifieke leerresultaten, neemt ze over en voegt een elfde leerresultaat toe over Standaardnederlands. Verder heeft KdG de beoogde leerresultaten op transparante en coherente wijze geoperationaliseerd in heldere leerlijnen, ontwikkeld en gedragen door het voltallige team, met inbegrip van het vastgestelde niveau waarop deze door de studenten aangetoond moeten worden. Thomas More Kempen heeft ervoor geopteerd om vast te houden aan domeinspecifieke leerresultaten en respectievelijk aan de decretale basiscompetenties voor de leraar secundair onderwijs.

De competenties die de vier opleidingen vooropstellen sluiten aan bij de eisen van het Vlaamse kwalificatieraamwerk voor de professionele bachelor. Tevens richten de beoogde leerresultaten zich expliciet op recente inzichten die in het huidige internationale perspectief vanuit het vakgebied en het beroepenveld aan de inhoud van de opleidingen worden gesteld.

Alle vier opleidingen werken met binnen- en buitenlandse partners samen.

GENERIEKE KWALITEITSWAARBORG 2 - ONDERWIJSPROCES

De commissie beoordeelt het onderwijsproces van de opleiding aan de Hogeschool Thomas More Kempen, Hogeschool PXL en Karel de Grote-Hogeschool (regulier traject en werktraject) als voldoende. De commissie beoordeelt het onderwijsproces aan de Hogeschool Thomas More Mechelen als goed.

Alle vier opleidingen Bachelor in het onderwijs: secundair onderwijs omvatten 180 studiepunten, gespreid over drie opleidingsfasen. Afhankelijk van de vooropleiding van de werkstudenten, kent het werktraject van KdG vier verschillende mogelijkheden die in omvang variëren van 44 studiepunten tot 109 studiepunten, gespreid over één of twee jaren.

Het aanbod aan onderwijsvakken verschilt per opleiding. Bij Thomas More Kempen kunnen de studenten van de campus Vorselaar met enige vrijheid uit 13 algemene onderwijsvakken kiezen; de campus Turnhout biedt de combinaties lichamelijke opvoeding-bewegingsrecreatie en plastische opvoeding-project kunstvakken aan. Bij PXL, Thomas More Mechelen en het regulier traject van KdG kunnen de studenten uit 15, 16 en respectievelijk 17 onderwijsvakken kiezen. Het traject voor de werkstudenten van KdG wordt enkel voor Frans, Nederlands, Project algemene vakken en Wetenschap ingericht.

PXL is het resultaat van een fusieproces tussen de XIOS Hogeschool Limburg (XIOS) en de Provinciale Hogeschool Limburg (PHL). In het academiejaar 2013–2014 is PXL gestart met de eerste trajectschijf van de nieuwe opleiding. De tweede en derde trajectschijf van XIOS en PHL worden als uitdovend verder ingericht. De volledige uitrol van de nieuwe opleiding van PXL zal voltooid zijn in het academiejaar 2015–2016. Ook Thomas More Mechelen en Thomas More Kempen zijn in 2012 ontstaan uit een

samenwerkingsverband met de Katholieke Hogeschool Kempen en respectievelijk Lessius Antwerpen en Lessius Mechelen, in het kader van een groter geheel, namelijk Thomas More. KdG richt vanaf het academiejaar 2013–2014 een verkort traject voor de werkstudenten in. Naar verwachting zullen op het einde van het academiejaar 2013–2014 de eerste studenten van de verkorte opleiding afstuderen.

De programma's van de vier opleidingen zijn voldoende tot goed opgebouwd en samengesteld. De opleidingsspecifieke leerresultaten zijn herkenbaar richtinggevend geweest bij de opmaak van het curriculum.

Thomas More Mechelen steekt systematisch boven de basiskwaliteit uit op het vlak van het onderwijsproces. Het programma van Thomas More Mechelen kent een sterke integratie van leerinhouden en didactiek al vanaf het begin. De focus op ervaringsgericht onderwijs als referentiekader zorg voor continuïteit binnen het programma. De verruimingsprojecten zijn een innovatief initiatief. Opvallend is de inrichting in het vijfde semester van het verplichte opleidingsonderdeel Project algemene vakken (PAV) voor alle studenten van de algemene vakken.

Positief binnen Thomas More Kempen is dat het curriculum opgebouwd is volgens de toenemende complexiteit en zelfstandigheid van de studenten. De vakinhouden krijgen een duidelijke plaats binnen het programma.

Ook het nieuwe curriculum van PXL toont een duidelijke opbouw. Hoewel elementen van de visie van PXL op verschillende plaatsen in de opleiding te traceren zijn, is de ontwikkeling en uitwerking hiervan nog niet op eenzelfde niveau. Verschillen in de concrete uitwerking en invulling van de tweede en derde trajectschijf binnen de uitdovende programma's van PHL en XIOS zijn onvermijdelijk.

Ook het programma van KdG vormt over het algemeen een degelijke basis voor het bereiken van de vooropgestelde leerresultaten binnen beide trajecten. Innovatief binnen het regulier traject van KdG is de inrichting van het onderwijsvak Natuurwetenschappen dat biologie en fysica integreert. De werkstudenten krijgen, onafhankelijk van de gevolgde bachelor- of masterdiploma die voordien behaald werd, een basispakket aan vrijstellingen verleend. Het is belangrijk dat het instroombeleid van het werktraject beter afgestemd wordt op de feitelijke kennis, vaardigheden en houdingen die instromers hebben.

Alle opleidingen besteden over het algemeen genoeg aandacht aan aspecten rond taalbeleid, differentiërende leeromgevingen, ICT en onderzoek. Op alle deze gebieden kunnen de meeste opleidingen nog winst boeken.

De expertise van PXL rond ICT is indrukwekkend en voorbeeldmatig voor het Vlaamse onderwijslandschap. Tevens bieden alle opleidingen korte of langdurende internationale ervaringskansen aan, al dan niet gekoppeld aan de praktijkcomponent.

Alle opleidingen beogen door de praktijkcomponent een integratie van kennis, vaardigheden en attitudes. Ze voorzien praktijkervaring in zowel de eerste, tweede als derde opleidingsfase. Naarmate de opleidingen vorderen, neemt het aandeel stage toe en verbreedt de focus hiervan. De stageconcept binnen alle opleidingen is over het algemeen goed uitgewerkt. Binnen het werktraject van KdG neemt de praktijkcomponent de vorm van werkplekleren; hiermee bewijst de opleiding innovatief te spelen op de behoeften van het specifieke doelpubliek.

De studenten van alle opleidingen krijgen mogelijkheden om praktijkervaringen op te doen in een breed beroepenveld die verschillende onderwijsnetten, -vormen en -graden omvat. De mate waarin de opleidingen aan de slag gaan met deze mogelijkheden verschilt. Stage binnen multiculturele omgevingen behoren ook tot de mogelijkheden, al mogen de opleidingen er, in meer of mindere mate, hier nog explicieter op inzetten. De studenten worden op een gepaste manier geïnformeerd over de organisatie, invulling en beoordeling van de stages. De stagewiki van Thomas More Mechelen en het leerplatform EPOS (Elektronisch Portfolio en Opvolgsysteem) van PXL zijn volledig en voorbeeldig uitgewerkt.

Alle vier opleidingen brengen onder de noemer van praktijkcomponent zowel de effectieve stageactiviteiten in het werkveld alsook de voorbereidende activiteiten en de lesbesprekingen. Volgens deze ruime interpretatie voldoen de opleidingen aan de decretale verplichtingen. De stage binnen het werktraject van KdG varieert van 12 tot 35 studiepunten; het is niet geheel duidelijk op welke basis de studenten vrijgesteld worden van een deel van de stage.

Binnen Thomas More Kempen vormt de bachelorproef, het onderzoeksproject en een deel van de stage (Praktijk3) de sluitstukken van de opleiding. De studenten van PXL bewijzen hun eindcompetenties aan de hand van de bachelorproef. Thomas More Mechelen bouwt twee sluitstukken van de opleiding in, nl. de bachelorproef en de ingroeistage. Voor het regulier traject van KdG zijn het onderzoeksproject en het praktijkportfolio bewijzen van de eindcompetenties van de studenten. Binnen het werktraject opteert de opleiding om het praktijkportfolio als toets voor het eindniveau

van de opleiding te gebruiken. De opleiding heeft plannen om vanaf het academiejaar 2014–2015 ook een actieonderzoek te integreren in het programma voor de werkstudenten.

Het programma van alle vier opleidingen is over het algemeen voldoende gebalanceerd. De studielast die studenten ervaren, is in overeenstemming met het aantal studiepunten al verdient de studeerbaarheid binnen alle opleidingen blijvende aandacht. De studietijd van bepaalde opleidingsonderdelen binnen Thomas More Kempen en Mechelen ligt onder de minimale begrote studietijd. De studietijdmetingen van Thomas More Kempen, PXL en Thomas More Mechelen vinden regelmatig plaats en geven blijk van voldoende betrouwbaarheid. Een globaal overzicht van de studeerbaarheid van het programma van beide trajecten van KdG ontbreekt vooralsnog op dit moment.

Alle opleidingen hanteren een brede waaier aan werkvormen. Daarbij verschillen de accenten tussen de opleidingen. Krachtig aan Thomas More Mechelen is de opleidingsdidactiek die congruent is met de opleidingsdoelen en de gehanteerde visie. De samenwerking tussen de docenten en hun multidisciplinaire aanpak is tevens een sterk punt van de opleiding in Mechelen. Ook binnen de opleidingen zelf zijn verschillen in de onderwijspraktijk merkbaar. Bij PXL zijn deze vooral op te merken in de tweede en derde trajectschijf van de uitdovende programma's van XIOS en PHL. De keuze aan werkvormen binnen het regulier traject van KdG lijkt individueel bepaald en niet gebaseerd op het geëxpliciteerde didactisch concept. Binnen het werktraject van KdG is het afstemmen van de werkvormen en het leermateriaal op de leerbehoeften van de doelgroep nog in ontwikkeling. De opleiding dient nog verder werk te maken van de ontwikkeling van geschikte leeromgevingen, aangepast – in alle onderdelen – aan de leerbehoeften van deze specifieke groep studenten.

De kwantiteit en kwaliteit van docenten is over het algemeen adequaat in alle vier opleidingen. Zo bestaan de teams uit zowel masters als bachelors en zowel generalisten als vakspecialisten. In alle opleidingen trof de commissie gedreven docenten aan die dicht bij de studenten staan. De docenten van alle opleidingen weten dat ze lerarenopleiders zijn en dragen dit wel als rolmodel.

Alle opleidingen kennen een hybride instroom. Het onderwijsaanbod van de campus Turnhout van Thomas More Kempen vertaalt zich door een hoge instroom van studenten uit het TSO. Binnen PXL is er een aanzienlijk

instroom van Nederlandse studenten op te merken, vooral voor het onderwijsvak Lichamelijke opvoeding.

De vier opleidingen bieden voldoende tot goed uitgebouwde studie- en trajectbegeleiding aan. De begeleiding is gericht op de instromende, doorstromende en uitstromende studenten. Bij de instroom trachten de opleidingen informatie te verschaffen over hun inhoud en aanpak. De opleidingen zetten ook diverse initiatieven in om de startcompetenties van de studenten in kaart te brengen en deze eventueel te remediëren. Positief aan Thomas More Kempen is de begeleiding in differentiatie-uren en vaardigheden; deze uren worden toegevoegd aan de basis contacttijd en zijn bestemd voor de vakinhoudelijke ondersteuning van de student. Ook de studenten van PXL volgen in de eerste opleidingsfase wekelijkse samenkomsten in kleine groepen (POP-groepen) om de nodige leercompetenties, sociale en communicatieve vaardigheden bij te schaven. De studenten van KdG kunnen bij tekorten in diverse leerroutes instappen. Ook voor de sterke studenten van KdG is een uitdaging weggelegd in het keuzetraject Tutor@college waarbij ze ingeschakeld worden als assistent van de lector. De commissie acht de leerroutes van KdG vernieuwend.

Ondanks ondersteunende maatregelen kampen alle opleidingen met vroegtijdige drop-out. Een beperkte voorkennis over de opleiding, het onvoldoende beschikken van de nodige basiskennis of studievaardigheden voor hoger onderwijs. Opvallend is dat de drop out binnen Thomas More Kempen lager ligt dan het Vlaamse gemiddelde. PXL (zowel PHL als XIOS) kent na één jaar een hogere drop out dan het Vlaamse gemiddelde, al begint dit de voorbije jaren te remediëren.

Globaal genomen beschikken de vier opleidingen over voldoende (vak) leslokalen die adequaat geoutilleerd zijn. De gebouwen zijn doorgaans voorzien van voldoende ICT-uitrusting en bibliotheekmaterialen. Thomas More Kempen kan rekenen op goede tot, bepaalde onderdelen, excellente infrastructuur. De ICT-infrastructuur binnen PXL is sterk.

Kwaliteitszorg krijgt armslag in alle vier opleidingen, al zijn er verschillen tussen de opleidingen merkbaar. Positief is dat bij Thomas More Mechelen kwaliteitszorg zeer expliciet op de agenda staat. Binnen KdG moet kwaliteitszorg verder gesystematiseerd worden. De commissie kon bij alle opleidingen herkenbare voorbeelden aantreffen van ontwikkel- en verbeteracties, onder meer naar aanleiding van de aanbevelingen van de vorige visitatiecommissies.

Alle opleidingen hebben sterke banden opgebouwd met het werkveld. Krachtig binnen KdG is het partnerschap met een aantal secundair scholen dat structureel verankerd is in POLS (Professioneel Ontwikkelende Leerschool). Hiermee kan KdG uitpakken en anderen inspireren.

De programma's, het personeel, het systeem van kwaliteitszorg en de voorzieningen stellen de vier opleidingen in staat om de beoogde doelstellingen binnen de gestelde Vlaamse en eigen hogeschool randvoorwaarden te bereiken. Thomas More Mechelen steekt systematisch boven de basis-kwaliteit uit en slaagt erin om op alle onderdelen van het onderwijsproces een doordacht en congruent beleid te voeren. De ingezette vernieuwingen binnen PXL zijn veelbelovend maar dienen verder gerealiseerd te worden. De opleiding weet zeer goed waar ze naartoe wil in de toekomst. Thomas More Kempen heeft op verschillende vlakken grote stappen gezet sinds de vorige visitatiecommissie en moet haar weg kritisch en constructief verder zetten. De inspanningen voor een beleidsmatige afstemming tussen campus Turnhout en Vorselaar hebben tot positieve en zichtbare resultaten geleid. Beide trajecten van KdG zijn volop in beweging. Vernieuwingen rond de leerroutes, het stageconcept en de bijhorende samenwerking met de stagescholen in het kader van POLS vormen binnen KdG good practices over hoe veranderingen aangepakt moeten worden. Beide trajecten van KdG kunnen nog steeds stappen zetten om de kwaliteit van de opleiding voortgaand te verbeteren.

GENERIEKE KWALITEITSWAARBORG 3 - GEREALISEERDE EINDNIVEAU

De commissie beoordeelt het gerealiseerde eindniveau van de opleiding aan de Hogeschool Thomas More Kempen, Hogeschool PXL en Karel de Grote-Hogeschool (regulier traject) als voldoende. De commissie beoordeelt het gerealiseerde eindniveau aan de Hogeschool Thomas More Mechelen als goed. De commissie beoordeelt het gerealiseerde eindniveau aan de Karel de Grote-Hogeschool (werktraject) als onvoldoende.

PXL, Thomas More Kempen, Thomas More Mechelen en het dagtraject van KdG beschikken over een voldoende tot goed uitgebreid en gevarieerd systeem van beoordeling, toetsing en examinering dat in overeenstemming is met de hogeschoolbrede beleidsvisie rond toetsing en evaluatie. De commissie vond bij elke opleiding een impliciet of expliciet toetsbeleid dat in meer of mindere mate reeds concreet is uitgewerkt. De commissie miste de garantie dat KdG een adequaat toetsbeleid voert voor het werktraject.

Thomas More Mechelen voert een doordacht toetsbeleid en steekt hierbij systematisch boven de basiskwaliteit uit. De grote variatie aan toetsvormen, de competentiegerichte aanpak van de toetsing, de kwaliteit van toetsen en van de beoordeling, het betrekken van het werkveld bij de toetsing van de stage en de expertise van het lerarenteam, komen naar voren als de sterktes van de opleiding. Thomas More Mechelen en Thomas More Kempen hebben ervoor gekozen om een afzonderlijke commissie te belasten met de kwaliteitsbewaking van de evaluatie. Bij Thomas More Kempen is een meer structurele aanpak van de validiteit en betrouwbaarheid is nodig. Ook KdG is van plan om een toetscommissie in te voeren vanaf het academiejaar 2014–2015. Het toetsbeleid van beide trajecten van KdG moet verder vorm krijgen. Het toetsplan van PXL is in volle ontwikkeling en is enkel in voege voor de eerste trajectschijf; concrete afspraken over de toetsing van de vakinhoudelijke expertise en de vijf pijlers dienen concreter te worden.

Bij Thomas More Mechelen zijn de toetsen van goede kwaliteit wat betreft de behandelde leerstof, de diepgang en de relevantie naar de nagestreefde competenties. De generieke beoordelingsinstrumenten, die in de meeste opleidingsonderdelen ingezet worden, zijn sterk uitgewerkt. Krachtig aan Thomas More Mechelen is dat de docenten in multidisciplinair samengestelde “evaluatievergaderingen” de opleidingsonderdelen met een grote praktijkcomponent beoordelen. De ingekeken toetsen van PXL, Thomas More Kempen en KdG zijn over het algemeen valide en betrouwbaar, al zijn er verschillen tussen de opleidingen merkbaar. Deze opleidingen dienen de toetsing meer in overeenstemming te brengen met de gekozen competentiegerichte aanpak en visie. Op het vlak van transparantie nemen alle opleidingen voldoende maatregelen; studenten geven aan op de hoogte te zijn van de evaluatiecriteria en de verdeling van de punten. Na de examens kunnen de studenten hun toetsen of examens inzien en feedback vragen.

PXL, Thomas More Kempen, Thomas More Mechelen en het regulier traject van KdG hebben voldoende elementen ingebouwd om het niveau 6 van de Vlaamse Kwalificatiestructuur te garanderen (zie GKW2). Het werktraject van KdG kan op dit moment nog niet overtuigen dat het niveau 6 van de Vlaamse Kwalificatiestructuur wordt gehaald door alle studenten en dat dit door de toetsing wordt aangetoond. De toetspraktijk van het werktraject – voor zover ontwikkeld – dekt niet alle nagestreefde competenties en biedt evenmin de nodige waarborgen dat deze competenties verworven zullen worden. In de ogen van de commissie is de afstemming van de toetsing op de doelgroep onvoldoende. De toekomstplannen van de opleiding rond het actieonderzoek waren niet duidelijk en vertoonden inconsistentie

met de praktijk. Door het ontbreken van deze toetsing blijft enkel het praktijkportfolio als sluitstuk van de opleiding. Net als het curriculum zal ook het toetsbeleid van het werktraject nog verder ontwikkeld moeten worden en in overeenstemming gebracht met de specifieke leerbehoeften van de werkstudenten en de context waarin dit traject plaatsvindt.

Voor de evaluatie van de stage gebruiken de opleidingen over het algemeen adequate beoordelingsformulieren. In de berekening van het eindcijfer worden de oordelen van mentoren en lectoren op de stage verdisconteerd. Opvallend bij Thomas More Mechelen is dat de studenten één globale score voor de twee onderwijsvakken die ze volgen. Een herziening van deze keuze verdient verdere aandacht. Thomas More Kempen dient verder te onderzoeken in hoeverre het mogelijk is om de beoordelingskaders van de twee campussen op elkaar af te stemmen.

Het niveau van de bachelorproeven (het onderzoeksproject binnen Thomas More Kempen) is over het algemeen toereikend. Bij Thomas More Mechelen was dit zeer goed. Voor de beoordeling van de bachelorproeven hanteren Thomas More Kempen, PXL en Thomas More Mechelen adequate beoordelingsformulieren met meer of minder duidelijke beslisregels. Bij KdG ontbrak de normering evenals ingevulde beoordelingsformulieren. Dit maakte het voor de commissie moeilijk om zicht te krijgen op de manier waarop de scores van de onderzoeksprojecten toegekend werden.

Thomas More Kempen, PXL en Thomas More Mechelen hebben een goed zicht op de inzetbaarheid van de afgestudeerden op de arbeidsmarkt en op de doorstroom naar de vervolgopleidingen. KdG dient de uitstroom van beide trajecten te systematiseren. De mate waarin afgestudeerden er in slagen een functie in het onderwijs te vinden verschilt enigszins per opleiding. Vertegenwoordigers van het werkveld spreken zich in het algemeen enthousiast uit over de inzetbaarheid van de afgestudeerden van alle vier opleidingen. Volgens het werkveld zijn kenmerken de studenten van Thomas More Kempen door hun gestructureerde en teamgerichte aanpak in de les. Bij PXL maakt de commissie op dat de starters goed scoren op het vlak van ICT, zelfstandigheid en flexibiliteit. Ook de studenten van Thomas More Mechelen worden als competent voor de arbeidsmarkt geacht. Het werkveld acht de afgestudeerden van KdG (regulier traject) in staat om gepaste leerinhouden en werkvormen te selecteren, de leerlingen voor te bereiden op individuele ontplooiing en maatschappelijke participatie.

HOOFDSTUK IV

Tabel met scores

In de hierna volgende tabel wordt het oordeel van de commissie op de drie generieke kwaliteitswaarborgen uit het accreditatiekader weergegeven.

Per generieke kwaliteitswaarborg (GKW) wordt in de tabel aangegeven of de opleiding hier volgens de commissie onvoldoende, voldoende, goed of excellent scoort. De commissie geeft ook een eindoordeel over de kwaliteit van de opleiding als geheel aan de hand van dezelfde vierpuntenschaal.

In de opleidingsrapporten is inzichtelijk gemaakt hoe de commissie tot haar oordeel is gekomen. Het is dan ook duidelijk dat de scores in onderstaande tabel gelezen en geïnterpreteerd moeten worden in samenhang met de onderbouwing ervan in de opleidingsrapporten.

Verklaring van de scores op de **generieke kwaliteitswaarborgen**:

Voldoende (V)	De opleiding voldoet aan de basiskwaliteit.
Goed (G)	De opleiding overstijgt systematisch de basiskwaliteit.
Excellent (E)	De opleiding steekt ver uit boven de basiskwaliteit en geldt hierbij als een (inter)nationaal voorbeeld.
Onvoldoende (O)	De generieke kwaliteitswaarborg is onvoldoende aanwezig.

Regels voor het bepalen van de scores voor het **eindoordeel**:

Voldoende (V)	het eindoordeel over een opleiding is 'voldoende' indien de opleiding aan alle generieke kwaliteitswaarborgen voldoet.
Goed (G)	het eindoordeel over een opleiding is 'goed' indien daarenboven ten minste twee generieke kwaliteitswaarborgen als 'goed' worden beoordeeld, waaronder in elk geval de derde: gerealiseerd eindniveau.
Excellent (E)	het eindoordeel over een opleiding is 'excellent' indien daarenboven ten minste twee generieke kwaliteitswaarborgen als 'excellent' worden beoordeeld, waaronder in elk geval de derde: gerealiseerd eindniveau.
Onvoldoende (O)	het eindoordeel over een opleiding – of een opleidingsvariant – is 'onvoldoende' indien alle generieke kwaliteitswaarborgen als 'onvoldoende' worden beoordeeld.
Voldoende met beperkte geldigheidsduur (V*)	het eindoordeel over een opleiding – of een opleidingsvariant – is 'voldoende met beperkte geldigheidsduur', d.w.z. beperkter dan de accreditatietermijn, indien bij een eerste visitatie één of twee generieke kwaliteitswaarborgen als 'onvoldoende' worden beoordeeld.

Bachelor in het onderwijs: Secundair onderwijs

	GKW 1 Beoogd eindniveau	GKW 2 Onderwijs-proces	GKW 3 Gerealiseerd eindniveau	Eindoordeel
Hogeschool PXL	G	V	V	V
Hogeschool Thomas More Kempen	V	V	V	V
Hogeschool Thomas More Mechelen	G	G	G	G
Karel de Grote-Hoge- school (regulier traject)	G	V	V	V
Karel de Grote-Hoge- school (werktraject)	G	V	O	V*

DEEL 2

Opleidingsrapporten

PXL HOGESCHOOL

Bachelor in het onderwijs: Secundair onderwijs

SAMENVATTING Bachelor in het onderwijs: Secundair onderwijs PXL Hogeschool

Op 26 en 27 februari 2014 werd de professioneel gerichte opleiding Bachelor in het onderwijs: Secundair onderwijs van de PXL Hogeschool, in het kader van een onderwijsvisitatie op haar kwaliteit geëvalueerd door een commissie van onafhankelijke experts. In deze samenvatting, die een momentopname weergeeft, worden de belangrijkste bevindingen van de commissie opgelijst.

Profilering

Vanaf het academiejaar 2013–2014 vormen de XIOS Hogeschool Limburg (XIOS) en de Provinciale Hogeschool Limburg (PHL) samen Hogeschool PXL (PXL). De professioneel gerichte opleiding Bachelor in het onderwijs: Secundair onderwijs van XIOS en PHL fuseerden binnen een tijdsspanne van één academiejaar binnen het nieuwe departement PXL-Education. Zo is in 2013–2014 de eerste trajectschijf van de nieuwe opleiding van start gegaan. De tweede en derde trajectschijf van XIOS en PHL worden parallel als uitdovend ingericht. De volledige uitrol van de nieuwe opleiding zal zijn voltooid in het academiejaar 2015–2016. In het academiejaar 2013–2014 telt de opleiding 645 studenten waarvan een derde het onderwijsvak Lichamelijke opvoeding volgt. Sinds oktober 2013 is de opleiding gevestigd op de campus Vilderstraat te Hasselt.

De opleiding beschrijft haar visie als ‘actief pluralistisch’ waardoor de studenten maximale tewerkstellingsmogelijkheden in alle onderwijsnetten

krijgen. Bij de vertaalslag van de domeinspecifieke leerresultaten naar opleidingsspecifieke leerresultaten, heeft de nieuwe opleiding ervoor gezorgd om vast te houden aan de basiscompetenties voor de leraar secundair onderwijs. Daarbovenop profileert de opleiding zich door een aantal accenten. Zo stelt de opleiding de ontwikkeling van de vakinhoudelijke en didactische expertise centraal in het programma. Deze expertise is gebaseerd op vijf pijlers: ICT, taal, onderzoekscompetenties, internationale en interculturele competenties, en competenties rond duurzame ontwikkeling. Op deze gebieden wil de opleiding een voortrekkersrol vervullen in het Vlaamse onderwijslandschap. Deze profilering maakt deel uit van een sterk gedragen en doorleefde opleidingscultuur.

Programma

De opleiding omvat 180 studiepunten gespreid over drie opleidingsfases. Tijdens het visitatiebezoek bevond de opleiding zich in een fase van curriculumhervorming. Het nieuwe programma van PXL biedt een antwoord op de vastgestelde sterktes maar ook op ontwikkelpunten van de uitdovende programma's van PHL en XIOS.

De nieuwe opleiding bewaakt de samenhang van de vernieuwde opleiding door middel van drie leerlijnen (vakinhoudelijke expertise, didactische bekwaamheid en ondersteunde vaardigheden) en vijf pijlers (ICT, taal, onderzoekscompetenties, internationale en interculturele competenties, en competenties rond duurzame ontwikkeling). De ontwikkeling en uitwerking hiervan is nog niet op eenzelfde niveau binnen de nieuwe opleiding. De expertise van PXL rond ICT-gebruik is indrukwekkend en voorbeeldmatig voor het Vlaamse onderwijslandschap. De leerlijn taal krijgt vorm, zowel als apart opleidingsonderdeel alsook vakoverschrijdend, doorheen het hele programma. De pijlers internationalisering, onderzoek en duurzame ontwikkeling verdienen nog verdere uitwerking en concrete implementatie als zichtbare leerlijnen in het nieuwe programma.

De praktijkcomponent van PXL wordt begroot voor 61 studiepunten. Deze neemt zowel in omvang als complexiteit toe naarmate de student vordert in de opleiding. Ondanks het beperkt aantal uren lesstage in de eerste trajectschijf, worden de studenten, door middel van de goede voorbereiding tijdens de didactische ateliers, voldoende in staat gesteld om de basiscompetenties van de leerkracht te oefenen. De opleiding waarborgt voldoende variatie aan stageplaatsen, ook buiten de onderwijscontext. Voor bepaalde onderwijsvakken kampt de opleiding met een tekort aan stageplaatsen. Dit wordt opgelost door alternatieve initiatieven. De nieuwe opleiding

hanteert een voorbeeldig uitgewerkt digitaal stagemonitorsysteem. De studenten zijn tevreden over de stagebegeleiding op de hogeschool.

De bachelorproef is het sluitstuk van de opleiding. De opleiding heeft een concept voor de bachelorproef uitgewerkt dat in het nieuwe curriculum ingevoerd zal worden.

De opleiding biedt korte- en langdurige mobiliteitsinitiatieven aan. De 'thuisblijvers' worden ingezet in onthaalklassen. De interesse voor een langdurige mobiliteit is tamelijk laag. Het is voor de studenten minder duidelijk wat het streven naar internationale competenties concreet betekent voor de eigen positie als professional en welke consequenties dit heeft voor hun leerlingen. Het administratieve luik rond de langdurige mobiliteit dient duidelijker omkaderd en op een transparante manier teruggekoppeld naar de studenten. De communicatie rond de mobiliteitsprogramma's benoemen de studenten als ontwikkelpunt. Op het niveau van beleid en professionalisering van docenten wordt er werk gemaakt van uitwisseling van expertise en ervaringen via docentenmobiliteit en gastdocenten.

De studielast en tijdsinvestering is niet voor alle onderwijsvakken even groot. Het is belangrijk dat de beoogde onderwijsbevoegdheid die de studenten zullen verwerven in beide onderwijsvakken, ook weerspiegeld wordt in een gebalanceerde en op elkaar afgestemde studietijd. De aangeboden handboeken, syllabi en lesmateriaal op het online leerplatform Blackbord zijn zorgvuldig opgebouwd. De docenten dienen, in overleg met elkaar, de didactische aanpak verder op elkaar af te stemmen en samen te zoeken naar mogelijkheden en good practices om zelf nog meer als voorbeeld te fungeren voor de studenten.

Beoordeling en toetsing

Het toetsplan is in volle ontwikkeling en is enkel in voege voor de eerste trajectschijf. De opleiding heeft nog geen concrete afspraken gemaakt over hoe ze de vakinhoudelijke expertise en de vijf pijlers wil toetsen binnen het nieuwe programma. De opleiding kan de toetsing nog meer in overeenstemming te brengen met de gekozen competentiegerichte aanpak en visie. De toetsing gebeurt op een valide, betrouwbare en transparante manier. Het niveau van de ingekeken bachelorproeven is adequaat. Niet alle studenten voeren een praktijkonderzoek uit. Dit neemt niet weg dat een aantal innovatieve producten ontwikkeld zijn die gebruikt worden door de praktijk. De opleiding dient de opzet van de beoordeling van de bachelorproef van PHL

en XIOS op elkaar af te stemmen, met bijzondere aandacht voor duidelijke beslisregels en explicitering van de onderzoekscompetenties.

Begeleiding en ondersteuning

Zowel PHL als XIOS kennen een gelijkaardige instroom met een sterk TSO en ASO profiel. De studentenbegeleiding vormt een van de speerpunten van de opleiding. Als onderdeel van de begeleiding verzamelt de opleiding informatie over de startcompetenties van studenten op het vlak van Nederlands; voor de studenten met als onderwijsvak Lichamelijke opvoeding worden bijkomend oriënterende praktische sportproeven georganiseerd. Voor alle onderwijsvakken worden monitoraten ingericht waar vakinhoudelijke ondersteuning wordt gegeven. Ook tijdens de onderwijsactiviteiten voorzien de (praktijk)lectoren intensieve (leer)begeleiding. De studenten uit de eerste trajectschijf volgen wekelijkse samenkomsten in kleine groepen (POP-groepen) om de nodige leercompetenties, sociale en communicatieve vaardigheden bij te schaven.

De studenten kunnen op ruim voldoende materiële voorzieningen rekenen. De opleiding investeert fors in de ICT-infrastructuur. Zo beschikken alle vaklokalen over een digitaal bord, de elektronische leeromgevingen Blackoard en EPOS maar ook andere vakspecifieke software en databanken worden intensief gebruikt door de studenten en docenten.

Slaagkansen en beroepsmogelijkheden

Vermits in de nieuwe opleiding van PXL nog geen bachelors afgestudeerd zijn, kan het gerealiseerde niveau van de nieuwe opleiding nog niet vastgesteld worden. Hoe dan ook, heeft de commissie voldoende garanties dat ook de nieuwe opleiding PXL haar doelstellingen in voldoende mate zal realiseren. De vertegenwoordigers van het werkveld met wie de commissie sprak, gaven aan tevreden te zijn over het niveau van de afgestudeerden van PHL en XIOS. Op basis van de gesprekken maakt de commissie op dat de starters zich kenmerken door zelfstandigheid, flexibiliteit en zin voor vernieuwing, zeker op het vlak van ICT. Uit de DHO-gegevens is af te leiden dat het studierendement van PHL en XIOS systematisch onder het Vlaamse gemiddelde ligt. De opleiding geeft aan dat ze waakzaam is over het lage diplomarendement en bereid is om de redenen hiervoor beter in kaart te brengen.

Het volledige rapport van de professioneel gerichte opleiding Bachelor in het onderwijs: Secundair onderwijs van PXL Hogeschool staat op de website van de Vlaamse Universiteiten en Hogescholen Raad: www.vluhr.be/kwaliteitszorg.

OPLEIDINGSRAPPORT Bachelor in het onderwijs: Secundair onderwijs Hogeschool PXL

Woord vooraf

Dit rapport behandelt de professioneel gerichte opleiding Bachelor in het onderwijs: Secundair onderwijs aan de Hogeschool PXL. De visitatiecommissie bezocht deze opleiding op 26 en 27 februari 2014.

De visitatiecommissie beoordeelt de opleiding aan de hand van de drie generieke kwaliteitswaarborgen uit het VLUHR-beoordelingskader. Dit kader is afgestemd op de accreditatievereisten zoals gehanteerd door de NVAO. Voor elke generieke kwaliteitswaarborg geeft de commissie een gewogen en gemotiveerd oordeel op een vierpuntenschaal: onvoldoende, voldoende, goed of excellent. Bij de beoordeling van de generieke kwaliteitswaarborgen betekent het concept 'basiskwaliteit' dat de generieke kwaliteitswaarborg aanwezig is en de opleiding – of een opleidingsvariant – voldoet aan de kwaliteit die in internationaal perspectief redelijkerwijs mag worden verwacht van een bachelor- of masteropleiding in het hoger onderwijs. De score voldoende wijst er op dat de opleiding voldoet aan de basiskwaliteit en een acceptabel niveau vertoont voor de generieke kwaliteitswaarborg. Indien de opleiding goed scoort dan overstijgt ze systematisch de basiskwaliteit voor de generieke kwaliteitswaarborg. Bij een score excellent steekt de opleiding ver uit boven de basiskwaliteit voor de generieke kwaliteitswaarborg en geldt ze hierbij als een (inter)nationaal voorbeeld. De score onvoldoende geeft aan dat de generieke kwaliteitswaarborg onvoldoende aanwezig is.

De oordelen worden onderbouwd met feiten en analyses. De commissie heeft inzichtelijk gemaakt hoe zij tot haar oordeel is gekomen. De commissie geeft ook een eindoordeel over de kwaliteit van de opleiding als geheel aan de hand van dezelfde vierpuntenschaal. De oordelen en aanbevelingen hebben betrekking op de opleiding met alle daaronder ressorterende varianten, tenzij anders vermeld.

De commissie beoordeelt de kwaliteit van de opleiding zoals zij die heeft vastgesteld op het moment van het visitatiebezoek. De commissie heeft zich bij haar oordeel gebaseerd op het zelfevaluatie rapport en de informatie die voortkwam uit de gesprekken met de opleidingsverantwoordelijken, de docenten, de stagementoren, de studenten, de alumni, vertegenwoordigers van het werkveld en de verantwoordelijken op opleidingsniveau voor interne kwaliteitszorg, internationalisering en studiebegeleiding. De

commissie heeft ook het studiemateriaal, de afstudeerwerken en de examenvragen bestudeerd. Tevens is door de commissie een bezoek gebracht aan de opleidings specifieke faciliteiten, waaronder de leslokalen en de bibliotheek.

Naast het oordeel formuleert de visitatiecommissie in het rapport aanbevelingen in het kader van het verbeterperspectief. Op die manier wenst de commissie bij te dragen aan de kwaliteitsverbetering van de opleiding. De aanbevelingen zijn opgenomen bij de respectieve generieke kwaliteitswaarborgen. Aan het eind van het rapport is een overzicht opgenomen van verbeter suggesties.

Situering van de opleiding

De opleiding Bachelor in het onderwijs: Secundair onderwijs omvat 180 studiepunten, gespreid over drie opleidingsfasen.

De opleiding Bachelor in het onderwijs: Secundair onderwijs van de Hogeschool PXL (PXL) is ingebed in het departement PXL-Education van de Hogeschool PXL. Sinds oktober 2013 is de opleiding gevestigd op de campus Vilderstraat te Hasselt; in het academiejaar 2013–2014 telde de opleiding 645 studenten waarvan een derde het onderwijsvak lichamelijke opvoeding volgt. Het departement PXL-Education organiseert verder ook de opleiding Bachelor in het onderwijs: kleuteronderwijs en Bachelor in het onderwijs: lager onderwijs. Op dezelfde campus zijn ook de departementen PXL-Media & Tourism en PXL-Social work gehuisvest.

Vanaf 2013 vormen de XIOS Hogeschool Limburg (XIOS) en de Provinciale Hogeschool Limburg (PHL) samen Hogeschool PXL. PXL is een zelfstandige hogeschool die niet gebonden is aan een onderwijsnet. Vanuit haar pluralistisch karakter werkt de hogeschool samen met alle onderwijsnetten. In het academiejaar 2013–2014 is de opleiding gestart met de eerste trajectschijf van de nieuwe opleiding. De tweede en derde trajectschijf van XIOS en PHL – worden als uitdovend verder ingericht. De volledige uitrol van de nieuwe opleiding zal zijn voltooid in het academiejaar 2015–2016.

Het departementaal bureau dat geleid is door het departementshoofd en waarin de opleidingshoofden (van alle drie de lerarenopleidingen), de coördinatoren van het avondtraject en het onderwijsvak Lichamelijke opvoeding zetelen, is bevoegd voor het bestuur van het departement PXL-Education. Het opleidingsbureau bestaande uit het opleidingshoofd,

de opleidingscoördinator lichamelijke opvoeding en zeven domeinverantwoordelijken (voor onderwijsontwikkeling en curriculum, kwaliteitszorg, internationalisering, studie- en studentenbegeleiding, onderzoek en dienstverlening, personeel en ICTO), vormt het dagelijkse bestuur van de opleiding en bereidt het opleidingsbeleid voor en de implementatie hiervan in de opleiding. Daarnaast vervullen personeelsleden beleidsondersteunende en coördinerende taken (zowel op departementaal- als op opleidingsniveau) zoals departementale werkgroepen, opleidingsgebonden werkgroepen en vakwerkgroepen.

Generieke kwaliteitswaarborg 1 - Beoogd eindniveau

De commissie beoordeelt het beoogd eindniveau van de professioneel gerichte opleiding Bachelor in het onderwijs: Secundair onderwijs als goed

De opleiding beschrijft haar visie als 'actief pluralistisch' waardoor de studenten maximale tewerkstellingsmogelijkheden in alle onderwijsnetten krijgen. Door het programma en de grote betrokkenheid van de lectoren, streeft de opleiding naar excellente en innoverende leraren die een meerwaarde zijn voor de arbeidsmarkt. Verder legt de opleiding in haar visie het accent op de 'persoonlijke ontwikkeling' en het 'talent' met maximale 'flexibiliteit' voor de student. Volgens het zelfevaluatie rapport vormen 'blended learning' en 'studentenbegeleiding' speerpunten van de opleiding. Verder beoogt de opleiding in haar visie om studenten op te leiden die een maatschappelijke rol opnemen inzake onderzoek en dienstverlening en die zich engageren op het niveau van de klas maar ook op het niveau van de schoolomgeving. Naast deze begrippen, stelde de commissie tijdens de gesprekken vast dat de opleiding ook andere statements hanteert om haar visie te benoemen. Het letterwoord MINE typeert de opleiding als 'maatwerk, innovatie, netwerk en engagement', terwijl het letterwoord VIPS de kwaliteiten van de afgestudeerden samenvat als 'vakoverschrijdend, innovatief, passie en specialisatie'. Ook de slogan 'Vlot serieus' werd aangehaald als een basishouding van de opleiding die 'vlot in de omgang is, maar bloedserieus wanneer het over inhoud en kwaliteit gaat'.

De drie op elkaar lijkende en deels overlappende statements dragen niet bij om de visie van de opleiding als een coherent geheel te zien. De commissie daagt de nieuwe opleiding uit om de culturen van PHL en XIOS bijeen te brengen en haar eigenheid te vatten in een korte, krachtige en coherente visie en dit geheel overtuigend te presenteren aan de binnen- en buitenwereld.

Krachtens **het decreet betreffende de Vlaamse kwalificatiestructuur** van 30 april 2009 moeten alle hogescholen de beoogde domeinspecifieke leerresultaten realiseren voor hun bacheloropleidingen. De domeinspecifieke leerresultaten zijn gebaseerd op het domeinspecifiek referentiekader dat werd gehanteerd tijdens de vorige onderwijsvisitaties in 2007 alsook op de basiscompetenties zoals vastgelegd in het Besluit van de Vlaamse Regering d.d. 5.10.2007 (B.S. 17/1/2008). Dit kader werd in het academiejaar 2013 gevalideerd door de NVAO en is op niveau 6 ingeschaald in de Vlaamse kwalificatiestructuur. Het domeinspecifiek leerresultatenkader van PXL sluit aan bij de eisen die het Vlaamse kwalificatieraamwerk inzake niveau en oriëntatie stelt aan een professionele bacheloropleiding. Bij de vertaalslag van de domeinspecifieke leerresultaten naar opleidings specifieke leerresultaten, heeft de nieuwe opleiding ervoor geopteerd om vast te houden aan de basiscompetenties voor de leraar secundair onderwijs. Gezien de integrale overname van de basiscompetenties als opleidings specifieke leerresultaten, sluiten deze laatste tevens aan bij de actuele eisen van het beroepenveld en het vakgebied. In die combinatie passen de opleidings specifieke leerresultaten automatisch in het Vlaamse kwalificatieraamwerk (niveau 6) alsook in het gevalideerde domeinspecifieke leerresultatenkader.

Op basis van de ingekeken documentatie maakt de commissie op dat het beoogde eindniveau van de nieuwe opleiding veel overeenkomsten vertoont met de eerder ingevoerde basiscompetenties binnen PHL en XIOS. De opleiding geeft zelf aan dat de implementatie van het gevalideerde domeinspecifieke leerresultatenkader geen grote implicaties heeft gehad voor de werking van de nieuwe opleiding. Gezien alle opleidingen moeten voldoen aan de basiscompetenties wegens hun decretaal karakter, vormen deze geen element in de profilering van een opleiding.

Hoewel PXL de basiscompetenties als opleidings specifiek leerresultatenkader overgenomen heeft, wil de opleiding zich door een aantal **accenten** profileren. Zo stelt de opleiding de ontwikkeling van de vakinhoudelijke en didactische expertise centraal in het programma. Doorheen het programma wordt extra aandacht besteed aan vijf pijlers waarmee de opleiding een voortrekkersrol wil vervullen in het Vlaamse onderwijslandschap: ICT, taal, onderzoekscompetenties, internationale en interculturele competenties, en competenties rond duurzame ontwikkeling. De commissie trof in bepaalde documenten bewijzen aan van concretisering van de vijf centrale pijlers in competenties en deelcompetenties. Een voorbeeld hiervan zijn de moduleboeken. Op basis van het zelfevaluatierapport, de ingekeken

materialen en de aanvullende gesprekken, heeft de commissie vastgesteld dat deze profilering deel uitmaakt van een gedragen en doorleefde opleidingscultuur binnen de nieuwe opleiding. De profilering wordt op een zichtbare manier gecommuniceerd aan de (kandidaat)studenten. Tevens richten deze pijlers zich expliciet op recente inzichten die in het huidige internationale perspectief vanuit het vakgebied en het beroepenveld aan de inhoud van de opleiding worden gesteld.

De commissie waardeert het feit dat de opleiding samenwerkt met **binnen- en buitenlandse partners**. Zo profileert de opleiding zich als een netwerkende organisatie met intensieve contacten en duurzame samenwerking met het werkveld en de maatschappij; de opleiding participeert in diverse overlegorganen zoals Netwerk voor de Ontwikkeling van Expertise voor de Limburgse Lerarenopleiding (NOvELLE), Vereniging Lerarenopleiders Vlaanderen (VELOV), resonantiegroepen rond de hervorming van het secundair onderwijs. De opleiding geeft verder aan de vinger aan de pols te houden wat de hervormingen van het secundair onderwijs betreft. De plannen van de opleiding om haar competentieprofiel jaarlijks af te toetsen aan de ontwikkelingen in het werkveld, kan de commissie onderschrijven. Het betrekken van het werkveld bij de verdere ontwikkeling, profilering en positionering, acht de commissie wenselijk. Het streven van de opleiding om een pedagogisch instituut in te richten, bewijst de ambities van de opleiding. De commissie kan dit alleen maar aanmoedigen.

Gezien haar bevindingen komt de commissie tot de conclusie dat de beoogde leerresultaten van zowel de nieuwe opleiding PXL als ook de uitdovende programma van PHL en XIOS passen binnen het Vlaamse kwalificatieraamwerk en aansluiten bij de actuele eisen die vanuit het beroepenveld en internationaal worden gesteld. De profilering van PXL kan alleszins beter zichtbaar gemaakt worden in een geïntegreerd opleidingsspecifiek leerresultatenkader. De beschreven bevindingen afwegend beoordeelt de commissie de eerste generieke kwaliteitswaarborg als voldoende.

Generieke kwaliteitswaarborg 2 - Onderwijsproces

De commissie beoordeelt het onderwijsproces van de professioneel gerichte opleiding Bachelor in het onderwijs: Secundair onderwijs als voldoende

De opleiding Bachelor in het onderwijs: Secundair onderwijs omvat 180 studiepunten. Het **programma** bestaat uit driemaal 60 studiepunten.

De studenten zijn vrij om twee van de zestien onderwijsvakken te kiezen. Tot het fusieproces werd het onderwijsvak Lichamelijke opvoeding enkel in XIOS aangeboden. Om de flexibiliteit nog te vergroten werd in 2013–2014 het avondtraject opgestart voor de zij-instromers die al een bachelor-diploma Secundair onderwijs op zak hebben en een extra vakbevoegdheid willen verwerven. Dit betreft geen officiële variant en wordt enkel ingericht voor de onderwijsvakken Nederlands, Frans, Wiskunde, Project algemene vakken en Natuurwetenschappen. Dat de opleiding een programma op maat van deze studenten inricht en hun eerder verworven competenties valoriseert, kan de commissie waarderen.

Tijdens het visitatiebezoek bevond de opleiding zich in een fase van **curriculumhervorming**. Naar aanleiding van het fusieproces dat in het academiejaar 2013–2014 doorging, is de opleiding begonnen met het uitwerken en invoeren van een nieuw curriculum. De opleiding opteert voor een graduele opbouw en implementatie van het nieuwe programma. Zo ging de eerste trajectschijf van het nieuwe curriculum van PXL van start tijdens het academiejaar 2013–2014. Op het moment van het visitatiebezoek waren de trajectschijven 2 en 3 van het vernieuwde curriculum nog niet ingericht; die worden wel parallel aangeboden binnen de uitdagende programma's van PHL en XIOS zodat het curriculum voor alle studenten een logisch geheel vormt. Waar nodig worden overgangsmaatregelen voorzien voor studenten met studieduurvertraging. De volledige uitrol van het nieuwe curriculum zal plaatsvinden in het academiejaar 2016–2017. Het pad naar het nieuwe curriculum is voorbereid door een fusiestuurgroep en een werkgroep kwaliteitszorg en is tot stand gekomen na een proces van zelfreflectie omtrent de sterkten en de zwakten van beide opleidingen. Verder heeft men bij het nieuwe programma ook rekening gehouden met de aanbevelingen van de vorige visitatiecommissies en de bevindingen uit de bevestigingen van de studenten, het werkveld en alumni. Het concept van de nieuwe opleiding werd, samen met het zelfevaluatie-rapport, verschillende keren afgetoetst bij de relevante stakeholders, zoals studenten, werkveld en alumni. Aanvankelijk was het voor de commissie lastig zicht te krijgen op de opzet en inhoud van de tweede en derde trajectschijf van de uitdagende programma's van PHL en XIOS, waar het zelfevaluatie-rapport vooral het nieuwe programma beschrijft. De ingekeken documentatie en de aanvullende gesprekken schonken de commissie duidelijkheid.

De **afstemming** van het nieuwe programma op de opleidingsspecifieke leerresultaten maakt de opleiding zichtbaar in een competentiematrix. Een dergelijk overzicht van het beoogde niveau in relatie tot de uitdagende

de programmaonderdelen van de tweede en derde trajectschijf van PHL en XIOS trof de commissie tijdens het visitatiebezoek niet aan. De relatie tussen de beoogde leerresultaten en de opleidingsonderdelen wordt ook opgenomen in de ECTS-fiches. De commissie acht de ECTS-fiches over het algemeen voldoende uitgewerkt. De commissie constateert dat de basiscompetenties herkenbaar de basis vormen voor de uitwerking van de ECTS-fiches per opleidingsonderdeel. Dit geldt voor zowel de nieuwe aangemaakte opleiding, alsook voor de uitdovende programma's van XIOS en PHL. In de ECTS-fiches vertalen de docenten de opleidings specifieke leerresultaten verder in concrete doelstellingen en worden deze gekoppeld aan de aangeboden leerinhouden.

De opleiding bewaakt de **verticale samenhang** van de vernieuwde opleiding door middel van drie leerlijnen met opleidingsonderdelen die elkaar opvolgen. De drie leerlijnen zijn: vakinhoudelijke expertise, didactische bekwaamheid en ondersteunde vaardigheden (ICT en taal). Onder de leerlijn Vakinhoudelijke expertise vallen zowel de vakinhouden van de onderwijsvakken alsook het opleidingsonderdeel Opvoedkunde. Binnen de leerlijn Didactische bekwaamheid worden de expertises van andere vakken geïntegreerd aangeboden in de didactische ateliers en lesstages. Binnen de leerlijn Ondersteunende vaardigheden verwerven de studenten kennis en vaardigheden rond taal en ICT. Met betrekking tot de samenstelling van het programma merkt de commissie op dat het aandeel van de verschillende leerlijnen in de opleiding evolueert. Naarmate de opleiding vordert neemt het aandeel vakinhoudelijke opleidingsonderdelen en ondersteunde competenties af om meer plaats te maken voor didactische ateliers, stages en vakoverschrijdende competenties. Tegelijkertijd stijgt de verantwoordelijkheid van de student voor zijn leerproces en de groei naar startbekwaamheid. Bij het inkijken van de cursusmaterialen leek de hiërarchie van de vakinhouden vooral afgestemd op de leerstof en de eindtermen van de secundaire scholen. De **horizontale samenhang** van de vernieuwde opleiding wordt bewaakt door middel van de vijf pijlers (zie GKW1) met opleidingsonderdelen die parallel lopen. Deze pijlers zijn: taal, ICT, onderzoekscompetenties, interculturele en internationale competenties, en competenties inzake duurzame ontwikkeling. De commissie trof in het zelfevaluatie rapport en de ingekeken materialen helder omschreven pijlers. De keuze om uit te gaan van leerlijnen en pijlers die gradueel worden aangeboden, draagt bij tot de samenhang van het curriculum. Op basis van het zelfevaluatie rapport, de ingekeken materialen en de aanvullende gesprekken, concludeert de commissie dat het nieuwe curriculum een duidelijke opbouw vertoont. Dit was niet anders voor de uitdovende opleidingen.

Didactisch verantwoord en vernieuwend **ICT-gebruik** vormt het uithangbord van de opleiding. Het leren omgaan met nieuwe media wordt in de eerste trajectschijf aangeboden als een apart opleidingsonderdeel. Hierin verwerven de studenten de basisvaardigheden om als toekomstige leraar en als student binnen de opleiding te kunnen functioneren (elektronische leeromgevingen, e-mail, onderzoekstrategieën, gebruik van digitaal leer materiaal, ...). Ook in de tweede en derde trajectschijf van het uitdovende programma van PHL wordt de lat systematisch hoog gelegd voor de ICT-integratie. Zo trof de commissie tijdens de visitatie mooie voorbeelden aan van bordlessen die via een website ter beschikking worden gesteld aan het werkveld. De commissie stelt vast dat de vroegere PHL-opleiding de voorbije jaren grote inspanningen heeft geleverd om docenten te professionaliseren op dit gebied. Als gevolg hiervan heeft de opleiding zichtbare resultaten bereikt. Zowel studenten alsook docenten krijgen ondersteuning vanuit de departementale werkgroep ICT. Daarnaast zijn voor studenten en lectoren een aantal instructiefilmpjes (zowel hogeschoolbreed als departementaal), stappenplannen, handleidingen en e-learning modules ontwikkeld waarin het gebruik van tools wordt toegelicht.

De fusionerende instellingen ondernemen acties om XIOS meer te laten profiteren van de verregaande ICT-integratie van PHL. Ondanks deze acties constateert de commissie op dit vlak een groot verschil tussen de twee uitdovende trajecten.

De commissie acht de expertise van de opleiding wat ICT gebruik betreft indrukwekkend en voorbeeldmatig voor het Vlaamse onderwijslandschap. Het werkveld herkende in de gesprekken de prominente rol van ICT en ziet de inbreng van studenten als vernieuwend voor hun school. Tegelijkertijd attendeert de commissie op de soms te eenzijdige nadruk van de opleiding op de digitale schoolborden en bordlessen. De commissie wil geenszins afbreuk doen aan de actuele gerichtheid van de opleiding op de ontwikkelingen rond digitale schoolborden en bordlessen, maar daagt de opleiding uit om ook andere innovatieve pistes te verkennen.

Volgens de opleiding is de focus op taal een rode draad doorheen de hele opleiding wat weerspiegeld wordt in het curriculum en het talenbeleidsplan. Het nieuwe curriculum voorziet in de drie trajectschijven een prominente plaats voor de taal als communicatieve en ondersteunende vaardigheid. De leerlijn taal krijgt vorm, zowel als apart opleidingsonderdeel als ook vakoverschrijdend doorheen het hele programma. Ook binnen het uitdovende programma van PHL is deze leerlijn nadrukkelijk herkenbaar.

Binnen het nieuwe programma komt de leerlijn **interculturele en internationale competenties** expliciet aan bod in de opleidingsonderdelen Vakoverschrijdende competenties 1, 2 en 3. Volgens het zelfevaluatie rapport besteden ook andere opleidingsonderdelen impliciet of expliciet aandacht aan de interculturele of internationale competenties; ook de bezoeken aan voorstellingen of tentoonstellingen, en de vakgerelateerde reizen die de studenten afleggen vallen hieronder. De opzet van deze leerlijn is grotendeels vergelijkbaar met het uitdovende programma van PHL. Studenten van XIOS komen in contact met internationale competenties binnen het opleidingsonderdeel Didactisch atelier van de tweede trajectschijf. Daarnaast kunnen ze ook de keuzemodules Internationalisering en North South crossing borders volgen.

De opleiding streeft er in het programma naar om studenten op te leiden tot kritische leerkrachten die in staat zijn om via praktijkgericht onderzoek hun eigen onderwijspraktijk te verbeteren. **De leerlijn onderzoek** heeft de opleiding ontwikkeld in samenwerking met de andere partners binnen NoEVELLE, in het project 'Onderzoekscompetenties: onderzoeken-de houding van leraren(opleiders)'. De commissie stelt vast dat de leerlijn onderzoek goed omschreven en onderbouwd is. Desondanks trof de commissie echter op basis van het zelfevaluatie rapport en de ingekeken documentatie minder aanwijzingen aan om over een in de praktijk gedegen geïmplementeerde onderzoekslijn te kunnen spreken. De onderzoekscompetenties worden vooral in het opleidingsonderdeel Vakoverschrijdende competenties ingeoeft. De commissie stelt verder vast dat niet alle competenties omschreven in de leerlijn even veel aan bod komen in het programma. Het accent ligt vooral op de presentatievaardigheden en in mindere mate op het zelfstandig doorlopen van een onderzoekscyclus. Bovendien is de invulling van aspecten van de leerlijn onderzoek docentafhankelijk. De commissie stelt vast dat de expertise van de docenten hieromtrent sterk uiteenloopt. De commissie acht het van belang dat de opleiding een duidelijke visie en leerlijn uittekent om de onderzoekende houding die ze bij haar studenten wil bevorderen, van een meer gedegen fundering te voorzien. De commissie heeft eveneens vastgesteld dat de aanzet daartoe in het eerste jaar van het vernieuwde curriculum goed is.

De opleiding streeft er in het programma naar om alle studenten kennis te laten maken met **internationalisering**. Omdat langdurige mobiliteit niet voor alle studenten haalbaar is, biedt de opleiding een aantal kortere projecten en internationalisation@home aan. De 'thuisblijvers' worden ingezet in onthaalklassen. Op basis van het zelfevaluatie rapport kon de

commissie onvoldoende zicht krijgen op de concrete cijfers rond de mobiliteit van de uitgaande en inkomende studenten en docenten. De aanvullende gesprekken hebben de commissie meer duidelijkheid hieromtrent verschaft. Zo stelt de commissie vast dat 23 studenten op buitenlandse stage (zullen) gaan in het academiejaar 2013–2014. Daartegenover merkt de commissie dat de interesse voor een langdurige stage in het buitenland tamelijk laag is. Verder stelt de commissie vast dat het voor de studenten minder duidelijk blijkt te zijn wat het streven naar internationale competenties concreet betekent voor de eigen positie als professional en welke consequenties dit heeft voor hun leerlingen. De commissie ziet voor de opleiding meer ruimte om duidelijk te formuleren en uit te dragen waarom internationalisering in de huidige tijd juist ook voor de leraar, de school en de leerling van eminent belang is en welke consequenties dit heeft voor haar curriculumaanbod. Op het niveau van beleid en professionalisering van docenten wordt er werk gemaakt van uitwisseling van expertise en ervaringen via docentenmobiliteit en gastdocenten. Verder raadt de commissie aan om het administratieve luik rond de langdurige mobiliteit duidelijker te omkaderen en op een transparante manier terug te koppelen naar de studenten. De communicatie rond de mobiliteitsprogramma's benoemen de studenten als ontwikkelpunt.

De nieuwe opleiding ziet de **duurzame ontwikkeling** als een belangrijke hefboom voor een meer duurzame samenleving. Binnen het nieuwe programma komen de competenties rond duurzame ontwikkeling aan bod in het opleidingsonderdeel Vakoverschrijdende competenties maar ook binnen projecten en stages zoals de OXFAM-dagen. De commissie stelt vast dat de opleiding nog werk heeft om de competenties rond duurzaamheid als een leerlijn doorheen de opleiding vorm te geven en zichtbaar te maken. De commissie vindt het belangrijk dat de opleiding hier meer aandacht aan besteedt.

Op basis van het zelfevaluatierapport, de ingekeken documentatie en de aanvullende gesprekken, stelt de commissie vast dat de eerste trajectschijf van het nieuwe programma, zowel qua opzet als inhoud, voldoende garanties biedt voor een competentiegericht curriculum waar de opleiding ook naar streeft. De opleiding kon de commissie ook een duidelijk beeld geven waaruit de haalbaarheid van de concrete implementatie van de tweede en derde trajectschijf van het nieuwe curriculum voor de volgende academiejaren blijkt. Verder stelt de commissie vast dat het nieuwe programma een antwoord biedt op de vastgestelde sterktes maar ook op ontwikkelpunten van de uitdovende programma's van PHL en XIOS. Hoewel elementen van

de visie van de opleiding op verschillende plaatsen in de opleiding te traceren zijn, concludeert de commissie dat de ontwikkeling en uitwerking hiervan nog niet op eenzelfde niveau zijn. Waar er binnen het nieuwe programma een herkenbare nadruk ligt op ICT en taal, ook door het feit dat ze in aparte opleidingsonderdelen aangeboden worden, stelt de commissie vast dat de pijlers internationalisering, onderzoek en duurzame ontwikkeling nog verdere uitwerking en concrete implementatie als zichtbare leerlijnen in het nieuwe programma verdienen. Momenteel komen deze pijlers vooral aan bod in het opleidingsonderdeel Vakoverschrijdende competenties. De commissie raadt aan om de expliciete integratie van de vijf pijlers binnen elk opleidingsonderdeel vanuit een overkoepelende en eenduidige visie op de agenda te stellen. De verschillen in de concrete uitwerking en invulling van de tweede en derde trajectschijf van de uitdovende programma's acht de commissie onvermijdelijk. Waar mogelijk is het aan te bevelen om deze aspecten op elkaar af te stemmen. De commissie ziet het als evident dat de nodige aandacht wordt besteed aan deze bezorgdheid zolang het oude curriculum nog wordt aangeboden. Overleg tussen docenten en uitwisseling van good practices ziet de commissie als goede premissen om dit te bereiken.

Binnen het nieuwe programma wordt de **praktijkcomponent** geïntegreerd in de leerlijn Didactische bekwaamheid en wordt aangeboden in de opleidingsonderdelen Didactisch atelier en lesstage 1, 2 en Lesstage 3, telkens aansluitend op een onderwijsvak. Onder deze opleidingsonderdelen vallen zowel de voorbereidende activiteiten alsook de effectieve stageactiviteiten in het werkveld. Echter ook de opleidingsonderdelen Leerlingenbegeleiding, Vakoverschrijdende competenties 2, Vakoverschrijdende competenties 3 en de keuzemodules omvatten een praktijkcomponent. Bij deze maakt de commissie op dat de praktijkcomponent van PXL begroot wordt voor 61 studiepunten. Volgens deze ruimte interpretatie voldoet de opleiding aan de decretale verplichtingen¹. De opbouw van de praktijkcomponent van de tweede en derde trajectschijf binnen PHL vertoont grote gelijkenissen met die van PXL. Ook binnen PHL sluiten de onderwijsvakken aan bij het praktijkblok, waarin de lesstage en didactische ateliers (enkel in de tweede trajectschijf) zich situeren. In tegenstelling tot PXL, worden de didactische ateliers en de lesstages als afzonderlijke opleidingsonderdelen ingericht en geëvalueerd binnen PHL. Ook binnen het uitdovende programma van XIOS worden de didactische ateliers en de effectieve

1 Decreet betreffende de lerarenopleidingen in Vlaanderen, aangenomen door het Vlaams Parlement op (6.12.2006)

lesstages apart ingericht en geëvalueerd. Op basis van het zelfevaluatie-rapport en de ECTS-fiches kon de commissie opmaken dat de praktijkcomponent binnen het uitdovende programma's van PHL en XIOS voldoet aan de decretale verplichtingen.

De opleiding voorziet praktijkervaring in alle trajectschijven, zowel in het nieuwe als in de uitdovende programma's. Deze neemt zowel in omvang als complexiteit toe naarmate de student vordert in de opleiding. Tegelijkertijd verschuift de focus van een sterke ondersteuning naar een toenemende zelfsturing van de student. Voor de organisatie van het academiejaar hanteert de opleiding een opsplitsing in expertise- en praktijkweken. De praktijkweken, met didactische ateliers en stages, vormen integratiemomenten voor de inhoud verworven tijdens de expertiseweken uit de voorgaande periodes. De commissie kan de opbouw van de stage en de sterke aansluiting bij de verworven competenties uit de voorgaande lesweken waarderen, al valt het wel op dat het aantal uren lesstage in de trajectschijf 1 beperkt is. Zo bestaat de stage in de eerste trajectschijf uit minimum 6u observatiestage (2u in secundaire school naar keuze, 2u observatie van mentoren in functie van stagelessen en 2u observatie van medestudenten) en 2u lesstage per onderwijsvak. Ondanks het beperkt aantal uren lesstage in het eerste trajectschijf, oordeelt de commissie dat de studenten, door middel van de goede voorbereiding tijdens de didactische ateliers, voldoende in staat worden gesteld om de basiscompetenties van de leerkracht te oefenen. In de gesprekken halen het werkveld en de studenten aan dat ze de stage van de eerste trajectschijf voor een langere periode georganiseerd zouden willen zien. Die wenselijkheid wordt gedeeld door de opleiding maar blijkt in de praktijk lastig te realiseren. De commissie vindt het belangrijk dat de opleiding de dialoog met het werkveld en de studenten verder borgt en binnen de grenzen van het mogelijke tegemoet komt aan hun wensen.

Op basis van het zelfevaluatie-rapport, de ingekeken materialen en de aanvullende gesprekken stelt de commissie vast dat het goed uitgewerkte stagebegeleidingssysteem de studenten in staat stelt om de beoogde leerresultaten te bereiken. De stagebegeleiding op de hogeschool verloopt adequaat en gestructureerd. De studenten spreken er hun waardering over uit. Elke student wordt door verschillende lectoren bezocht tijdens de stage. Bijkomende stagebezoeken door pedagogen zijn mogelijk op vraag van de vakdidactici. De negatieve attitudes van de studenten worden gesanctioneerd binnen een systeem van persoonlijke en officiële verwittigingen. Verder trof de commissie een voorbeeldig uitgewerkt

digitaal stagemonitorsysteem aan. De gegevens noodzakelijk voor de stage en de stagecoördinatie zijn op het leerplatform EPOS (Elektronisch Portfolio en Opvolgsysteem) op een overzichtelijke wijze opgeslagen en te raadplegen door studenten en docenten. De commissie waardeert deze overzichtelijke aanpak, temeer omdat de gegevens ook de feedback bij de stagebezoeken bevatten. Dit systeem laat ook een efficiënte organisatie van de stagebezoeken toe.

De commissie stelt vast dat de opleiding voldoende variatie aan stageplaatsen waarborgt, al merkt de commissie wel op dat de opleiding met een tekort aan stageplaatsen voor bepaalde onderwijsvakken kampt. De opleiding lost dit op door alternatieve stageplaatsen te zoeken. Bij de keuze van de stageplaatsen wordt rekening gehouden met een spreiding over de verschillende onderwijsnetten, -vormen en -graden. Verder vindt de commissie het positief dat de studenten mogelijkheden krijgen en benutten om praktijkervaringen op te doen in een breed beroepenveld, ook buiten de onderwijscontext. Zo volgen de studenten in de derde trajectschijf van PHL een verbredingsstage. Dit omvat enerzijds het project *Leren Thuis Leren* waar ze leerlingen begeleiden bij het huiswerk en anderzijds Randactiviteiten. Binnen de Randactiviteiten voert de student verschillende activiteiten uit die aansluiten bij zijn interesses en behoeften. De studenten van de derde trajectschijf van XIOS lopen stage in het kader van het opleidingsonderdeel Vakoverschrijdende en alternatieve stage in educatieve centra, CLB, sportdienst, opvangcentra. De opleiding organiseert de didactische praktijk voor de eerstejaarsstudenten binnen vaste partnerscholen. Enkel de studenten Lichamelijke Opvoeding en Bewegingsrecreatie staan in het eerste opleidingsjaar zelf in voor het vinden van een stageplaats; de stage in het eerste opleidingsjaar Lichamelijke Opvoeding vindt plaats in het lager onderwijs.

De onderzoeks- en rapporteringsvaardigheden die de studenten gradueel verwerven doorheen de opleiding monden uit in de **bachelorproef**, die gezien wordt als het sluitstuk van de opleiding. De thema's en onderzoeksvragen vloeien voort uit reële behoeften van het werkveld of worden door de studenten zelf voorgesteld naar aanleiding van hun stage-ervaringen. De commissie merkt op dat de studenten die afstuderen in het uitdovende programma, een licht gewijzigd programma volgen. Enerzijds wordt de bachelorproef binnen PHL geïntegreerd in het opleidingsonderdeel *Afstudeerproject* (6 studiepunten) van de derde trajectschijf. Anderzijds wordt het eindwerk binnen XIOS geïntegreerd in de opleidingsonderdelen '*POP en aanzet tot eindwerk*' (4 studiepunten) in de tweede trajectschijf en '*POP en eindwerk*' (5 studiepunten) in de derde trajectschijf. Vooraleer het eind-

werk ingediend wordt, krijgen de studenten feedback op de voorlopige versie. De opleiding heeft een concept voor de bachelorproef uitgewerkt dat in het nieuwe curriculum ingevoerd zal worden.

De commissie stelt vast dat de docenten grote inspanningen hebben geleverd om de **studeerbaarheid** van de opleiding te optimaliseren. Zo heeft de opleiding werk gemaakt van zorgvuldige moduleboeken die, naast een gedetailleerde weergave van de beoogde competenties, ook een overzicht geven van studiemateriaal, werkvormen, leerinhouden en leertaken binnen contact- en afstandsonderwijs met bijhorende afspraken en, in sommige gevallen, de begrote studietijd. Niettegenstaande blijft het moeilijk om een optimale studiebelasting te vinden, omwille van de vele mogelijke vakkencombinaties. Zo stelt de commissie op basis van de aanvullende gesprekken en de ingekeken materialen vast, dat de studielast en tijdsinvestering niet voor alle onderwijsvakken even groot is. De opleiding is zich ervan bewust dat de studiebelasting verdere optimalisering vraagt. Met het oog op een optimale afstemming van de studielast binnen de vakkencombinatie, raadt de commissie aan om in overleg met de docenten, over de vakdomeinen heen, het volledige takenpakket te analyseren en te beoordelen op de timing en relevantie van de taken. De commissie vindt het belangrijk dat de beoogde onderwijsbevoegdheid die de studenten zullen verwerven in beide onderwijsvakken, ook weerspiegeld wordt in een gebalanceerde en op elkaar afgestemde studietijd.

De aangeboden **handboeken, syllabi en lesmateriaal** op het online leerplatform Blackboard zijn zorgvuldig opgebouwd. Op basis van de ingekeken lesmaterialen stelt de commissie vast dat ze voldoende garanties bieden voor een degelijke vakinhoudelijke en didactische kennis, al valt het ook hier op dat er duidelijke verschillen zijn tussen enerzijds de uitdovende programma's van PHL en XIOS en anderzijds het nieuwe PXL programma. Zo vindt de commissie dat de vakinhouden aangeboden aan de studenten van PHL eerder voor een brede vakkennis zorgen, terwijl men bij XIOS eerder van een beperkt aanbod uitgaat, dat dan wel verdiepend aangeboden wordt.

De opleiding hanteert een brede waaier aan **werkvormen**. Volgens het zelfevaluatierapport wordt blended learning in alle opleidingsonderdelen ingezet, behalve bij stage en bij Vakoverschrijdende competenties. Hierbij maakt de opleiding een onderscheid tussen contacturen en begeleid zelfstandig werk. Hoewel de opleiding het begeleid zelfstandig werk als afstandsonderwijs promoot, stelt de commissie vast dat niet alle studenten

dit begrip als zodanig herkennen. Verder merkt de commissie op dat het begeleid zelfstandig werk soms te weinig ondersteund wordt door aangepaste leermaterialen om het verwerken van de leerstof, het 'anytime and anywhere' leren mogelijk te maken. Verder stelt de commissie vast dat de manier waarop wordt gegeven aan de contacturen, sterk verschilt. Zo getuigen de studenten over docenten die veel doceren, terwijl anderen interactieve werkvormen gebruiken. De verschillen zijn overigens vooral op te merken in de tweede en derde trajectschijf van de uitdovende programma's. Met oog op het nieuwe curriculum, vindt de commissie het belangrijk dat de docenten, in overleg met elkaar, de didactische aanpak verder op elkaar afstemmen en samen zoeken naar mogelijkheden en good practices om zelf als voorbeeld te fungeren voor de studenten. Verder wil de commissie de opleiding verder aanmoedigen om de piste van blended learning verder uit te werken over alle opleidingsonderdelen, met nadruk op samenwerken, kennisdelen en interactiviteit tussen de studenten onderling en tussen studenten en docenten.

De studenten van de eerste trajectschijf volgen de gemeenschappelijke lessen samen, terwijl de studenten uit het uitdovende programma parallelle lessen volgen. De algemene **planning en communicatie** van de lessenroosters en de examenroosters is volgens de studenten op onderdelen voor verbetering vatbaar. Dat de informatie via verschillende communicatiekanalen (EPOS voor de stage, Blackboard voor de dagdagelijkse communicatie, sociale media voor andere zaken) wordt meegedeeld, vinden sommige studenten lastig. De commissie adviseert de opleiding om dit te bespreken met de studenten. Verder stelt de commissie vast dat de verhuizing naar een nieuwe campus voor de studenten van PHL goed voorbereid is geweest op het vlak van de algemene en praktische organisatie.

Zowel PHL als XIOS kennen een gelijkaardige **instroom** met een sterk TSO en ASO profiel. Waar de PHL iets meer studenten uit het KSO kent, door het feit dat de opleiding de onderwijsvakken Plastische opvoeding en Project kunstvakken aanbiedt, stromen bij XIOS relatief veel Nederlandse studenten in, vooral voor het onderwijsvak Lichamelijke opvoeding. Om tegemoet te komen aan de leerbehoeften van haar doelpubliek, zet de opleiding een begeleidingssysteem in dat op hogeschool-, campus-, departementaal – en opleidingsniveau wordt ingericht. De studentenbegeleiding vormt een van de speerpunten van de opleiding en is ontwikkeld rond vier luiken: de begeleiding van kandidaat-studenten, begeleiding van instromers, begeleiding binnen de opleiding en begeleiding bij de uitstroom. Als onderdeel van de begeleiding verzamelt de opleiding informatie over de startcompetenties

van studenten op het vlak van Nederlands; voor de studenten met als onderwijsvak Lichamelijke opvoeding worden bijkomend oriënterende praktische sportproeven georganiseerd. Ook de doorstroombegeleiding is erop gericht om de slaagkansen van de studenten te bevorderen. Voor alle onderwijsvakken worden monitoraten ingericht waar vakinhoudelijke ondersteuning wordt gegeven. Ook tijdens de onderwijsactiviteiten voorzien de (praktijk)lectoren intensieve (leer)begeleiding. De studenten uit de eerste trajectschijf volgen wekelijkse samenkomsten in kleine groepen (POP-groepen) binnen het opleidingsonderdeel Vakoverschrijdende competentie om de nodige leercompetenties, sociale en communicatieve vaardigheden bij te schaven. Verder bewaakt de opleiding de motivatie van de studenten door te werken met kleine lesgroepen. Voor specifieke vragen worden de studenten doorverwezen naar de studentenondersteuners en trajectbegeleiders op het Student Point, of naar de meer gespecialiseerde studentenvoorzieningen op hogeschoolniveau of buiten de PXL. Van alle kanten is er veel waardering voor de begeleiding van studenten.

Op basis van de opgevangen signalen tijdens het eerste semester worden mogelijke **afhakkers** uitgenodigd voor een gesprek over hun welbevinden en hun betrokkenheid bij de opleiding. Ook de effectieve uitschrijvers nodigt de opleiding systematisch uit voor een afhaakgesprek bij de studentenondersteuners. Ondanks de ondersteunende maatregelen verlaat een aantal studenten de opleiding voortijdig. Vooral de verkeerde verwachtingen en een onderschatte werkbelasting liggen aan de basis van de drop-out. De drop-out ligt in beide opleidingen na één jaar hoger dan het Vlaamse gemiddelde. De commissie merkt verder op dat PHL tussen 2006 en 2008 een merkbaar grotere ongekwalificeerde uitstroom na het eerste en tweede jaar had in vergelijking met de andere Vlaamse instellingen. Sinds twee jaar ligt de drop-out lager. Een verklaring hiervoor is, naar eigen zeggen van de opleiding, de doorstroombegeleiding die ze de voorbije jaren heeft opgezet. De drop-out na een jaar binnen XIOS was stabiel in de periode 2006–2009, maar kent sindsdien een stijgende trend; tegelijkertijd ligt de drop-out na twee jaar in dezelfde periode ver onder het Vlaamse gemiddelde. Volgens de opleiding worden de studenten sneller geheroriënteerd in het eerste jaar.

Het **lerarenkorps** bestaat uit 62 onderwijzende personeelsleden (waarvan 10 praktijklectoren) die in totaal 40 voltijdsequivalenten (VTE) invullen en die instaan voor 645 studenten. Daarnaast voorziet het departement 2,32 VTE voor departementale taken (taal, ICT, internationalisering, studentenbegeleiding, ombudsdienst, communicatie en kwaliteitszorg). Daarbovenop

financieren externe partners (wetenschappelijke) projecten binnen de opleiding voor 4,18 VTE. De commissie beoordeelt de omvang van het personeelsbestand als voldoende om de taken naar behoren uit te voeren.

De opleiding beschikt over een voldoende breed spectrum aan **deskundigheid** binnen het docententeam. De commissie trof tijdens het visitatiebezoek een enthousiast en dynamisch team aan, dat geïnspireerd is door het fusieproces en de opportuniteiten die dit met zich meebrengt. De commissie wijst de opleiding erop dat er nu met een enthousiaste voorhoede gewerkt is aan vernieuwing van het programma. Bij verdere implementatie moeten alle personeelsleden meegenomen worden. De opleidingsverantwoordelijken erkennen dat niet alle lectoren even enthousiast zijn over de aanpassingen die de opleidingsfusie vraagt. De commissie heeft er vertrouwen in dat de opleiding de reserves van bepaalde lectoren kan wegwerken. Verder stelt de commissie vast dat de kwalificaties van het personeel veelal in de lijn liggen van de expertise-domeinen van de opleiding.

Het team bestaat zowel uit masters als bachelors, uit generalisten als vakspecialisten. Zo beschikken 49 lectoren over een masterdiploma, 2 docenten beschikken bovendien over het diploma van professionele bachelor in het onderwijs; ook 7 van de 10 praktijklectoren beschikken over een bachelordiploma in het onderwijs. De commissie stelt vast dat het team gestimuleerd wordt om ervaringen op te doen of te actualiseren in het secundair onderwijs, al stelt de commissie vast dat de initiatieven in aantallen beperkt zijn. De opleiding is zich hier van bewust. De plannen van de opleiding om de contacten met het werkveld verder te intensiveren en te formaliseren kan de commissie waarderen en onderschrijven. Hoewel het professionaliseringsbeleid ten tijde van de visitatie nog niet was gedocumenteerd, blijken vanuit meerdere invalshoeken diverse professionaliseringsactiviteiten te worden georganiseerd, mede naar aanleiding van de fusie. Het schrijven van een professionaliseringsplan staat al op de agenda. Zo stelt de commissie vast dat de opleiding zwaar inzet op gemeenschappelijke vormingen rond het gebruik van ICT. De commissie adviseert om vormingsactiviteiten ook in functie van de andere pijlers van de opleiding te organiseren. De investering in de onderzoekscompetenties van de docenten met oog op de begeleiden van de bachelorproef maar ook op de participatie aan onderzoeksprojecten, lijkt de commissie ook een prioriteit; de competenties van het personeel lopen op dit vlak sterk uiteen. Verder merkt de commissie op dat de werkdruk voor het personeel hoog ligt, de opleiding is zich daarvan bewust.

Het overleg met studenten is structureel ingebed via participatie in de studentencommissie. Het **overleg** binnen de opleiding vindt minstens twee keer per semester plaats binnen de opleidingsraad of twee keer per jaar binnen een departementale personeelsvergadering. De opleiding treedt in dialoog met het werkveld via formeel (resonantiemomenten) en informeel overleg. Op die manier betreft de opleiding het werkveld bij alle relevante aspecten van de opleiding. De commissie merkt op dat de communicatie met het werkveld wederzijds positief uitpakt. Enerzijds levert het werkveld input voor het curriculum, anderzijds maakt het werkveld gebruik van het ruime aanbod aan professionalisering die de opleiding hun biedt. De commissie vindt het belangrijk dat de opleiding de dialoog met het werkveld verder zet.

Naar aanleiding van het fusieproces is het departement PXL-Education vanaf 1 oktober 2013 gevestigd op de campus Vildersstraat. De commissie stelt vast dat de studenten op ruim voldoende **materiële voorzieningen** kunnen rekenen. De bibliotheek is voorzien van een grote collectie (vak) didactische boeken, handleidingen en tijdschriften. De aanwezigheid van digitale handboeken en methodeboeken kan de commissie waarderen. De campus beschikt ook over een open leercentrum met werkruimte voor groepswork. Dit wordt momenteel nog verder uitgebouwd. De vaklokalen zijn voldoende geoutilleerd. De commissie kan de inspanningen van de opleiding om fors in de ICT-infrastructuur te investeren waarderen. Zo beschikken alle vaklokalen over een digitaal bord, de elektronische leeromgevingen Blackboard en EPOS maar ook andere vakspecifieke software en databanken worden intensief gebruikt door de studenten en docenten. De sterk ontwikkelde ICT-voorzieningen en het intensief gebruik hiervan liggen in het verlengde van de visie van de opleiding rond ICT en de voortrekkersrol die ze op dit vlak willen nemen.

De commissie zag herkenbare voorbeelden van ontwikkel- en verbeteracties van zowel PHL als XIOS, onder meer naar aanleiding van de aanbevelingen van de vorige visitatiecommissie; deze acties zijn uitvoerig beschreven in de bijlagen van het zelfevaluatierapport. In het academiejaar 2013–2014 is de opleiding gestart met een nieuwe cyclus van **interne kwaliteitszorg**. De commissie stelt vast dat de opleiding, naar aanleiding van het fusieproces, een realistische analyse van haar sterkten en zwakten heeft uitgevoerd en deze in een actieplan met herkenbare verbeterpunten heeft vertaald. Dit kwaliteitsplan voor 2013–2016 was tijdens de visitatie nog in ontwikkeling. Hoe de opleiding haar actiepunten wil bereiken, moet nog verder geconcretiseerd worden. De werkgroep kwaliteitszorg,

opgericht in het begin van het academiejaar 2012–2013, volgt de actieplannen of verbeterplannen systematisch op en rapporteert naar het opleidingsbureau. Dat de opleiding van plan is om concrete streefcijfers voor een aantal elementen van het verbeterplan te hanteren, kan de commissie onderschrijven.

Bij de analyse van het doorstroomrendement baseert de commissie zich op de cijfers aangeleverd door Datawarehouse Hoger Onderwijs voor de uitdovende programma's van PHL en XIOS. Zo stelt de commissie vast dat het **doorstroomrendement** van PHL sinds 2009–2010 vergelijkbare cijfers vertoont met het Vlaamse gemiddelde. In de periode van 2007 tot 2009 kende PHL een dieptepunt. De opleiding zoekt een mogelijke verklaring in de onderwijshervorming van 2008, toen er van drie naar twee onderwijsvakken werd overgeschakeld. Opvallend is dat XIOS sinds 2006 consequent onder het Vlaamse gemiddelde scoort. Een mogelijke verklaring volgens de opleiding, is de zwakke instroom en een te groot aantal studiepunten per opleidingsonderdeel.

Op basis van het zelfevaluatierapport, de documenten ter inzage tijdens het bezoek en de gesprekken stelt de commissie vast dat het programma, het personeel en de voorzieningen een voor de studenten **voldoende samenhangende onderwijsleeromgeving** vormen. De commissie heeft zich bij dit oordeel laten leiden door het programma zoals gerealiseerd was tijdens de visitatie. De ingezette vernieuwingen zijn veelbelovend maar nog niet volledig gerealiseerd. De commissie waardeert het feit dat de opleiding zowel qua mentaliteit, beleidsvoerend vermogen als op het vlak van curriculumontwikkeling en kwaliteitszorg belangrijke stappen heeft gezet en nog steeds zet om de kwaliteit van de nieuw eengemaakte opleiding voortgaand te verbeteren. Het nieuwe curriculum dat de opleiding heeft uitgewerkt, bouwt voort op de sterktes maar ook op de geconstateerde tekortkomingen van de uitdovende programma's. De opleiding voert het nieuwe programma geleidelijk en op verantwoorde wijze in. De opleiding weet merkbaar goed waar ze naartoe wil in de toekomst. De pedagogisch-didactische keuzes voor het nieuwe programma kunnen rekenen op een groot draagvlak van het team. Zolang het oude curriculum nog aangeboden wordt, dient de kwaliteit hiervan niet uit het oog verloren te worden. Tegelijkertijd kan de opleiding tijdens deze periode mogelijkheden benutten om de verschillende achtergronden van de docenten naar mekaar toe te laten groeien en het leren van de good practices te stimuleren. De commissie heeft er vertrouwen in dat, als de opleiding met dezelfde dynamiek blijft voortgaan, de kwaliteit van het onderwijsproces zich duurzaam zal blijven ontwikkelen.

Generieke kwaliteitswaarborg 3 - Gerealiseerd eindniveau

De commissie beoordeelt het gerealiseerde eindniveau van de professioneel gerichte opleiding Bachelor in het onderwijs: Secundair onderwijs als voldoende

De opleiding beschikt over een **systeem van beoordeling, toetsing en examinering** dat in overeenstemming is met de centrale en departementale richtlijnen rond het onderwijs en de evaluatie. Bij de vertaling van deze richtlijnen naar het eigen opleidingsprogramma streeft de opleiding naar een op competenties gerichte evaluatie, met aandacht voor de geïntegreerde beoordeling van kennis, vaardigheden en attitudes. Het kader waarbinnen de toetsing in de nieuwe eengemaakte opleiding plaatsvindt, wordt beschreven in het toetsplan van de nieuwe opleiding. Concreet vormt het toetsplan een praktische leidraad voor de docenten en beschrijft per leerlijn hoe ze op een effectieve en efficiënte manier kunnen beoordelen of de studenten de beoogde competenties hebben verworven. De opleiding geeft aan dat het toetsplan nog in volle ontwikkeling is en enkel in voege is voor de eerste trajectschijf van de nieuwe opleiding. De commissie stelt wel vast dat de opleiding al praktische afspraken omtrent de toetsing van de didactische praktijk heeft gemaakt en concrete acties hieromtrent heeft ondernomen. De commissie trof nog geen concrete afspraken aan hoe de opleiding de vakinhoudelijke expertise en de vijf pijlers concreet wil toetsen binnen het nieuwe programma. De commissie vindt het toetsplan een goede aanzet om als leidraad te dienen voor het competentiegericht evalueren, en raadt de opleiding aan dit verder uit te werken en te concretiseren voor trajectschijf 2 en 3 van de vernieuwde opleiding. Een toetsplan voor de uitdovende programma's trof de commissie tijdens het visitatiebezoek niet aan.

Competentiematrixen visualiseren (zie GKW2) zowel voor de nieuwe opleiding als voor de uitdovende programma's de relatie tussen de opleidingsspecifieke leerresultaten en de opleidingsonderdelen. De opleiding gebruikt deze matrixen als instrumenten om te beoordelen of ze alle beoogde competenties ook effectief evalueren. Op basis hiervan beoordeelt de commissie dat alle leerresultaten van de opleiding getoetst worden. Verder constateert de commissie dat de opleiding een veelheid aan evaluatievormen gebruikt, aangepast aan de te beoordelen leerinhouden en vaardigheden.

De commissie stelt vast dat de beoordelingsformulieren van de ingekeken toetsen adequaat uitgewerkt zijn. Dit zorgt voor **betrouwbare** toetsing.

Docenten van de eerste trajectschijf overleggen over de examenleerstof en -vragen en zij stellen samen verbeterleutels op. Het opstellen van de toetsen binnen de uitdovende programma's lijkt meer docentafhankelijk en wordt door de commissie ook minder betrouwbaar geacht. Bij het door-nemen van de toetsopgaven die ter inzage lagen tijdens de visitatie, stelde de commissie vast dat deze over het algemeen de behandelde leerstof af-dekken. De commissie vindt dat de integratie van kennis, vaardigheden en attitudes niet altijd in alle opleidingsonderdelen getoetst wordt. Vooral in de didactische ateliers, stages en Vakoverschrijdende competenties ziet de commissie deze integratie wel toegepast. Verder trof de commissie nog niet voldoende aanwijzingen dat de vijf pijlers (waaronder duurzame ont-wikkeling) ook effectief getoetst worden in de eerste trajectschijf. In het licht van de competentiegerichte visie die de opleiding hanteert en de vijf pijlers die ze nastreeft, ziet de commissie hier ruimte voor verdere ontwik-keling en adviseert de opleiding om de toetsing meer in overeenstemming met de gekozen competentiegerichte aanpak en visie te brengen.

Het toelichten van de evaluatievormen- en criteria in de ECTS-fiches, studiegids en moduleboeken borgt mede de **transparantie van toetsing**. Beoordelingscriteria zijn gekend door de studenten. Oefeningen en even-tueel voorbeeldexamens bereiden hen voor op de aard en het soort van de vragen die ze kunnen verwachten. Tevens kunnen ze hun examen inkijken of uitleg vragen over een cijfer van een evaluatieopdracht. De commissie heeft van de studenten vernomen dat zij over het algemeen tevreden zijn over feedback die ze krijgen van hun docenten en over de wijze waarop ze van te voren geïnformeerd worden over de toetsen.

De **stage** leent zich per definitie voor een authentieke evaluatie binnen een realistische context. Voor de beoordeling van de stage maken de vakmentoren en interne beoordelaars gebruik van een standaard lesbe-oordelingskader met concrete aanduiding van gedragsindicatoren en be-heersingsniveaus. Dit sjabloon werd opgesteld op basis van de vroegere beoordelingsformulieren van PHL en XIOS. De commissie stelt vast dat het leerplatform EPOS zorgvuldig opgebouwd is met oog op een betrouwbare en transparante evaluatie. Zo worden er op EPOS zowel de evaluaties van de verschillende beoordelaars verzameld alsook alle relevante documen-ten van de studenten met betrekking tot de stage. Dit maakt het voor de studenten mogelijk om duidelijk zicht te hebben op hun ontwikkeling. De punten voor de stage worden gegeven voor de stagemap, de lesstage en voor trajectschijf 1 en 2 het examen vakdidactiek. Bij de eindbeoordeling houdt de stagecommissie rekening met alle bewijzen die in de loop van

de stages verzameld zijn en met de evolutie die de student heeft doorge- maakt. Het feit dat de opleiding ook de perspectieven van de vakmentoren hanteert bij de evaluatie, vindt de commissie positief. Ook kan de commis- sie het plan van de opleiding om in het nieuwe programma duo-bezoeken te organiseren om de interbeoordelaarsbetrouwbaarheid van de interne beoordelaars te vergroten, onderschrijven. Verder stelt de commissie vast dat de opleiding een doordacht volgtijdelijkheidssysteem heeft uitgewerkt om te zorgen dat de studenten de basiscompetenties voldoende beheer- sen vooraleer ze een nieuwe stageperiode aanvatten. Attitudes blijven doorheen het programma een belangrijk selectie criterium. Met betrekking tot de kwaliteit van de stagemappen stelt de commissie vast dat deze op voldoende wijze zijn uitgewerkt.

De **bachelorproef** vormt het sluitstuk van de opleiding. Op het moment van de visitatie bevond de opleiding zich in een overgangsfase wat de op- zet en de beoordeling van de bachelorproef betreft. Zo stelt de commissie vast dat PHL en XIOS iets verschillende systemen gebruiken. Zo wordt het eindcijfer binnen PHL gegeven op vier aspecten: werkproces en attitudes (6 punten), inhoudelijke kwaliteit van het werk (6 punten), presentatie en verdediging (6 punten) en schriftelijke rapportering (2 punten). De ver- dediging van het eindwerk gebeurt voor een jury bestaande uit de pro- motor, de externe lezer, de secretaris en de voorzitter. Binnen XIOS wordt het eindwerk beoordeeld op de volgende drie aspecten: product (10 pun- ten), presentatie (4 punten) en proces (6 punten); studenten krijgen in de derde trajectschijf een tussentijdse feedback van drie docenten. Met het oog op de harmonisatie van de beoordelingssystemen binnen de nieuwe opleiding, zullen de openbare presentatie en de verdediging voor een ex- terne jury van PHL en de tussentijdse beoordeling van XIOS overgenomen worden in het nieuwe programma.

De commissie stelt verder vast dat het beoordelingsformulier, zowel van PHL alsook van XIOS, het beoogde eindniveau beperkt specificceert. Ener- zijds geeft het beoordelingsformulier gehanteerd binnen XIOS een uit- gebreed overzicht van de eisen waaraan de bachelorproef moet voldoen, maar dat beschrijft meer welke elementen aanwezig moeten zijn dan de manier en het niveau waarop ze uitgewerkt moeten zijn. Anderzijds biedt het beoordelingsformulier van PHL onvoldoende zicht op de vereisten waaraan het eindwerk moet voldoen. Dit maakte het voor de commissie moeilijk greep te krijgen op de manier waarop de scores van de ingekeken eindwerken van beide opleidingen toegekend werden. Verder stelt de com- missie vast dat de onderzoekscompetenties nauwelijks beoordeeld worden

in de eindwerken. De beoordelingsformulieren zijn er onvoldoende op toegespitst. Met het oog op een transparante en betrouwbare evaluatie van de bachelorproef beveelt de commissie aan om de beoordelingsformaten van PHL en XIOS op elkaar af te stemmen, met bijzondere aandacht voor duidelijke beslisregels en explicitering van de onderzoekscompetenties.

De commissie oordeelt het niveau van de ingekeken bachelorproeven adequaat. Hoewel de opleiding naar een praktijkgerichte bachelorproef streeft, stelt de commissie vast dat de praktijkrelevantie van de gelezen eindwerken niet altijd evident is. Niet alle studenten voeren echt een praktijkonderzoek uit waarbij bijvoorbeeld didactisch materiaal ontwikkeld wordt dat bij voorkeur ook nog getest wordt in de praktijk. Dit neemt niet weg dat een aantal innovatieve producten ontwikkeld zijn die gebruikt worden door de praktijk. De commissie adviseert voor de vernieuwde opleiding meer in te zetten op het laten uitvoeren van een praktijkgericht onderzoek in plaats van een theoretische studie.

De vertegenwoordigers van het werkveld met wie de commissie sprak, gaven aan tevreden te zijn over **het niveau van de afgestudeerden**. Op basis van de gesprekken maakt de commissie op dat de starters zich kenmerken door zelfstandigheid, flexibiliteit en zin voor vernieuwing, zeker op het vlak van ICT. In een uitstroomenquête van XIOS geeft 90,8% (afgestudeerd tussen 2006 en 2010) en 55,6% (afgestudeerd tussen 2010 en 2012) aan tewerkgesteld te zijn binnen de drie maanden na afstuderen. In de alumni-bevraging 2012–2013 van PHL bleek dat 93% reeds werkervaring heeft opgedaan, waarbij 96% werk had negen maanden na afstuderen; 77,5% werkt in het onderwijs. De inzetbaarheid van de afgestudeerden wordt systematisch afgetoetst tijdens formele overlegmomenten met het werkveld en in alumni-bevragingen.

Het **diplomarendement** binnen de opleiding is afgeleid aan de hand van de benchmarkrapporten die aan PHL en XIOS door de Datawarehouse Hoger Onderwijs zijn aangeleverd. De data hebben betrekking op de periode 2006–2011. Uit deze gegevens is af te leiden dat het studierendement van PHL en XIOS systematisch onder het Vlaamse gemiddelde ligt. Het gaat in beide opleidingen om gemiddeld 18% studenten die hun diploma behalen na drie jaar, waar het Vlaamse gemiddelde 30,06% bedraagt. Wat betreft het afstuderen na vier en vijf jaar schommelen beide opleidingen rond het Vlaamse gemiddelde. De opleiding zoekt mogelijke verklaring in de hoge drop out en in het feit dat de studenten vaker vanuit een andere lerarenopleiding instromen. De opleiding geeft aan dat ze waakzaam is

over het lage diplomarendement en bereid is om de redenen hiervoor beter in kaart te brengen. Volgens het zelfevaluatierapport kan dit een aanzet zijn voor beleidsbeslissingen in de komende periode.

Op basis van de in het zelfevaluatierapport aangeleverde documenten, de documenten ter inzage tijdens het bezoek en de gesprekken stelt de commissie vast dat de opleidingen XIOS en PHL hun doelstellingen in voldoende mate realiseren. Vermits in de nieuwe opleiding van PXL nog geen bachelor afgestudeerd zijn, kan het gerealiseerd niveau van de nieuwe opleiding nog niet vastgesteld worden. Hoe dan ook, heeft de commissie voldoende garanties dat ook de nieuwe opleiding PXL haar doelstellingen in voldoende mate zal realiseren. PXL heeft hiervoor voldoende elementen ingebouwd om het niveau 6 van de Vlaamse Kwalificatiestructuur te garanderen.

Integraal eindoordeel van de commissie

Generieke kwaliteitswaarborg 1 – Beoogd eindniveau	G
Generieke kwaliteitswaarborg 2 – Onderwijsproces	V
Generieke kwaliteitswaarborg 3 – Gerealiseerd eindniveau	V

Vermits generieke kwaliteitswaarborg 1 als goed wordt beoordeeld, generieke kwaliteitswaarborg 2 als voldoende en generieke kwaliteitswaarborg 3 als voldoende, is het eindoordeel van de opleiding Bachelor in het onderwijs: Secundair onderwijs conform de beslisregels, voldoende.

Samenvatting van de aanbevelingen in het kader van het verbeterperspectief

Generieke kwaliteitswaarborg 1 – Beoogd eindniveau

- Breng de culturen van oud-PHL en oud-XIOS bijeen en vat de eigenheid van de nieuwe opleiding in een korte, krachtige en coherente visie.

Generieke kwaliteitswaarborg 2 – Onderwijsproces

- Teken een duidelijke visie en leerlijn rond het verwerven van onderzoekscompetenties uit om de onderzoekende houding die u bij de studenten wilt bevorderen, van een meer gedegen fundering te voorzien;
- Formuleer duidelijker en draag uit waarom internationalisering in de huidige tijd juist ook voor de leraar, de school en de leerling van eminent belang is, en welke consequenties dit heeft voor haar curriculum-aanbod;
- Omkader het administratieve luik rond de langdurige mobiliteit duidelijker en koppel dit op een transparante manier terug naar de studenten;
- Besteed meer aandacht aan de communicatie naar de studenten toe rond de mobiliteitsprogramma's;
- Geef meer vorm aan de competenties rond duurzaamheid binnen een leerlijn doorheen de opleiding en maak dit zichtbaar in het programma;
- Bewaak de studeerbaarheid van de verschillende vakkencombinaties. Analyseer het volledige takenpakket op timing en de relevantie van de inhoud;
- Stem in overleg met elkaar de didactische aanpak nog meer op elkaar af en zoek samen naar nog meer mogelijkheden en good practices om zelf als voorbeeld te fungeren voor de studenten;
- Werk de piste van blended learning verder uit met nadruk op samenwerken, kennisdelen en interactiviteit tussen de studenten onderling en tussen studenten en docenten;
- Bespreek met de studenten het gesignaleerde punt rond de communicatie;
- Borg verder de dialoog met het werkveld en de studenten en kom waar mogelijk tegemoet aan hun wensen;
- Organiseer naast professionaliseringsinitiatieven rond het gebruik van ICT, ook vorming in functie van de andere pijlers die u hanteert in de opleiding;
- Investeer in de onderzoekscompetenties van de docenten met oog op het begeleiden van de bachelorproef en ook de participatie in onderzoeksprojecten.

Generieke kwaliteitswaarborg 3 – Gerealiseerd eindniveau

- Werk het toetsplan verder uit en concretiseer dit voor trajectschijf 2 en 3 van de vernieuwde opleiding;
- Breng de toetsing meer in overeenstemming met de gekozen competentiegerichte aanpak en visie;
- Stem de beoordelingsformats van het onderzoeksproject binnen PHL en XIOS op elkaar af, met bijzondere aandacht voor duidelijke beslisregels en explicitering van de te beoordelen onderzoekscompetenties;
- Zet binnen de vernieuwde opleiding meer in op het laten uitvoeren van een praktijkgericht onderzoek in plaats van een theoretische studie;
- Toets de vijf pijlers van de visie op een valide manier.

THOMAS MORE KEMPEN

Bachelor in het onderwijs: Secundair onderwijs

SAMENVATTING Bachelor in het onderwijs: Secundair onderwijs Thomas More Kempen

Op 20 en 21 februari 2014 werd de professioneel gerichte opleiding Bachelor in het onderwijs: Secundair onderwijs van Thomas More Kempen, in het kader van een onderwijsvisitatie op haar kwaliteit geëvalueerd door een commissie van onafhankelijke experts. In deze samenvatting, die een momentopname weergeeft, worden de belangrijkste bevindingen van de commissie opgelijst.

Profilering

De professioneel gerichte opleiding Bachelor in het onderwijs: Secundair onderwijs van Thomas More Kempen maakt deel uit van de groep Gezondheid, welzijn en lerarenopleiding. De opleiding biedt twee varianten aan: de reguliere dagopleiding te Vorselaar en de reguliere dagopleiding te Turnhout. Volgens het benchmarkrapport van de Databank Hoger Onderwijs (DHO) telt de opleiding in het academiejaar 2011–2012 510 studenten.

De opleiding stelt een basisvisie voorop waarbij ze de studenten wenst op te leiden tot vakinhoudelijk en– didactisch bekwame leerkrachten die in staat zijn om (vak)pedagogisch en met passie te handelen in de praktijk. Het opleiden tot kritische leerkrachten die in een team kunnen functioneren behoort ook tot de visie van de opleiding. Beide campussen opteren om bij de opleidings specifieke leerresultaten de domeinspecifieke leerresultaten over te nemen als referentiekader binnen het programma.

Daarbovenop tracht de opleiding zich te profileren door elementen zoals taal, inclusie, onderzoek, reflectie en internationalisering te benadrukken. Ook ervaringsgericht werken met aandacht voor differentiatiedidactiek is een accent dat de opleiding al geruime tijd in haar doelstellingen legt. De opleiding dient om de profilerings-elementen samen met de gevalideerde domeinspecifieke leerresultaten te integreren tot een duidelijk opleidings-specifiek leerresultatenkader.

Programma

De opleiding Bachelor in het onderwijs: Secundair onderwijs omvat 180 studiepunten verspreid over drie opleidingsfasen.

De algemene onderwijsvakken worden sinds 2010 enkel op campus Vorselaar aangeboden en afgebouwd op de campus Turnhout. Campus Turnhout biedt twee combinaties aan: lichamelijke opvoeding – bewegingsrecreatie en plastische opvoeding – project kunstvakken. De opleiding heeft een curriculum ontwikkeld met aandacht voor de eigenheid van beide campussen. Het curriculum is vanaf het academiejaar 2008–2009 geleidelijk op beide campussen geïmplementeerd. Het opstellen van het nieuwe curriculum heeft geleid tot een wederzijdse bevruchting en campusoverstijgende initiatieven zoals: onderlinge uitwisseling van good practices, gezamenlijke ontwikkeling van cursusmateriaal, gezamenlijke deelname aan projecten, ontwikkeling van een e-portfolio voor de studenten, gezamenlijke organisatie van de International Days en afstemming van het personeelsbeleid en de prestatieregeling.

De samenhang in het huidige programma wordt verkregen op basis van vier competentiegehlen (algemene vorming, pedagogisch-didactische vorming, vakinhoudelijke en vakdidactische kennis, en praktijk) en vijf leerlijnen (praktijk, onderzoekscompetenties en informatievaardigheden, reflectieve vaardigheden, kritisch – constructief leren omgaan met de samenleving en open staan voor diversiteit, en ervaringsgericht en inclusief leren). Binnen een aantal opleidingsonderdelen wordt vakoverschrijdend gewerkt. Volgens het zelfevaluatierapport is de toenemende complexiteit en zelfstandigheid van de handelingsbekwaamheid kenmerkend voor de opleiding. De vakinhouden en de didactiek krijgen duidelijk plaats in het programma. De vertegenwoordigers van het werkveld getuigen over de innoverende kracht van de opleiding op het gebied van vakdidactiek.

De praktijkcomponent wordt begroot voor 52 studiepunten. Het actief en zelfstandig leerproces van de student staat centraal in het stageconcept van de opleiding. Het stageconcept is sterk uitgewerkt en de afstemming van de stageconcepten van de campus Vorselaar en Turnhout is een meerwaarde. Het ruimere schoolgebeuren dient nog actiever betrokken worden in de stage, rekening houdend met de mogelijkheden op de stageplaats. De studenten worden in een breed werkveld ingezet. De opleiding is sterk regionaal verankerd. De stageplaatsen bevinden zich nagenoeg allemaal in de Kempen en behoren tot het katholiek of het stedelijk en gemeentelijk onderwijs. De opleiding dient ook partnerschappen met stagescholen van andere regio's te afsluiten, zodat de studenten op een structurele basis ervaringen opdoen in multiculturele contexten. De stagebegeleiding op de hogeschool en de stageschool verlopen adequaat en gestructureerd. De studenten zijn over het algemeen tevreden over de stage en halen aan dat ze het meest in de praktijk leren. Ook de stagescholen tonen zich tevreden over de samenwerking met de opleiding.

De opleiding heeft drie sluitstukken van de opleiding ingebouwd in het programma. Door middel van het opleidingsonderdeel Praktijk 3 bewijst de student de mate waarin hij les kan geven, kan opvoeden en de school mee vorm kan geven. De focus in de bachelorproef ligt op de ervaringen, realisaties en reflecties van de student tijdens de hele opleiding, die verzameld worden in een e-portfolio. De onderzoeks- en rapporteringsvaardigheden die de studenten gradueel verwerven doorheen de opleiding monden uit in het onderzoeksproject. De opleiding noemt zich toonaangevend op het gebied van praktijkgericht onderzoek. Toch lopen de onderzoekscompetenties van de mentoren uiteen. Dit maakt de begeleiding en de beoordeling van het onderzoeksproject te docentafhankelijk. De opleiding dient in te zetten op meer eenduidigheid bij de aansturing en begeleiding van het onderzoeksproject.

De internationale dimensie wordt bewust en systematisch verankerd binnen het programma. De participatiegraad van de studenten aan langdurige mobiliteitsprogramma's is voor de studentenpopulatie hoog en schommelde de voorbije jaren rond de 20%. Voor de thuisblijvende studenten biedt de opleiding een Engelstalig internationaal gericht programma, ontwikkeld in samenwerking met drie andere hogescholen. Via internationalisation@home streeft de opleiding ernaar om de studenten in contact te brengen met actuele internationale eisen en ontwikkelingen uit het beroepenveld. Positief is het streven naar de organisatie van een internationale benchmarking via docentenuitwisseling.

De studenten achten het programma over het algemeen goed studeerbaar. De studenten vragen een meer gerichte communicatie via email, het kost hen soms moeite om berichten die voor hun onderwijsvakken van toepassing zijn, te selecteren. Dit neemt niet weg dat de communicatie de laatste tijd verbeterd is. De opleiding hanteert een goede variatie aan werkvormen waarbij er zich een geleidelijke evolutie van docentgestuurd naar studentgestuurd leren aftekent naarmate de opleiding vordert.

Beoordeling en toetsing

De opleiding beschikt over een adequaat systeem van beoordeling, toetsing en examinering dat in overeenstemming is met het centrale beleid inzake toetsen en evalueren. Bij de vertaling van de richtlijnen van het centrale beleid naar het eigen opleidingsprogramma streeft de opleiding naar een op competenties gerichte evaluatie. De opleiding koos ervoor om een afzonderlijke examencommissie te belasten met de kwaliteitsbewaking van de evaluatie. De toetsing gebeurt over het algemeen op een valide, betrouwbare en transparante manier. De opleiding dient de toetsing meer in overeenstemming te brengen met de gekozen competentiegerichte aanpak.

Het niveau van de ingekeken onderzoeksprojecten is voldoende. Om de beoordeling van de onderzoeksprojecten nog meer te objectiveren dient de opleiding bijzonder aandacht te spenderen aan een format met expliciete en gestandaardiseerde beslisregels.

Begeleiding en ondersteuning

De opleiding kan rekenen op een goede tot, op bepaalde onderdelen, excellente infrastructuur. Dit zorgt voor de ruimtelijke realisatie van het pedagogisch concept van de opleiding.

De opleiding kent een gedifferentieerde instroom op de twee campussen. Om de hybride instroom op te vangen en te begeleiden, zet de opleiding verschillende in-, door- en uitstroombegeleidingsmaatregelen op. Het begeleidingssysteem is adequaat en structureel ingebouwd in het programma. Bij de start van het academiejaar legt elke nieuwe student een taalscreening af. De studenten van de campus Turnhout leggen ook een vaardigheidstest af. De studenten ontvangen een vrijblijvend advies voor verdere opvolging of remediëring. De inrichting van differentiatie-uren of vaardigheidsuren wordt positief geacht. De studenten ervaren de communicatie met docenten als laagdrempelig en persoonlijk. De opleidingscoördinator nodigt de voortijdige uitschrijvers systematisch uit voor een exit-

gesprek. Op het vlak van doorstroomrendement scoort de opleiding boven het Vlaamse gemiddelde.

Slaagkansen en beroepsmogelijkheden

Het werkveld waardeert de afgestudeerden voor hun gestructureerde aanpak in de lessen en hun teamgerichte en professionele attitude. Ook de afgestudeerden geven aan dat ze startbekwaam waren bij hun intrede op de arbeidsmarkt. Uit een bevraging afgenomen in 2010–2011 bij de afgestudeerden van Vorselaar van 2006–2010 blijkt dat 87% van de respondenten werkzaam is in de onderwijssector. Bij een gelijkaardige bevraging afgenomen in 2009–2001 bij de afgestudeerden van Turnhout van 2007–2009 blijkt dat 76% van de respondenten werkzaam is in de onderwijssector. Een deel van de respondenten is tewerkgesteld in sport- en cultuurcentra.

Uit de gegevens aangereikt door DHO blijkt dat het gemiddelde diploma-rendement van de opleiding als geheel iets hoger ligt dan het Vlaamse gemiddelde voor de opleiding.

Het volledige rapport van deprofessioneel gerichte opleiding Bachelor in het onderwijs: Secundair onderwijs van Thomas More Kempen staat op de website van de Vlaamse Universiteiten en Hogescholen Raad. www.vluhr.be/kwaliteitszorg.

OPLEIDINGSRAPPORT Bachelor in het onderwijs: Secundair onderwijs Hogeschool Thomas More Kempen

Woord vooraf

Dit rapport behandelt de professioneel gerichte opleiding Bachelor in het onderwijs: Secundair onderwijs aan de Hogeschool Thomas More Kempen. De visitatiecommissie bezocht deze opleiding op 20 en 21 februari 2014.

De visitatiecommissie beoordeelt de opleiding aan de hand van de drie generieke kwaliteitswaarborgen uit het VLUHR-beoordelingskader. Dit kader is afgestemd op de accreditatievereisten zoals gehanteerd door de NVAO. Voor elke generieke kwaliteitswaarborg geeft de commissie een gewogen en gemotiveerd oordeel op een vierpuntenschaal: onvoldoende, voldoende, goed of excellent. Bij de beoordeling van de generieke kwaliteitswaarborgen betekent het concept 'basiskwaliteit' dat de generieke kwaliteitswaarborg aanwezig is en de opleiding – of een opleidingsvariant – voldoet aan de kwaliteit die in internationaal perspectief redelijkerwijs mag worden verwacht van een bachelor- of masteropleiding in het hoger onderwijs. De score voldoende wijst er op dat de opleiding voldoet aan de basiskwaliteit en een acceptabel niveau vertoont voor de generieke kwaliteitswaarborg. Indien de opleiding goed scoort dan overstijgt ze systematisch de basiskwaliteit voor de generieke kwaliteitswaarborg. Bij een score excellent steekt de opleiding ver uit boven de basiskwaliteit voor de generieke kwaliteitswaarborg en geldt ze hierbij als een (inter)nationaal voorbeeld. De score onvoldoende getuigt dan weer dat de generieke kwaliteitswaarborg onvoldoende aanwezig is.

De oordelen worden onderbouwd met feiten en analyses. De commissie heeft inzichtelijk gemaakt hoe zij tot haar oordeel is gekomen. De commissie geeft ook een eindoordeel over de kwaliteit van de opleiding als geheel aan de hand van dezelfde vierpuntenschaal. De oordelen en aanbevelingen hebben betrekking op de opleiding met alle daaronder ressorterende varianten, tenzij anders vermeld.

De commissie beoordeelt de kwaliteit van de opleiding zoals zij die heeft vastgesteld op het moment van het visitatiebezoek. De commissie heeft zich bij haar oordeel gebaseerd op het zelfevaluatie rapport en de informatie die voortkwam uit de gesprekken met de opleidingsverantwoordelijken, de docenten, de stagementoren, de studenten, de alumni, vertegenwoordigers van het werkveld en de verantwoordelijken op opleidingsniveau voor interne kwaliteitszorg, internationalisering en studiebegeleiding. De commissie

heeft ook het studiemateriaal, de afstudeerwerken en de examenvragen bestudeerd. Tevens is door de commissie een bezoek gebracht aan de opleidingsspecifieke faciliteiten, waaronder de leslokalen en de bibliotheek.

Naast het oordeel formuleert de visitatiecommissie in het rapport aanbevelingen in het kader van het verbeterperspectief. Op die manier wenst de commissie bij te dragen aan de kwaliteitsverbetering van de opleiding. De aanbevelingen zijn opgenomen bij de respectieve generieke kwaliteitswaarborgen. Aan het eind van het rapport is een overzicht opgenomen van verbeteruggesties.

Situering van de opleiding

De opleiding Bachelor in het onderwijs: Secundair onderwijs omvat 180 studiepunten verspreid over drie opleidingsfases. De opleiding biedt twee varianten aan: de reguliere dagopleiding te Vorselaar en de reguliere dagopleiding te Turnhout. Volgens het benchmarkrapport van de Databank Hoger Onderwijs (DHO) telt de opleiding secundair onderwijs van Thomas More Kempen in het academiejaar 2011–2012 510 studenten.

In 1995 fuseerden de vrije katholieke hogescholen van de Kempen tot één hogeschool, de Katholieke Hogeschool Kempen (K.H.Kempen). Vanaf dan werd het pedagogisch hoger onderwijs van het Heilig Graf-Instituut te Turnhout het departement Lerarenopleiding Turnhout. Het pedagogisch hoger onderwijs van het Kardinaal Van Roey-Instituut te Vorselaar werd het departement Lerarenopleiding Vorselaar. Tussen 1995 en 2011 bestonden in de K.H.Kempen twee afzonderlijke departementen Lerarenopleiding, te Turnhout en Vorselaar. In december 2011 werden beide departementen operationeel samengevoegd en onder één leiding gebracht. In 2002 trad de K.H.Kempen toe tot de Associatie KU Leuven. Vanaf 2012 ging de K.H.Kempen samenwerken met Lessius Antwerpen en Lessius Mechelen onder de naam Thomas More en ze vormen sindsdien één operationeel geheel. De lerarenopleiding wordt aangeboden op campus Mechelen, campus Turnhout en campus Vorselaar. De lerarenopleiding van campus Turnhout en campus Vorselaar behoren tot Thomas More Kempen. De lerarenopleiding van Thomas More Kempen omvat naast de Bachelor in het onderwijs: Secundair onderwijs ook de opleidingen Kleuteronderwijs en Lager onderwijs en een Bachelor-na-bachelor in zorgverbreding en remediërend leren.

De opleiding Bachelor in het onderwijs: Secundair onderwijs van Thomas More Kempen maakt deel uit van de groep Gezondheid, welzijn en lerarenopleiding. De groep wordt bestuurd door een groepsvoorzitter, die over de hele lerarenopleiding van Thomas More heen ondersteund wordt door een coördinerend directeur en een strategisch directeur. Voor de bacheloropleiding Secundair onderwijs worden de directeurs op hun beurt verder ondersteund door één opleidingshoofd die inhoudelijk verantwoordelijk is voor de opleiding in de Kempen en in Mechelen. Voor de dagelijkse werking beschikt de opleiding in de Kempen over één campusoverschrijdend coördinatieteam, één opleidingscoördinator en één coördinatieteam per campus, en één docententeam (met gezamenlijke teamvergaderingen).

Hoewel de opleiding Secundair onderwijs zowel op de campussen Vorselaar en Turnhout als ook op de campus Mechelen wordt georganiseerd, wordt de laatste apart gevisiteerd als onderdeel van Thomas More Mechelen, aangezien de opleiding te Mechelen op het moment van de visitatie niet enkel juridisch, maar ook praktisch geen geheel vormde met de opleiding te Vorselaar en Turnhout.

Generieke kwaliteitswaarborg 1 - Beoogd eindniveau

De commissie beoordeelt het beoogd niveau van de professioneel gerichte opleiding Bachelor in het onderwijs: Secundair onderwijs op campus Vorselaar als voldoende

De commissie beoordeelt het beoogd niveau van de professioneel gerichte opleiding Bachelor in het onderwijs: Secundair onderwijs op campus Turnhout als voldoende

De opleiding stelt een **basisvisie** voorop waarbij ze de studenten wenst op te leiden tot vakinhoudelijk en- didactisch bekwame leerkrachten die in staat zijn om (vak)pedagogisch en met passie te handelen in de praktijk. Het opleiden tot kritische leerkrachten die in een team kunnen functioneren behoort ook tot de visie van de opleiding. Bovendien streeft de opleiding in haar visie naar studenten die op een ervaringsgerichte en inclusieve manier de sterktes van de leerlingen benutten als hefboom voor hun verdere ontwikkeling. Hierdoor anticipeert de opleiding, volgens het zelfevaluatierapport, op de ontwikkeling rond de hervormingen van het secundair onderwijs.

Krachtens **het decreet betreffende de Vlaamse kwalificatiestructuur** van 30 april 2009 moeten alle hogescholen de beoogde domeinspecifieke leer-

resultaten realiseren voor hun bacheloropleidingen. De domeinspecifieke leerresultaten zijn gebaseerd op het domeinspecifiek referentiekader dat werd gehanteerd tijdens de vorige onderwijsvisities in 2007 alsook op de basiscompetenties zoals vastgelegd in het Besluit van de Vlaamse Regering d.d. 5.10.2007 (B.S. 17/1/2008). Dit kader werd in het academiejaar 2013 gevalideerd door de NVAO en is op niveau 6 ingeschaald in de Vlaamse kwalificatiestructuur. Het domeinspecifiek leerresultatenkader sluit aan bij de eisen die het Vlaamse kwalificatieraamwerk inzake niveau en oriëntatie stelt aan een professionele bacheloropleiding.

Beide campussen opteren om bij de opleidingsspecifieke leerresultaten de domeinspecifieke leerresultaten over te nemen als referentiekader binnen het programma. De opleidingsspecifieke leerresultaten en de afstemming op de decretaal voorgeschreven basiscompetenties van de leraar secundair onderwijs vinden hun vertaling in een **concordantietabel**. Gezien de integrale overname van de domeinspecifieke leerresultaten als opleidingsspecifieke leerresultaten, sluiten deze laatste tevens aan bij de actuele eisen van het beroepenveld en het vakgebied. In die combinatie passen de opleidingsspecifieke leerresultaten automatisch in het Vlaamse kwalificatieraamwerk (niveau 6) alsook in het gevalideerde domeinspecifieke leerresultatenkader.

Voor de stage hanteert de opleiding een apart competentiekader waarbij drie kerntaken centraal staan: lesgeven, opvoeden en mee school maken. De commissie stelt vast dat de stagecompetenties een zekere selectie en herordening omvatten van de basiscompetenties.

Hoewel de opleiding de domeinspecifieke leerresultaten als opleidingsspecifiek leerresultatenkader hanteert, krijgen doelstellingen rond taal, inclusie, onderzoek, reflectie en internationalisering extra aandacht. Ook ervaringsgericht werken met aandacht voor differentiatiedidactiek is een accent dat de opleiding al geruime tijd in haar doelstellingen legt. De commissie vindt het positief dat de opleiding zich tracht te profileren naar de binnen- en buitenwereld door een aantal elementen te benadrukken. Hiermee bewijst de opleiding proactief in te spelen op de evoluties in de samenleving en in het secundair onderwijs. Tijdens de gesprekken kwam duidelijk naar voor dat profilerings-elementen zoals ervaringsgericht leren, inclusief onderwijs en differentiatie deel uitmaken van een gedragen en doorleefde opleidingscultuur bij het docenteteam. Toch stelt de commissie vast dat deze elementen niet geïntegreerd zijn in het opleidingsleerresultatenkader. Dit maakt bijvoorbeeld dat de studenten wel elementen van de profilering ervaren maar deze niet nadrukkelijk kunnen benoemen.

De commissie doet de aanbeveling om de profilerings-elementen samen met de gevalideerde domeinspecifieke leerresultaten te integreren tot een duidelijk opleidings-specifiek leerresultatenkader. De commissie ziet een geïntegreerd kader als een meerwaarde voor een expliciete en transparante profilering van de opleiding ten aanzien van de interne organisatie, de externe partners maar ook van de brede maatschappij.

Via het overlegplatform houdt de opleiding haar stakeholders op de hoogte van haar beoogde doelstellingen. De domeinspecifieke leerresultaten zijn op beide campussen afgetoetst aan de **verwachtingen van het werkveld en de studenten**. De commissie stelt vast dat het werkveld de accenten die de opleiding in haar doelstellingen legt als dusdanig herkent.

Gezien haar bevindingen komt de commissie tot **de conclusie** dat de beoogde leerresultaten passen voor het niveau en de oriëntatie binnen het Vlaamse kwalificatieraamwerk en aansluiten bij actuele eisen, maar dat de profilering nog beter geëxpliciteerd kan worden in een set van opleidings-specifieke leerresultaten. De beschreven bevindingen afwegend beoordeelt de commissie de eerste generieke kwaliteitswaarborg als voldoende.

Generieke kwaliteitswaarborg 2 - Onderwijsproces

De commissie beoordeelt het onderwijsproces van de professioneel gerichte opleiding Bachelor in het onderwijs: Secundair onderwijs op campus Vorselaar als voldoende

De commissie beoordeelt het onderwijsproces van de professioneel gerichte opleiding Bachelor in het onderwijs: Secundair onderwijs op campus Turnhout als voldoende

De opleiding Bachelor in het onderwijs: Secundair onderwijs omvat 180 studiepunten. Het **programma** bestaat uit driemaal 60 studiepunten. Door het streven naar meer efficiëntie vanuit schaalvergroting hebben de twee campussen de voorbije jaren een sterke beweging gemaakt naar één opleiding op twee plaatsen met een gerichte specialisatie naar onderwijsvakken. Zo worden de algemene onderwijsvakken sinds 2010 enkel op campus Vorselaar aangeboden en afgebouwd op campus Turnhout. De studenten van campus Vorselaar hebben keuze uit dertien algemene onderwijsvakken die ze met enige vrijheid kunnen combineren. Campus Turnhout biedt twee combinaties aan: lichamelijke opvoeding – bewegingsrecreatie en plastische opvoeding – project kunstvakken. Onderwijsbevoegdheid voor een bijkomend onderwijsvak kan in één extra jaar verworven worden. Om

af te toetsen en te borgen dat de beoogde leerresultaten op niveau 6 van de Vlaamse Kwalificatiestructuur worden bereikt, bouwt de opleiding drie afsluitende toetsen in: de Praktijk 3 (20 SP), het Onderzoeksproject (6 SP) en de Bachelorproef (3 SP).

Mede naar aanleiding van de aanbevelingen van de vorige visitatiecommissie, heeft een gezamenlijke curriculumwerkgroep met vertegenwoordigers van beide campussen de voorbije jaren een toekomstgericht curriculum ontwikkeld met aandacht voor de eigenheid van de doelgroep op beide campussen. Het curriculum is vanaf het academiejaar 2008–2009 geleidelijk op beide campussen geïmplementeerd. De opleiding geeft aan dat dit tot een wederzijdse bevruchting en campus overstijgende initiatieven heeft geleid zoals: onderlinge uitwisseling van good practices, gezamenlijke ontwikkeling van cursusmateriaal, gezamenlijke deelname aan projecten, ontwikkeling van een e-portfolio voor de studenten, gezamenlijke organisatie van de International Days en afstemming van het personeelsbeleid en de prestatieregeling.

De **afstemming** van het programma op de beoogde leerresultaten maakt de opleiding zichtbaar in een competentiematrix die ook als toetskader gebruikt wordt. De relatie tussen de beoogde leerresultaten en de opleidingsonderdelen wordt ook opgenomen in de ECTS-fiches en de studiewijzers. Op die manier probeert de opleiding inzichtelijk te maken hoe elk opleidingsonderdeel bijdraagt tot het realiseren van de leerresultaten. Vanaf het academiejaar 2013–2014 gebruikt de opleiding nog maar één ECTS-fiche voor de gemeenschappelijke opleidingsonderdelen van de eerste opleidingsfase op beide campussen. Hierdoor geeft de opleiding aan dat de competentiematrix beter en eenduidiger ingevuld is dan voorheen. De commissie stelt vast dat de opleiding in de ECTS-fiches de link legt naar de basiscompetenties. In de ECTS-fiches zijn de domeinspecifieke leerresultaten enkel numeriek aangegeven. De opleiding legt de band tussen de basiscompetenties en de domeinspecifieke leerresultaten in een afzonderlijk document.

De **samenhang** in het huidige programma wordt verkregen op basis van vier verticale competentiegehelen met opleidingsonderdelen die elkaar opvolgen en vijf horizontale leerlijnen met opleidingsonderdelen die parallel lopen. De vier competentiegehelen zijn: algemene vorming, pedagogisch-didactische vorming, vakinhoudelijke en vakdidactische kennis, en praktijk (stage en praktijkateliers). Algemene vorming omvat ICT-vaardigheid, communicatieve vaardigheid, agogische vaardigheid, religie, zingeving en levensbeschouwing, en zelfsturing en actieonderzoek. Doorheen de com-

petentiegehelen lopen vijf leerlijnen: praktijk, onderzoekscompetenties en informatievaardigheden, reflectieve vaardigheden, kritisch-constructief leren omgaan met de samenleving en open staan voor diversiteit, en ervaringsgericht en inclusief leren. Het aandeel van de competentiegehelen in de opleiding evolueert. Naarmate de opleiding vordert neemt het aandeel van de vakinhoudelijke en- didactische competenties af om meer plaats te maken voor de vakdidactische toepassingen binnen de praktijk. Een deel van de laatste 60 studiepunten van de opleiding kunnen de studenten invullen met keuze-opleidingsonderdelen, een internationaliseringstraject of specifieke stages. Doorheen de opleiding wordt binnen een aantal opleidingsonderdelen vakoverschrijdend gewerkt. Dit is het geval bij het opleidingsonderdeel Open leerruimte op de campus Vorselaar of de onderwijsvakken Project kunstvakken en Lichamelijke opvoeding op de campus Turnhout.

De opleiding streeft er in het programma naar om de studenten gradueel tot het beheersen van de competenties te brengen. Volgens het zelf-evaluatierapport is de **toenemende complexiteit en zelfstandigheid** van de handelingsbekwaamheid kenmerkend voor de opleiding. De graduele toename in het programma wordt uitgedrukt in drie competentieniveaus in functie van de volgende parameters: het leerperspectief, de studentbetrokkenheid, de mate van zelfsturing en de competentieontwikkeling. Zo is de eerste opleidingsfase, verkennend, ik-gericht en docentgestuurd waar de tweede en derde opleidingsfase verdiepend, taakgericht, gedeeld-gestuurd en respectievelijk verruimend, organisatiegericht en studentgericht werken. Ook streeft de opleiding naar een geleidelijke ontwikkeling van competenties, zodat de student in de laatste fase in staat is om geïntegreerd te handelen in reële beroepscontexten. Op basis van de in het zelfevaluatie rapport aangeleverde documenten, de documenten ter inzage tijdens het bezoek en de aanvullende gesprekken, uit de commissie haar tevredenheid over de opbouw van het curriculum. De keuze om uit te gaan van competentiegehelen, leerlijnen en competentieniveaus die gradueel worden aangeboden, draagt bij tot samenhang van het curriculum die ook zo door de studenten, docenten en werkveld wordt gepercipieerd.

In de eerste fase staan de **vakinhoudelijke en vakdidactische** vorming los van elkaar om deze dan in de tweede fase op een meer geïntegreerde manier aan te bieden. In de derde fase is de integratie volledig. De commissie stelt vast dat de vakinhouden een duidelijk plaats krijgen in het programma. De vertegenwoordigers van het werkveld getuigen over de innoverende kracht van de opleiding op het gebied van vakdidactiek.

De opleiding benadrukte in het zelfevaluatie­rapport en tijdens de aanvul­lende gesprekken dat ze de **taal­competenties** van de studenten voorop stelt in het programma. De commissie stelt vast dat de opleiding hier aandacht aan besteedt, onder meer naar aanleiding van de verworven ex­pertise uit de onderzoeks- of onderwijsprojecten die al uitgevoerd of nog lopend zijn. Tevens is er het streven om, binnen een pilootproject, kijkwij­zers te ontwikkelen zodat docenten het schriftelijke taalgebruik van de studenten op een uniforme manier beoordelen. De opleiding refereerde in de aanvullende gesprekken naar de taal­competenties als elfde leerresul­taat dat impliciet opgenomen wordt bij de evaluatie van de stage. Op basis van het zelfevaluatie­rapport, de ingekeken documentatie en de aanvul­lende gesprekken concludeert de commissie dat de implementatie van het taal­beleid in volle ontwikkeling is. De plannen van de opleiding om met kijkwij­zers aan de slag te gaan maar ook verder te investeren in de profes­sionalisering van docenten op dit vlak kan de commissie onderschrijven.

De opleiding focust in haar leerresultaten op de **diversiteit** waarbij het aankunnen van velerlei vormen van differentiaties vanuit het perspectief van ervaringsgericht onderwijs en inclusief leren, worden nagestreefd. De commissie heeft waardering voor de concrete vertaling van deze leerlijn in het programma. Op basis van de gevoerde gesprekken en de ingekeken materialen merkt de commissie op dat de studenten veel kansen krijgen om kennis te maken met diversiteit en diversiteitsvraagstukken. Tegelij­kertijd geven de studenten en de alumni aan dat, ondanks een theoretische basis, het omzetten van deze zaken in de praktijk niet altijd evident is. De studenten merken op dat de praktijk waarmee zij te maken krijgen niet altijd strookt met de idealen van het ervaringsgericht en inclusief le­ren waar ze kennis mee maken in de opleiding. De commissie erkent het dilemma maar vindt tegelijkertijd dat opleidingen soms vooruit moeten lopen.

De opleiding geeft in het zelfevaluatie­rapport aan dat de **ICT-integratie** in het curriculum een speerpunt voor beide campussen vormt. Binnen de eerste opleidingsfase verwerven de studenten de elementaire basisken­nis en vaardigheden rond het gebruik van ICT in het opleidingsonderdeel ICT-vaardigheid. Ook op anderen plaatsen binnen het curriculum trof de commissie voorbeelden aan van de integratie van media. Zo krijgen de studenten ruimte om met wiki's, weblogs of webinars te experimenteren. Deze initiatieven komen eerder impliciet en docentaafhankelijk voor. Een doordachte en hiërarchisch opgebouwde leerlijn rond het gebruik van ICT als leermiddel die het ganse curriculum doorkruist, ontbreekt vooralsnog.

Dit neemt niet weg dat studenten soms als voorbeeld voor de stageklas staan op dit vlak. De commissie adviseert de hiërarchische opbouw van de ICT-vaardigheden duidelijk uiteen te zetten in een aparte leerlijn en dit expliciet te brengen naar de klaspraktijk van de studenten.

De opleiding legt in haar resultaten de klemtoon op **onderzoekskompetenties en informatievaardigheden**. Deze vaardigheden worden opgebouwd doorheen het curriculum. Deze leerlijn kan op papier nog beter uitgewerkt worden. Docenten investeren in hun opleidingsonderdelen in de onderzoekende houding van de studenten en benaderen de opdrachten vanuit de onderzoekscyclus. Met deze kernonderwerpen wil de opleiding de studenten in staat stellen competenties te verwerven die hen verder voorbereiden op het uitvoeren van een onderzoeksproject. De commissie concludeert dat de opleiding in de praktijk voldoende aandacht lijkt te besteden aan deze competenties.

De opleiding voorziet **praktijkervaring** in zowel de eerste, tweede als derde opleidingsfase en integreert deze binnen de leerlijn Praktijk. De praktijkcomponent wordt begroot voor 52 studiepunten en omvat de volgende opleidingsonderdelen: Praktijk deel 1 (9 studiepunten), Praktijk deel 2 (14 studiepunten), Praktijk deel 3 (20 studiepunten), Bachelorproef (3 studiepunten) en Onderzoeksproject (6 studiepunten). Volgens deze interpretatie voldoet de opleiding aan de decretale verplichtingen¹. Onder de opleidingsonderdelen Praktijk 1, 2 en 3 vallen zowel de stage als de voorbereidende en de begeleidende leeractiviteiten. Volgens het zelfevaluatierapport toont de student in de praktijk dat hij adequaat kan functioneren, in de bachelorproef dat hij zijn eigen functioneren kan bevragen en bijsturen, en in het onderzoeksproject dat hij praktijkgerelateerde problemen kan analyseren en onderzoeken. Het opleidingsonderdeel Praktijk 3 vormt één van de sluitstukken van de opleiding. Hierbij bewijst de student de mate waarin hij les kan geven, kan opvoeden en de school mee vorm kan geven.

De opleiding hanteert groeilijnen die weergeven wat de student moet bereiken aan het einde van de praktijk. Deze groeileerlijnen zijn tot stand gekomen in overleg met het werkveld, docenten en de studenten. Het actief en zelfstandig leerproces van de student staat centraal in het stageconcept van de opleiding. Naarmate de opleiding vordert zal het leerperspectief van de student verruimen en zal hij binnen steeds reëlere en

1 Decreet betreffende de lerarenopleidingen in Vlaanderen, aangenomen door het Vlaams Parlement op (6.12.2006)

organisatiegerichte beroepscontexten handelen. Terecht wordt er van de studenten verwacht dat zij in de derde opleidingsfase zelfstandig handelen in een groep/organisatie. De commissie acht het stageconcept sterk uitgewerkt en ziet de afstemming van de stageconcepten van de campus Vorselaar en Turnhout als een meerwaarde. Ook de tien basiscompetenties die de opleiding nastreeft in de stage en de accenten die de opleiding legt in het curriculum zijn over het algemeen herkenbaar voor de studenten, al kennen ze niet altijd de onderwijsconcepten die daarbij gebruikt worden. De studenten weten wat er van hen verwacht wordt. Naast de verantwoordelijkheid voor de klaswerking streeft de opleiding ernaar om de studenten in contact te brengen met het ruimere schoolgebeuren, waaronder de administratieve taken en de communicatie met de ouders. De commissie kan dit streven van harte onderschrijven en beveelt aan om het ruimere schoolgebeuren nog actiever te betrekken in de stage, rekening houdend met de mogelijkheden op de stageplaats. Uit de gesprekken en bevestigingen van de studenten en de alumni blijkt dat zij hier duidelijk behoefte aan hebben.

De stageplaatsen worden door de stagecoördinator toegekend in nauw overleg met het werkveld en rekening houdend met de eisen van de student. De commissie vindt het positief dat de studenten in een breed werkveld ingezet worden. Zo lopen de studenten van de campus Vorselaar stage in meerdere onderwijsniveaus. De studenten van de campus Turnhout lopen stage in het secundair, lager en kleuteronderwijs. Ook de stageplaatsen in educatieve omgevingen die sport- en cultuurgerelateerd zijn, behoren tot de mogelijkheden van deze studenten. De commissie ziet hier ruimte om meer aandacht te besteden aan de grote leeftijdsverschillen van de doelgroepen waarmee de studenten van Turnhout in contact komen op de arbeidsmarkt. De stageplaatsen bevinden zich nagenoeg allemaal in de Kempen en behoren tot het katholiek of het stedelijk en gemeentelijk onderwijs. De commissie stelt vast dat de opleiding sterk regionaal verankerd is. De commissie vindt belangrijk dat de opleiding partnerschappen sluit, ook met stagescholen van andere regio's, zodat de studenten op een structurele basis ervaringen opdoen in multiculturele contexten.

De stagebegeleiding op de hogeschool en de stageschool verlopen adequaat en gestructureerd. Studenten geven aan dat ze steeds terecht kunnen bij hun stagebegeleider, maar ook vakdocenten zijn vlot bereikbaar en behulpzaam. De studenten zijn over het algemeen tevreden over de stage en halen aan dat ze het meest in de praktijk leren. Ook de stagescholen tonen zich tevreden over de samenwerking met de opleiding.

De **bachelorproef** vormt één van de drie sluitstukken van de opleiding. De focus in de bachelorproef ligt op de ervaringen, realisaties en reflecties van de student tijdens de hele opleiding, die verzameld worden in een e-portfolio. Hierdoor bewijst de student zijn inzichten in zijn totale leertraject als aanzet tot levenslang leren. De studenten en alumni tonen zich tevreden over de opzet en invulling van het e-portfolio en beschouwen de reflecties en het e-portfolio als een belangrijke stap in hun leerproces. De nadruk op de reflectievaardigheden die de opleiding legt in haar visie is sterk herkenbaar in de bachelorproef.

De onderzoeks- en rapporteringsvaardigheden die de studenten gradueel verwerven doorheen de opleiding monden uit in **het onderzoeksproject**. Dit vormt één van de drie sluitstukken van de opleiding. De opleiding noemt zich toonaangevend op het gebied van praktijkgericht onderzoek. De studenten vertrekken in hun onderzoeksproject vanuit een probleemstelling die door henzelf of het werkveld wordt geformuleerd. Tevens wordt er gestreefd naar vernieuwende en, voor de onderwijspraktijk of de educatieve context, relevante onderzoeksvragen. Het onderzoek resulteert in een werkstuk waarin de studenten de integratie van verschillende basiscompetenties aantonen na het doorlopen van de praktijkgerichte onderzoeks-cyclus. De commissie stelde vast dat de onderzoekscompetenties van de docenten uiteenlopen. Dit maakt de begeleiding van het onderzoeksproject te docentafhankelijk. De commissie adviseert in te zetten op meer eenduidigheid bij de aansturing en begeleiding van het onderzoeksproject.

De opleiding zet sterk in op de **internationale dimensie** van het curriculum. Een coördinator van de lerarenopleiding en de verantwoordelijken per opleiding ondersteunen de organisatie van internationalisering. Het ruime aanbod aan initiatieven wordt uitvoerig in het zelfevaluatierapport beschreven. De participatiegraad van de studenten aan langdurige mobiliteitsprogramma's is voor de studentenpopulatie hoog en schommelt de voorbije jaren rond 20%. Voor de thuisblijvende studenten biedt de opleiding een Engelstalig internationaal gericht programma, ontwikkeld in samenwerking met drie andere hogescholen. Door het gestructureerd aanbieden van gastcolleges in het Engels wil de opleiding meer buitenlandse docenten aantrekken. De opleiding stond de voorbije jaren als penvoerder in voor de organisatie van dit traject. Via internationalisation@home streeft de opleiding ernaar om de studenten in contact te brengen met actuele internationale eisen en ontwikkelingen waar het beroepenveld mee wordt geconfronteerd, onder meer door internationale vakliteratuur in het programma en buitenlandse gastdocenten. De inter-

nationale dimensie van beide campussen wordt ondersteund door een uitgebreid en gemeenschappelijk netwerk aan partners. Concluderend stelt de commissie vast dat de internationale dimensie bewust en systematisch wordt verankerd binnen het programma. De commissie acht het positief dat de opleiding blijft inzetten op internationalisering door gericht te zoeken naar buitenlandse partners en te zorgen voor een meer bewuste en systematische verankering van de internationale dimensie in het curriculum. De plannen van de opleiding om internationalisering uit te breiden en dit nog meer in het curriculum op te nemen kan de commissie onderschrijven. Het streven naar de organisatie van een internationale benchmarking via docentenuitwisseling kan de commissie evenzeer waarderen.

De commissie stelt vast dat de opleiding adequaat aandacht besteedt aan de **studeerbaarheid** van het programma. Zo vinden er met enige regelmaat studietijdmetingen plaats. Bovendien hebben de studenten de mogelijkheid om eventuele pijnpunten aan te kaarten via de studentenraad of de focusgesprekken die de opleiding organiseert. De studenten achten het programma over het algemeen goed studeerbaar. Navraag maakte duidelijk dat er wel verschillen zijn tussen de onderwijsvakken onderling en de algemene opleidingsonderdelen. Aan sommige onderwijsvakken besteden de studenten minder tijd dan de minimaal verwachte belasting, waar bij andere opleidingsonderdelen de studielast juist hoger ligt dan de begrote studietijd. Opvallend is dat er voor de vakdidactiek geen enkel opleidingsonderdeel de minimaal begrote studietijd haalt. Voor het Project algemene vakken en Plastische opvoeding werd al een actieplan opgesteld na overleg met studenten en de titularissen. De commissie vindt het belangrijk dat de opleiding verder blijft inzetten op het meten van de samenhang tussen de begrote en de reële studietijd en de mogelijke werkpunten wegneemt.

Zowel de aangeboden **handboeken, syllabi als lesmateriaal** op het online leerplatform zijn zorgvuldig opgebouwd volgens de richtlijnen van de hogeschool, wat de helderheid bevordert. Om vlot te leren werken met het cursussjabloon kunnen de docenten vorming volgen binnen de opleiding. De opleiding waakt erover dat het cursusmateriaal actueel is en naar internationale referenties verwijst. De studenten zijn zeer tevreden met de studiewijzers en de opbouw van het studiemateriaal, vinden het goed dat voor elke cursus dezelfde opmaak gebruikt wordt. De algemene planning en communicatie van de lessen- en examenroosters is volgens de studenten op onderdelen voor verbetering vatbaar. De studenten vragen een meer gerichte communicatie via email, het kost hen soms moeite om

berichten die voor hun onderwijsvakken van toepassing zijn, te selecteren. Dit neemt niet weg dat de communicatie de laatste tijd verbeterd is.

Op basis van het zelfevaluatie-rapport, de ingekeken materialen en de aanvullende gesprekken, stelt de commissie vast dat de opleiding een goede variatie aan **werkvormen** hanteert waarbij er zich een geleidelijke evolutie van docentgestuurd naar studentgestuurd leren aftekent naarmate de opleiding vordert. Heel wat werkvormen zijn voor de studenten ook bruikbaar in hun stages en sluiten aan bij de didactische werkvormen die in het secundair onderwijs van toepassing zijn, al vragen de studenten dat de docenten nog meer toepassen wat ze doceren. Verder stelt de commissie vast dat de keuze van de werkvormen goed beargumenteerd is en functioneel aansluitend bij het profiel en de competentieontwikkeling van de studenten.

De opleiding kent een gedifferentieerde instroom op de twee campusen. Waar de algemene onderwijsvakken van de campus Vorselaar ongeveer evenveel studenten uit het ASO (43%) en TSO/KSO (50%) aantrekken, spreken de sportvakken en kunstvakken van de campus Turnhout vooral studenten uit het TSO/KSO (72%) aan. Deze cijfers gelden voor het inschrijvingsjaar 2012–2013. Om de hybride instroom op te vangen en te begeleiden, zet de opleiding verschillende **in-, door- en uitstroombegleidingsmaatregelen** op. Deze maatregelen worden uitgebreid in het zelfevaluatie-rapport omschreven. De commissie acht het begeleidingssysteem adequaat en structureel ingebouwd in het programma. Bij de start van het academiejaar legt elke nieuwe student een taalscreening af. De studenten van de campus Turnhout leggen ook een vaardigheidstest af. De studenten ontvangen een vrijblijvend advies voor verdere opvolging of remediëring. De commissie is positief over de begeleiding in differentiatie-uren of vaardigheidsuren. Deze uren worden toegevoegd aan de basis contacttijd en zijn bestemd voor de vakinhoudelijke ondersteuning van de student. Voor hulp bij het plannen of veranderen van het studietraject kunnen studenten terecht bij de opleidingscoördinator en de studietrajectcoördinator. Bij specifieke vragen rond leerproblemen worden de studenten doorverwezen naar de studiebegeleidingsdiensten op de campus. In de derde opleidingsfase neemt de opleiding verschillende initiatieven voor de afgestudeerden, gericht op de uitstroom naar de arbeidsmarkt. De studenten ervaren de communicatie met docenten als laagdrempelig en persoonlijk. Het contact met de alumni vindt tweemaal per jaar plaats en is sinds het academiejaar 2013–2014 gezamenlijk voor beide campusen.

Op het vlak van **doorstroomrendement** scoort de opleiding boven het Vlaamse gemiddelde. Dit lijkt samen te hangen met de instroom van de studenten die vooral gemotiveerd lijken om een goede leraar te worden en vervolgens de inzet van de opleiding om ze dan ook optimaal te begeleiden. De opleidingscoördinator nodigt de voortijdige **uitschrijvers** systematisch uit voor een exitgesprek. De opleidingscoördinator zorgt voor informatie en eventuele heroriëntering en brengt de redenen van uitschrijving in kaart. Vooral de verkeerde verwachtingen ten opzichte van de opleiding liggen aan de basis van de drop-out. Op basis van de data aangeleverd door DHO merkt de commissie op dat de opleiding sinds 2006–2007 een merkbaar kleinere ongekwalificeerde uitstroom kent in vergelijking met de andere Vlaamse instellingen.

Op basis van het zelfevaluatie rapport, de ingekeken materialen en de aanvullende gesprekken stelt de commissie vast dat de opleiding met haar **personeelsbestand** qua kwantiteit en kwaliteit in voldoende mate in de noden van de studentenpopulatie op beide campussen voorziet. In 2013–2014 ging het bij de opleiding om 32,2 VTE verdeeld over 41 lectoren, 2 hoofdlectoren en 4 praktijklectoren. Daarnaast kan de opleiding rekenen op de ondersteunende diensten die overkoepelend zijn voor de hele leraaropleiding of de hogeschool. De commissie merkt op dat sommige opleidingsonderdelen verzorgd worden door één docent. De commissie vindt het belangrijk dat de opleiding voortdurend alert blijft voor de risico's van een te grote persoonsafhankelijkheid onder meer bij het uitwerken van het curriculum. Voor zover de commissie die kon inschatten blijven de bijbehorende risico's op dit punt thans beperkt. De opleiding geeft zelf aan dat ze juist op dit punt uitziet naar een toekomstige samenwerking met Mechelen. Verder stelt de commissie vast dat de docenten een veelzijdige taakinving hebben. Naast hun lesopdracht en stagebegeleiding, participeren ze bij verschillende onderzoeksopdrachten en maatschappelijke dienstverleningsopdrachten. De commissie vindt het betrekken van de docenten bij het ruimere onderwijsgebeuren positief maar merkt op dat de werkdruk voor het personeel daardoor hoog ligt. De opleiding is zich er van bewust en stelt de werkdruk bij het personeel als een prioritair werkpunt op de agenda. De opleiding heeft dit voor een stuk verholpen door het takenpakket van de medewerkers op een meer transparante en verfijnde wijze op te lijsten.

De commissie stelt vast dat het opleidingsteam enthousiast en dynamisch is, met een kritische blik op de eigen vorming, maar ook op de aandachtspunten van de opleiding. Het team is zich zeer bewust van zijn specifieke

taak als opleider van leraren. De waaier aan kwalificaties en competenties van het team biedt voldoende dekking voor de nodige inhoudelijke en didactische expertise om de opleiding vorm te geven. Alle docenten beschikken over een pedagogisch diploma en de meerderheid heeft ervaring als leraar in het secundair onderwijs. De procedures voor de selectie en werving die gebaseerd zijn op de hogeschoolbrede richtlijnen werden verder verfijnd in de opleiding. De persoonlijke aanpak van de docenten wordt geapprecieerd door de studenten en alumni. De commissie constateerde een collegiale sfeer tussen de docenten.

De opleiding biedt ruime mogelijkheden tot **professionalisering** voor zowel het eigen personeel alsook voor de stagescholen. De mogelijkheid tot professionalisering is er zowel voor het team als voor individuele docenten. De lerarenopleiding van Thomas More Kempen heeft een eigen nascholingscentrum, het Donchecentrum. Het professionaliseringsprogramma van het Donchecentrum sluit nauw aan bij de huidige ontwikkelingen in het onderwijs. Enkele docenten geven zelf vorming binnen het Donchecentrum of binnen het vormingsaanbod van Thomas More en de Associatie KU Leuven. De opleiding biedt een gratis mentorenopleiding aan voor leraren van de stagescholen. Dit vormt vaak een stap naar het volgen van het postgraduaat Mentor in stage- en aanvangsbegeleiding, wat samen met een andere hogeschool en onderwijskoepel wordt georganiseerd. Het associatieoverschrijdend en netoverschrijdend samenwerkingsverband in dit postgraduaat, is volgens het zelfevaluatierapport uniek in Vlaanderen. De commissie vindt de navormingen voor mentoren positief. Het werkveld is ook tevreden met deze activiteiten.

De voorbije jaren werden de collectieve professionaliseringsactiviteiten binnen de opleiding toegespitst op onderwerpen met betrekking tot vakdidactiek, inclusief onderwijs, talentgericht werken, de (vak)pedagogische component en internationalisering. Niettegenstaande ziet de commissie ruimte om hier de komende jaren verder te investeren om de gekozen concepten van en kennis over praktijkonderzoek eigen te maken bij alle betrokken docenten. Dit neemt niet weg dat sommige docenten betrokken zijn bij onderzoeks- en innovatieprojecten die vaak een directe impact op het curriculum hebben.

De commissie stelt vast dat de opleiding kan rekenen op een goede tot, op bepaalde onderdelen, excellente **infrastructuur**. De voorzieningen in Turnhout en Vorselaar zijn eigentijds, functioneel en student- en docentvriendelijk. De commissie meent dat de infrastructuur ruimtelijk de realisatie

van het pedagogisch concept van de opleiding verwezenlijkt. De campus van Vorselaar wordt enkel voor de lerarenopleiding ingericht en is voorzien van goed uitgeruste vaklokalen. De infrastructuur van campus Turnhout wordt met de opleidingen gezondheidszorg en management gedeeld. De studenten van Lichamelijke opvoeding en Bewegingsrecreatie kunnen rekenen op goed uitgeruste sporttoestellen en-materialen, douches en lockers. Ook de studenten van Plastische opvoeding en Project kunstvakken worden goed gefaciliteerd op dit vlak. Naast de vaklokalen beschikt de opleiding over een uitstekende ruimte voor overleg, studie en ontspanning. De bibliotheek is voorzien van een grote collectie (vak)didactische boeken, handleidingen en tijdschriften. De collectie wordt actueel gehouden en ook digitaal ontsloten. Op het vlak van ICT kan de opleiding rekenen op diverse lokalen met (mobiele) digiborden. De studenten zijn over het algemeen tevreden over het materiaal in de onderwijswerkplaats (op campus Vorselaar) en de bibliotheek (op campus Turnhout).

Op basis van het zelfevaluatierapport, de ingekeken documenten en de aanvullende gesprekken stelt de commissie vast dat **kwaliteitszorg** duidelijk armslag krijgt in de opleiding. De opleiding kiest voor TRIS (Transnationale Institutionele Samenwerking) als model van interne kwaliteitszorg dat aangestuurd wordt vanuit de centrale diensten. Voor de studietijdmetingen, onderwijsbevragingen van opleidingsonderdelen en docentenbevragingen hanteert de opleiding een meetplan met een rotatiesysteem over de jaren gespreid. Beide campussen maken gebruik van hetzelfde rotatieschema. Bij de uitvoering van de metingen wordt de opleiding ondersteund door één medewerker van de lerarenopleiding die als kwaliteitscoördinator participeert aan de kwaliteitsraad van de groep Gezondheid, welzijn en lerarenopleiding. De opleiding verzekert op deze manier de doorstroming van het centrale- naar het opleidingsniveau. Het kwaliteitszorgsysteem binnen de opleiding stoelt op de Plan-Do-Check-Act-cyclus. De opvolging van de bereikte resultaten en het voorstellen van nieuwe vervolgacties is de eindverantwoordelijkheid van het opleidingshoofd en de opleidingscoördinatoren. In het begin en op het einde van het academiejaar wordt het actieplan en de opvolging ervan toegelicht in een teamvergadering. Sinds het academiejaar 2012–2013 hanteert de opleiding één gezamenlijk kwaliteitshandboek en actieplan voor de lerarenopleiding van Thomas More Kempen. In het jaaractieplan toont de opleiding dat zij goed weet waarin ze zich moet ontwikkelen of verbeteren.

Naast regelmatige kwantitatieve bevragingen en studietijdmetingen houdt de opleiding de vinger aan de pols wat de kwaliteit van haar programma

betreft. Daartoe behoort ook **structureel overleg met de studenten en het werkveld**. Zowel de studenten als het werkveld beamen dat de opleiding rekening houdt met hun input. Het overleg is structureel verankerd in het overlegplatform dat ook als resonansgroep fungeert. Vanaf 2012–2013 is het overleg met vertegenwoordigers uit het onderwijs, de culturele sector en de sportwereld campusoverschrijdend georganiseerd. In onderling overleg worden de agendapunten bepaald. Voor Project kunstvakken en Bewegingsrecreatie is er een apart overlegorgaan. De commissie merkt op dat de sterke communicatie met het werkveld wederzijds werkt. Enerzijds levert het werkveld input voor de opleiding met betrekking tot visie en curriculum; anderzijds maakt het werkveld gebruik van de vele mogelijkheden tot professionalisering die de opleiding aanbiedt. Ook de studenten zijn tevreden over de inspraakmogelijkheden die ze hebben. De commissie concludeert dat de dialoog met het werkveld stevig verankerd is in de cultuur van de opleiding en geborgd wordt in de dagelijkse praktijk.

De vorige visitatiecommissie vroeg aandacht voor de **beleidsmatige afstemming** tussen campus Turnhout en Vorselaar. De commissie constateert dat dit punt binnen de opleiding prioriteit kreeg de voorbije jaren. Het is duidelijk dat deze inspanningen tot positieve en zichtbare resultaten hebben geleid. Deze resultaten situeren zich op het niveau van de generieke kwaliteitswaarborg 1, 2 en 3 en worden uitvoerig in het zelfevaluatierapport omschreven. Ook de strategische en toekomstgerichte thema's zoals de hervorming van het secundair onderwijs en de gevolgen voor het type leraar dat in de toekomst nodig is, worden gezamenlijk besproken. Het structureel ingebouwde campus overschrijdende teamoverleg draagt ook bij tot de harmonisering tussen de twee campussen. Hierdoor bewijzen de twee campussen een luisterend oor voor elkaar te hebben en ook echt van elkaar te leren. De commissie heeft kennis genomen van de plannen van de opleiding om het programma van de Kempen en Mechelen op elkaar af te stemmen vanuit een multicampusconcept met ruimte voor uniciteit en differentiatie. Volgens de opleiding zijn de overlegstructuren en besluitvormingsprocessen hiervoor al ontwikkeld. De opleiding zet in op de te verwachten winst van deze samenwerking en dat is positief.

Op basis van het zelfevaluatierapport, de documenten ter inzage tijdens het bezoek en de gesprekken stelt de commissie vast dat het programma, het personeel en de voorzieningen een voor de studenten een **samenhangende onderwijsleeromgeving** vormen. De opleiding acht zich in staat om de beoogde doelstellingen binnen de gestelde Vlaamse en eigen hogeschool randvoorwaarden te bereiken. De commissie vindt het positief dat

de opleiding zowel op het vlak van curriculumontwikkeling, innoverende vakdidactiek, stage, professionaliseringsaanbod als op het vlak van en kwaliteitszorg grote stappen vooruit heeft gezet sinds de vorige visitatie. Aan de harmonisatie tussen de campus Vorselaar en Turnhout wordt adequaat gewerkt waardoor de kwaliteit op de twee campussen gelijklopend is. Verder stelt de commissie vast dat de opleiding conform haar visie aan de slag is gegaan bij het uitwerken van het curriculum. De opleiding heeft aandacht voor zowel instroom-, doorstroom- en uitstroomrendement en streeft er met concrete maatregelen naar om deze rendementen verder te optimaliseren. De opleiding realiseert zich dat ze stappen heeft gezet maar nog een weg te gaan heeft en kritisch en constructief haar weg moet verder zetten. De commissie waardeert en ondersteunt dit streven.

Generieke kwaliteitswaarborg 3 - Gerealiseerde eindniveau

De commissie beoordeelt het gerealiseerde eindniveau van de professioneel gerichte opleiding Bachelor in het onderwijs: Secundair onderwijs op campus Vorselaar als voldoende

De commissie beoordeelt het gerealiseerde eindniveau van de professioneel gerichte opleiding Bachelor in het onderwijs: Secundair onderwijs op campus Turnhout als voldoende

De opleiding beschikt over een adequaat **stelsel van beoordeling, toetsing en examinering** dat in overeenstemming is met het centrale beleid inzake toetsen en evalueren en het Onderwijs- en examenreglement. Om af te toetsen en te borgen dat de leerresultaten op niveau 6 van de Vlaamse Kwalificatiestructuur worden bereikt, bouwt de opleiding drie afsluitende toetsen in. Deze toetsen worden opgenomen in de opleidingsonderdelen Praktijk 3, Bachelorproef en Onderzoeksproject. Bij de vertaling van de richtlijnen van het centrale beleid naar het eigen opleidingsprogramma streeft de opleiding naar een op competenties gerichte evaluatie. De werkgroep baseert zich op vijf regels om de kwaliteit van toetsen te evalueren: transparantie, betrouwbaarheid, geldigheid, efficiëntie en objectiviteit. Naast de centrale en facultaire richtlijnen baseeren de docenten zich bij de keuze van de evaluatievormen op het boek 'Toetsen verbeteren. Beoordelen in competentiegericht onderwijs' van Gie Van den Eeckhaut, geschreven in opdracht van de onderwijsraad van K.H.Kempfen. Dit vormt een houvast voor de docenten bij de ontwikkeling van de toetsen en examens.

De opleiding koos ervoor om een afzonderlijke examencommissie te belasten met de kwaliteitsbewaking van de evaluatie. Naast het valideren van de examenresultaten, analyseert en bespreekt de commissie ook de kwantitatieve gegevens omtrent de examens. De commissie waardeert deze aanpak en hoopt dat het instellen van deze commissie een positief effect heeft op het verder uitbouwen van een kwaliteitscultuur rond toetsen en evalueren. Ze stelt vast dat er ruimte is om nog zorgvuldiger om te gaan met de kwaliteit en de kwaliteitsbewaking van de toetsing. Een meer structurele opvolging van de validiteit en betrouwbaarheid van de evaluatie is nodig binnen de opleiding. Een aanzet is al gegeven onder meer door middel van het gebruik van kijkwijzers voor de toetsen.

De opleiding bewaakt de **concordantie** tussen de beoogde leerresultaten en de gehanteerde evaluatievormen aan de hand van een competentie-matrix die ook als toetskader gebruikt wordt (zie GKW2). Op basis hiervan worden volgens de opleiding alle leerresultaten getoetst. De commissie ziet ruimte voor verfijning van de toetsmatrix. Het nauwkeuriger in kaart brengen van de verschillen in de toetsen bij de gemeenschappelijke opleidingsonderdelen die op de twee campussen worden gegeven alsook maar evenwel bij de verschillende onderwijsvakken, kan meer recht doen aan de toetspraktijk.

De aanwezige mix van **evaluatievormen** beoordeelt de commissie positief. Dit wordt toegelicht in de studiewijzers. Het gebruik van klassieke schriftelijke en mondelinge examens primeert voor de theoretische vakken van de eerste twee modeltrajecten. Naarmate de opleiding vordert, verschuift de focus van de evaluatie naar opdrachten, vaardigheidstoetsen en presentaties.

Bij het doornemen van **toetsopgaven** stelde de commissie vast dat deze de behandelde leerstof voldoende dekken. Wel merkt de commissie op dat de toetsen vooral feiten- en kennisgericht zijn. In het licht van de competentiegerichte visie die de opleiding hanteert, ziet de commissie hier ruimte voor verdere ontwikkeling. De commissie adviseert de opleiding om de toetsing nog meer in overeenstemming te brengen met de gekozen competentiegerichte aanpak. Verder zag de commissie dat de beoordelingsformulieren uitgewerkt zijn. De commissie concludeert dat de kwaliteit van de toetsen qua opzet, inhoud en procedure voldoende waarborg bieden voor het bewaken van het vereiste bachelorniveau van de leraar secundair onderwijs.

Op het vlak van **transparantie** neemt de opleiding voldoende maatregelen. Via de ECTS-fiches en de studiewijzers krijgen de studenten de nodige informatie betreffende de examens, de boogde competenties, evaluatievormen, criteria, deadlines, gewicht van de verschillende evaluatieopdrachten en beoordeelde competenties, en een gedetailleerde beschrijving van de opdrachten. Na de examens kunnen ze hun toetsen of examens inzien en feedback vragen. Studenten en alumni gaven aan op de hoogte te zijn van de evaluatiecriteria en de verdeling van de punten.

Bij de **beoordeling van de stageactiviteiten** brengt de verantwoordelijke docent de evaluatieverslagen van de docenten en de stagementoren samen. Op basis hiervan kent hij een cijfer toe, rekening houdend met de mate waarin de student de stagedoelstellingen bereikt heeft. Het feit dat de opleiding verschillende perspectieven hanteert om de interbeoordelaarsbetrouwbaarheid te borgen, vindt de commissie positief.

Opvallend is dat de beoordelingsformulieren van de stage verschillen per campus. Nochtans beogen beide campussen dezelfde competenties in de stages. Zo maken de docenten in Vorselaar gebruik van een standaard beoordelingsformulier met criteria afgeleid uit de volgende vier basiscompetenties: de leerkracht als begeleider van leerprocessen, inhoudelijk expert, organisator en opvoeder. In Turnhout hanteren de docenten een beoordelingskader dat naar alle tien basiscompetenties verwijst. Waar in Vorselaar de docenten de stagemappen aan de hand van de scores 'voldoende', 'twijfel' en 'onvoldoende' beoordelen, gebruiken de docenten in Turnhout de scores 'voldoende' en 'onvoldoende'. De beslisregels die aan de basis van deze indicatoren liggen worden niet geëxpliciteerd. Ook stelt de commissie vast dat de beoordelingsformulieren gebaseerd zijn op de functionele gehelen. De competentiematrix geeft de link tussen de functionele gehelen van de basiscompetenties en de domeinspecifieke leerresultaten. De commissie adviseert om na te gaan in welke mate het mogelijk is om de beoordelingskaders van Turnhout en Vorselaar op één lijn te brengen. Verder vindt de commissie het belangrijk dat de opleiding verder aandacht besteedt aan haar werkinstrumenten en deze nauwgezet op elkaar afstemt.

De **beoordeling van de bachelorproef** gebeurt door middel van een presentatie van het e-portfolio (30%), een sollicitatiegesprek waarin de student zijn startbekwaamheid toelicht (50%) en permanente evaluatie (20%). De inhouden van de bachelorproef kaderen voornamelijk binnen de basiscompetentie 'de leraar als innovator, onderzoeker'.

Bij de **beoordeling van het onderzoeksproject** wordt er een eindscore berekend op basis van het proces, het product en de presentatie. De commissie beoordeelt het niveau van de ingekeken onderzoeksprojecten als voldoende. Toch stelt de commissie vast dat de theoretische onderbouwing bij de onderzoeksprojecten matig is en daardoor vatbaar is voor verbetering. Bij het bespreken van het beoordelingskader gehanteerd door de docenten, stelde de commissie vast dat dit het beoogde eindniveau beperkt specificieert. De promotor en de tweede lezer gebruiken aangepaste beoordelingskaders en volgens de rol die elke lezer heeft. De beoordelingskaders geven een overzicht -van de eisen waaraan het onderzoeksproject moet voldoen, maar die beschrijven meer welke elementen aanwezig moeten zijn dan de manier en het niveau waarop ze uitgewerkt moeten zijn. Dit maakte het voor de commissie moeilijk zicht te krijgen op de manier waarop de scores van de ingekeken onderzoeksprojecten toegekend werden. Ook de transparantie van de beoordeling is in sommige gevallen onvoldoende aanwezig. Zo trof de commissie onderzoeksprojecten zonder referenties die toch hoge scores hebben verkregen. Dit wekt de indruk dat de beoordeling van het onderzoeksproject sterk bepaald wordt door de beoordelaar waardoor de betrouwbaarheid in gedrang komt. De commissie vraagt bijzondere aandacht voor een beoordelingsformat met expliciete en gestandaardiseerde beslisregels om de beoordeling te objectiveren.

Op basis van het zelfevaluatierapport, de ingekeken documentatie en de aanvullende gesprekken, maakt de commissie op dat het werkveld tevreden is over het gerealiseerde niveau van de opleiding. Het werkveld waardeert de afgestudeerden voor hun gestructureerde aanpak in de lessen en hun teamgerichte en professionele attitude. Ook de afgestudeerden geven aan dat ze startbekwaam waren bij hun intrede op de arbeidsmarkt. Uit een bevraging afgenomen in 2010–2011 bij de afgestudeerden van Vorselaar van 2006–2010 blijkt het dat 87% van de respondenten werkzaam is in de onderwijssector. Liefst 95% verklaart zich tevreden tot zeer tevreden met de opleiding. Bij een gelijkaardige bevraging afgenomen in 2009–2001 bij de afgestudeerden van Turnhout van 2007–2009 blijkt dat 76% van de respondenten werkzaam is in de onderwijssector. Een deel van de respondenten is tewerkgesteld in sport- en cultuurcentra.

Uit de gegevens aangereikt door DHO maakt de commissie ten slotte op dat het gemiddelde **diplomarendement** van de opleiding als geheel iets hoger ligt dan het Vlaamse gemiddelde voor de opleiding. De campus Turnhout scoort iets lager dan het Vlaamse gemiddelde. De opleiding verklaart de verschillen tussen de twee campussen door het groot verschil

aan instroomkenmerken van de studenten in functie van de studierichting van het secundair onderwijs. De commissie beveelt de opleiding aan om nog nauwkeuriger te onderzoeken of er een relatie is tussen het studierendement en de lage studeerbaarheid van een aantal opleidingsonderdelen.

Op basis van de in het zelfevaluatie-rapport aangeleverde documenten, de documenten ter inzage tijdens het bezoek en de gesprekken stelt de commissie vast dat de opleiding op beide campussen haar doelstellingen in voldoende mate realiseert. De opleiding moet verder inzetten op de kwaliteit en kwaliteitsbewaking van toetsing en examinering. De beschreven bevindingen afwegend beoordeelt de commissie de derde generieke kwaliteitswaarborg voor beide campussen als voldoende.

Integraal eindoordeel van de commissie

Campus Vorselaar

Generieke kwaliteitswaarborg 1 – Beoogd eindniveau	V
Generieke kwaliteitswaarborg 2 – Onderwijsproces	V
Generieke kwaliteitswaarborg 3 – Gerealiseerd eindniveau	V

Vermits generieke kwaliteitswaarborg 1 als voldoende wordt beoordeeld, generieke kwaliteitswaarborg 2 als voldoende en generieke kwaliteitswaarborg 3 als voldoende, is het eindoordeel van de opleiding Bachelor in het onderwijs: Secundair onderwijs conform de beslisregels, voldoende.

Campus Turnhout

Generieke kwaliteitswaarborg 1 – Beoogd eindniveau	V
Generieke kwaliteitswaarborg 2 – Onderwijsproces	V
Generieke kwaliteitswaarborg 3 – Gerealiseerd eindniveau	V

Vermits generieke kwaliteitswaarborg 1 als voldoende wordt beoordeeld, generieke kwaliteitswaarborg 2 als voldoende en generieke kwaliteitswaarborg 3 als voldoende, is het eindoordeel van de opleiding Bachelor in het onderwijs: Secundair onderwijs conform de beslisregels, voldoende.

Samenvatting van de aanbevelingen in het kader van het verbeterperspectief

Generieke kwaliteitswaarborg 1 – Beoogd eindniveau

- Integreer de accenten die je in het programma legt samen met de gevalideerde domeinspecifieke leerresultaten in één duidelijk opleidings-specifiek leerresultatenkader.

Generieke kwaliteitswaarborg 2 – Onderwijsproces

- Zet de hiërarchische opbouw van benodigde ICT-vaardigheden duidelijk uiteen in een aparte leerlijn en breng dit expliciet naar de klaspraktijk van de studenten;
- Faseer de leerlijn onderzoekscompetenties beter;
- Betrek het ruimere schoolgebeuren nog actiever in de stage, rekening houdend met de mogelijkheden op de stageplaats;
- Besteed binnen de praktijkcomponent meer aandacht aan de grote leeftijdsverschillen van de doelgroepen waarmee de studenten van Turnhout in contact komen op de arbeidsmarkt;
- Sluit partnerschappen ook met stagescholen van andere regio's zodat de studenten op een structurele basis ervaringen opdoen in multi-culturele contexten;
- Zet in op meer eenduidigheid bij de aansturing en begeleiding van het onderzoeksproject;
- Blijf verder inzetten op het meten van de samenhang tussen de begrote en de reële studietijd en neem de mogelijke werkpunten weg;
- Blijf voortdurend alert voor de risico's van een te grote persoonsafhanke-lijkheid onder meer bij de operationalisering van het curriculum;
- Investeer de komende jaren in professionaliseringsactiviteiten om de gekozen concepten van en kennis over praktijkonderzoek eigen te maken bij alle betrokken docenten.

Generieke kwaliteitswaarborg 3 – Gerealiseerd eindniveau

- Ga zorgvuldiger om met de kwaliteit en de kwaliteitsbewaking van de toetsing. Een meer structurele opvolging van de validiteit en betrouwbaarheid van de evaluatie is nodig binnen de opleiding;
- Verfijn de toetsmatrix door de verschillen in de toetsen nauwkeuriger in kaart te brengen;
- Breng de toetsing nog meer in overeenstemming met de gekozen com-petentiegerichte aanpak die je hanteert;
- Ga na in welke mate het mogelijk is om de beoordelingskaders van de stages gebruikt in Turnhout en Vorselaar op één lijn te brengen;

- Besteed meer aandacht aan je werkinstrumenten en stem ze op elkaar af;
- Besteed aandacht aan een beoordelingsformat met expliciete en gestandaardiseerde beslisregels om de beoordeling van het onderzoeksproject te objectiveren;
- Onderzoek nauwkeuriger of er een relatie is tussen het studierendement en de lage studeerbaarheid van een aantal opleidingsonderdelen.

THOMAS MORE MECHELEN

Bachelor in het onderwijs: Secundair onderwijs

SAMENVATTING Bachelor in het onderwijs: Secundair onderwijs Thomas More Mechelen

Op 20 en 21 maart 2014 werd de professioneel gerichte opleiding Bachelor in het onderwijs: Secundair onderwijs van Thomas More Mechelen, in het kader van een onderwijsvisitatie op haar kwaliteit geëvalueerd door een commissie van onafhankelijke experts. In deze samenvatting, die een momentopname weergeeft, worden de belangrijkste bevindingen van de commissie opgelijst.

Profilering

De opleiding maakt deel uit van de groep Gezondheid, Welzijn en Onderwijs en is gehuisvest in Mechelen op de campus De Vest. De opleiding telt in 2011–2012 318 studenten.

De opleiding is ambitieus in haar visie. Als sterke elementen binnen de profilering komen de inzet op het vakinhoudelijk luik, de betrokkenheid bij de persoonlijke ontwikkeling van iedere student, de aandacht voor de diversiteit binnen een grootstedelijk context en de samenwerking met het werkveld naar voren. De profilering van de opleiding is sterk gedragen door het docententeam en studenten en wordt door het werkveld herkend. Bij de vertaalslag van de domeinspecifieke leerresultaten naar opleidings specifieke leerresultaten opteert de opleiding om een eigen competentieprofiel te formuleren. Dit bestaat uit zeven beroepsrollen en vier grondhoudingen. Het is positief dat de opleiding elementen van haar visie samen

met het leerresultatenkader herkenbaar maakt in een eigen competentieprofiel. De beoogde competenties worden op verschillende beheersingsniveaus uitgestippeld. Deze indeling maakt de ontwikkeling van competenties doorheen de opleiding zichtbaar.

Programma

De opleiding Bachelor in het onderwijs: Secundair onderwijs omvat 180 studiepunten. Het programma bestaat uit driemaal 60 studiepunten. De studenten kunnen met enige vrijheid twee vakgebieden kiezen uit twaalf algemene en drie technische onderwijsvakken.

De opleiding steekt systematisch boven de basiskwaliteit uit op het vlak van het onderwijsproces. De opleiding voert een goed doordacht curriculum uit en kan haar keuzes goed argumenteren. De link met de praktijk staat hierbij centraal. Het programma bestaat uit vier componenten geordend rond de volgende elementen: vakcompetenties, ondersteunde competenties, sociale competenties en persoonlijkheidsontwikkeling, en de integratie van competenties. Het programma kent een sterke integratie van leerinhouden en didactiek al vanaf het begin. Opvallend is de inrichting in het vijfde semester van het verplichte opleidingsonderdeel Project algemene vakken (PAV) voor alle studenten van de algemene vakken. De focus op ervaringsgericht onderwijs als referentiekader zorgt voor continuïteit binnen het programma. Zeer positief is de inrichting van de verruimingsprojecten die een uitdieping of een verbreding van de eigen onderwijsvakken bieden. De samenwerking tussen de docenten en hun multidisciplinaire aanpak is een sterk punt van opleiding. De opbouw en de, in de positieve zin, eigenzinnige invulling van het curriculum, stellen de studenten meer dan voldoende in staat om de beoogde leerresultaten te bereiken.

De opleiding begroot de praktijkcomponent voor 45 studiepunten. De opzet en invulling van de praktijkcomponent gebeurt adequaat. De studenten worden in een breed werkveld ingezet. Zo lopen ze in de tweede opleidingsfase verplicht stage in de B-stroom of het beroepssecundair onderwijs. De voorbereiding en begeleiding op deze stage kan beter. In de derde opleidingsfase lopen de studenten algemene vakken stage in het beroepssecundair onderwijs, deeltijdsonderwijs of buitengewoon onderwijs. Studenten mechanica, elektriciteit en handel-burotica volgen een bedrijfsstage, terwijl de studenten informatica de mogelijkheid hebben om als ICT-coördinator binnen een secundaire school op te treden. In de derde

opleidingsfase lopen alle studenten een ingroeistage. De opzet van deze stage krijgt veel lof van de studenten. Voor de onderwijsvakken als elektriciteit en mechanica is de samenwerking met de secundair scholen in het kader van de ingroeistage een pluspunt.

De ingroeistage en de bachelorproef vormen de sluitstukken van de opleiding. Positief is de praktijkgerichtheid van de bachelorproef. De scriptieseminaries en de intensieve begeleiding hieromtrent zijn een meerwaarde voor de studenten.

Internationalisering krijgt doorheen de opleiding de nodige ruimte. Waar de eerstejaars hun eerste internationale ervaringen binnen de hogeschool opdoen, hebben de andere studenten de mogelijkheid om verschillende kort- of langdurige mobiliteitsprojecten te volgen. De studenten worden goed begeleid op de buitenlandse stages.

De studenten worden met enige regelmaat bevraagd over de studeerbaarheid van het programma. Over het algemeen is het programma studeerbaar maar de opleiding dient de studeerbaarheid verder te bewaken.

Positief aan de opleiding is dat ze een opleidingsdidactiek hanteert die congruent is met opleidingsdoelen, met nadruk op actieve, interactieve en coöperatieve werkvormen. Voor de opleidingsonderdelen die aan grote groepen studenten aangeboden worden, onderzoekt de opleiding mogelijkheden tot flipped classroom of tot uitdiepingsessies in kleine groepen. Zowel de aangeboden handboeken, syllabi als lesmateriaal op het online leerplatform Toledo zijn zorgvuldig opgebouwd. Voor een aantal opleidingsonderdelen wordt Toledo ook als leermiddel ingezet voor de discussies over de leerinhouden, delen van informatie tussen de studenten of het toetsen van competenties.

Beoordeling en toetsing

De opleiding voert een doordacht toetsbeleid uit en steekt hierbij boven de basiskwaliteit uit. De opleiding beschikt over een helder en goed uitgewerkt systeem van toetsing. De visie op het toetsbeleid maakt deel uit van een doorleefde opleidingscultuur. De grote variatie aan toetsvormen, de competentiegerichte aanpak van de toetsing, de kwaliteit van toetsen en van de beoordeling, het betrekken van het werkveld bij de toetsing van de stage en de expertise van het lerarenteam, komen naar voren als de sterktes van de opleiding. De aangetroffen toetsen zijn van goede kwaliteit

wat betreft de behandelde leerstof, de diepgang en de relevantie naar de nagestreefde competenties. De generieke beoordelingsinstrumenten, die in meeste opleidingsonderdelen ingezet worden, zijn sterk uitgewerkt.

Het aangetroffen niveau van de bachelorproeven is hoog. De wegingsfactoren en de beschrijving van schaalpunten bij het beoordelingsformulieren dragen bij tot een transparante beoordeling. Opvallend bij de beoordeling van de ingroeistage is dat de studenten één globale score krijgen voor de twee onderwijsvakken die ze volgen. De opleiding dient deze keuze te herzien.

Begeleiding en ondersteuning

De opleiding voert een coherent beleid inzake instroom-, doorstroom- en uitstroombegeleiding. De opleiding begint met informatie- en oriënteringssessies rond haar studieaanbod al bij de laatstejaars secundair onderwijs. Verder organiseert de opleiding bij de instromers een verplichte screening om hun leer- en studievaardigheden in kaart te brengen. De studenten worden ook aangemoedigd om een taalinstaptest af te leggen, al heeft dit een vrijblijvend karakter. De afhakkers worden uitgenodigd op een gesprek bij de opleidingscoördinator of ombuds. De inspanningen met betrekking tot de begeleiding zijn zichtbaar in de iets lagere drop-outcijfers dan gemiddeld voor de Vlaamse opleidingen. De opleiding heeft een goed beeld van de doorstroomcijfers en houdt de vinger aan de pols. De studenten geven aan tevreden tot zeer tevreden te zijn over de werking van de trajectbegeleider en de samenstelling van hun inschrijvingsprogramma. Positief zijn de plannen van de opleiding om differentiatie en uitdagende trajecten voor de sterke studenten structureel in te bouwen in het programma.

De opleiding kan rekenen op voldoende aangepaste infrastructuur. De opleiding maakt gebruik van standaard leslokalen en diverse vaklokalen voor aardrijkskunde, biologie, fysica, godsdienst en informatica, die voldoende ingericht zijn. Verder kunnen studenten rekenen op voldoende pc's en werklokalen voor studie en groepswerk. De mediatheek is voorzien van een grote en over het algemeen actuele collectie (vak)didactische boeken, handleidingen en tijdschriften.

Slaagkansen en beroepsmogelijkheden

Het werkveld vindt de afgestudeerden competent, open en klaar voor de praktijk. Ook de alumni zijn tevreden over hun opleiding en hun inzet-

baarheid op de arbeidsmarkt. Uit de alumnibevraging van 2013 waarbij de afgestudeerden van 2009 tot en met 2012 bevroegd werden, bleek dat 57% tewerkgesteld is en dit voornamelijk als leerkracht secundair onderwijs. 41% koos voor een vervolgopleiding, hetzij een masteropleiding, hetzij een derde onderwijsvak of de bachelor na bachelor Zorgverbreding en remediërend leren binnen Thomas More.

Op basis van de data aangeleverd door Databank Hoger Onderwijs blijkt dat het diplomarendement van de opleiding gemiddeld hoger ligt dan het Vlaamse gemiddelde.

Het volledige rapport van de professioneel gerichte opleiding Bachelor in het onderwijs: Secundair onderwijs van Thomas More Mechelen staat op de website van de Vlaamse Universiteiten en Hogescholen Raad. www.vluhr.be/kwaliteitszorg

OPLEIDINGSRAPPORT Bachelor in het onderwijs: Secundair onderwijs Hogeschool Thomas More Mechelen

Woord vooraf

Dit rapport behandelt de professioneel gerichte opleiding Bachelor in het onderwijs: Secundair onderwijs aan de Hogeschool Thomas More Mechelen. De visitatiecommissie bezocht deze opleiding op 20 en 21 maart 2014.

De visitatiecommissie beoordeelt de opleiding aan de hand van de drie generieke kwaliteitswaarborgen uit het VLUHR-beoordelingskader. Dit kader is afgestemd op de accreditatievereisten zoals gehanteerd door de NVAO. Voor elke generieke kwaliteitswaarborg geeft de commissie een gewogen en gemotiveerd oordeel op een vierpuntenschaal: onvoldoende, voldoende, goed of excellent. Bij de beoordeling van de generieke kwaliteitswaarborgen betekent het concept 'basiskwaliteit' dat de generieke kwaliteitswaarborg aanwezig is en de opleiding – of een opleidingsvariant – voldoet aan de kwaliteit die in internationaal perspectief redelijkerwijs mag worden verwacht van een bachelor- of masteropleiding in het hoger onderwijs. De score voldoende wijst er op dat de opleiding voldoet aan de basiskwaliteit en een acceptabel niveau vertoont voor de generieke kwaliteitswaarborg. Indien de opleiding goed scoort dan overstijgt ze systematisch de basiskwaliteit voor de generieke kwaliteitswaarborg. Bij een score excellent steekt de opleiding ver uit boven de basiskwaliteit voor de generieke kwaliteitswaarborg en geldt ze hierbij als een (inter)nationaal voorbeeld. De score onvoldoende getuigt dan weer dat de generieke kwaliteitswaarborg onvoldoende aanwezig is.

De oordelen worden onderbouwd met feiten en analyses. De commissie heeft inzichtelijk gemaakt hoe zij tot haar oordeel is gekomen. De commissie geeft ook een eindoordeel over de kwaliteit van de opleiding als geheel aan de hand van dezelfde vierpuntenschaal. De oordelen en aanbevelingen hebben betrekking op de opleiding met alle daaronder ressorterende varianten, tenzij anders vermeld.

De commissie beoordeelt de kwaliteit van de opleiding zoals zij die heeft vastgesteld op het moment van het visitatiebezoek. De commissie heeft zich bij haar oordeel gebaseerd op het zelfevaluatie rapport en de informatie die voortkwam uit de gesprekken met de opleidingsverantwoordelijken, de docenten, de stagementoren, de studenten, de alumni, vertegenwoordigers van het werkveld en de verantwoordelijken op opleidingsniveau voor interne kwaliteitszorg, internationalisering en studiebegeleiding. De commissie

heeft ook het studiemateriaal, de afstudeerwerken en de examenvragen bestudeerd. Tevens is door de commissie een bezoek gebracht aan de opleidings specifieke faciliteiten, waaronder de leslokalen en de bibliotheek.

Naast het oordeel formuleert de visitatiecommissie in het rapport aanbevelingen in het kader van het verbeterperspectief. Op die manier wenst de commissie bij te dragen aan de kwaliteitsverbetering van de opleiding. De aanbevelingen zijn opgenomen bij de respectieve generieke kwaliteitswaarborgen. Aan het eind van het rapport is een overzicht opgenomen van verbeter suggesties.

Situering van de opleiding

De opleiding Bachelor in het onderwijs: Secundair onderwijs van Thomas More Mechelen omvat 180 studiepunten, gespreid over drie opleidingsfasen. De opleiding telt in 2011–2012 318 studenten en is gehuisvest in Mechelen op de campus De Vest.

De opleiding is ontstaan uit enerzijds de lagere meisjesnormaalschool van het Instituut der Religieuzen Ursulinen te Onze-Lieve-Vrouw-Waver en anderzijds het Onze-Lieve-Vrouw van de Ham-Instituut te Mechelen dat in september 1951 een afdeling handelsregentaat opstartte. Vanaf de oprichting van fusieschool Katholieke Hogeschool Mechelen in 1995 maakte de opleiding deel uit van het departement Lerarenopleiding van de Katholieke Hogeschool Mechelen en bood zowel de algemene onderwijsvakken als handel-burotica aan. Sinds 1999 biedt de opleiding ook de technische onderwijsvakken Mechanica en Elektriciteit aan. Sinds 2002 maakt de opleiding deel uit van de Associatie KU Leuven. In 2010 fuseerde de hogeschool tot Lessius. Vanaf 2012 ontstond uit een samenwerkingsverband met de Katholieke Hogeschool Kempen een groter geheel: Thomas More.

De opleiding Bachelor in het onderwijs: Secundair onderwijs van Thomas More Mechelen maakt deel uit van de groep Gezondheid, welzijn en lerarenopleiding. Binnen Thomas More stuurt één beleidsteam alle lerarenopleidingen van de campussen Mechelen, Vorselaar en Turnhout aan. De groep wordt bestuurd door een groepsvoorzitter. De lerarenopleiding wordt geleid door een coördinerende directeur en een strategisch directeur. Voor de bacheloropleiding Secundair onderwijs worden de directeurs op hun beurt verder ondersteund door één opleidingshoofd die inhoudelijk verantwoordelijk is voor de opleiding in de Mechelen en in de Kempen. Voor de dagelijkse werking beschikt de opleiding in Mechelen over één

coördinatieteam bestaande uit de opleidingscoördinator, coördinator onderwijsontwikkeling, studiebegeleider, trajectbegeleider, stagecoördinator en een vertegenwoordiger van de vaklectoren. Zij vormen samen de kern van de opleiding. Het opleidingshoofd secundair onderwijs is eveneens hoofd lerarenopleiding in Mechelen.

Hoewel de opleiding Secundair onderwijs zowel op de campussen Vorselaar en Turnhout als ook op de campus Mechelen wordt georganiseerd, wordt de laatste apart gevisiteerd als onderdeel van Thomas More Mechelen, aangezien de opleiding te Mechelen op het moment van de visitatie niet enkel juridisch, maar ook praktisch geen geheel vormde met de opleiding te Vorselaar en Turnhout.

Generieke kwaliteitswaarborg 1 - Beoogd eindniveau

De commissie beoordeelt het beoogd niveau van de professioneel gerichte opleiding Bachelor in het onderwijs: Secundair onderwijs als goed

De opleiding beschrijft in het zelfevaluatierapport haar visie op de leraar secundair onderwijs. Zo streeft de opleiding naar kwaliteitsvolle leerkrachten die met passie voor het vak handelen en vakoverschrijdend werken, zorg voor de leerlingen dragen en krachtig en authentiek voor de klas staan. Leraren dienen vernieuwing binnen de klas te brengen, bereid te zijn om de grootstedelijk context te verkennen en een brede maatschappelijke interesse te vertonen. Om haar visie waar te maken zet de opleiding in op drie behoeften: behoefte aan competenties, behoefte aan autonomie zodat de afgestudeerden zelf beslissingen nemen, en behoefte aan verbondenheid volgens het motto “Wat je aandacht geeft, groeit”. De opleiding wil haar streefdoelen bereiken door een curriculum dat twee dimensies volgt: een technische dimensie die naar de vakinhoudelijke, vakdidactische en pedagogische competenties verwijst, en een vormingsdimensie die zich richt op de persoonlijkheidsvorming van de studenten, het zorgbreed en vakoverschrijdend werken en levenslang leren. De opbouw van het curriculum weerspiegelt, volgens het zelfevaluatierapport, de sociaal-constructivistische visie op leren die de opleiding hanteert.

De commissie stelt vast dat de visie deel uitmaakt van een gedragen en doorleefde opleidingscultuur. Als sterke elementen binnen de profilering komen de inzet op het vakinhoudelijk luik, de betrokkenheid bij de persoonlijke ontwikkeling van iedere student, de aandacht voor de diversiteit binnen een grootstedelijk context en de samenwerking met het werkveld

naar voren. Zowel docenten, studenten, alumni als werkveld benoemen deze elementen als sterktes van de opleiding. De commissie meent dat de opleiding ambitieus is in haar visie. Tegelijkertijd stelt de commissie vast dat de opleiding een veelheid van begrippen naast elkaar hanteert om haar visie te duiden. Deze keuze heeft het voor de commissie moeilijk gemaakt om de samenhang hiervan te doorgronden en de visie als één coherent geheel te beschouwen. De commissie ziet hier meer ruimte voor de opleiding om haar eigenheid te vatten in een korte, krachtige en coherente visie om deze vervolgens met enkele duidelijke kenmerken te presenteren aan alle stakeholders.

Krachtens **het decreet** betreffende de Vlaamse kwalificatiestructuur van 30 april 2009 moeten alle hogescholen de beoogde domeinspecifieke leerresultaten bepalen voor hun bacheloropleidingen. De domeinspecifieke leerresultaten zijn gebaseerd op het domeinspecifieke referentiekader dat werd gehanteerd tijdens de vorige onderwijsvisities in 2007, alsook op de basiscompetenties zoals vastgelegd in het Besluit van de Vlaamse Regering d.d. 5.10.2007 (B.S. 17/1/2008). Dit kader werd in het academiejaar 2012–2013 gevalideerd door de NVAO en sluit aan bij de eisen die het Vlaamse kwalificatieraamwerk 6 wat betreft niveau en oriëntatie stelt aan een professionele bacheloropleiding. Dit domeinspecifieke leerresultatenkader omvat voor de bachelor Secundair onderwijs tien domeinspecifieke leerresultaten.

Bij de vertaalslag van de domeinspecifieke leerresultaten naar opleidings-specifieke leerresultaten opteert de opleiding om een eigen competentieprofiel te formuleren. Zo stelt de opleiding een eigen kader op met zeven beroepsrollen die verder onderverdeeld zijn in deelcompetenties. De zeven beroepsrollen zijn:

- Ontwikkelen als persoon en als mens in de maatschappij
- Voorbereiden en begeleiden van leer- en ontwikkelingsprocessen in een klas- en schoolcontext
- Inhoudelijk competent handelen
- In relatie treden met lerenden en een (klas)groep leiden
- Correct, vlot en gepast communiceren
- Organiseren
- Onderzoeken en innoveren

Waar de zeven beroepsrollen ondergebracht worden onder de technische dimensie van het curriculum, concretiseert de opleiding het vormingsdimensie door middel van vier grondhoudingen.

- Passie voor het lerarenberoep
- Maximale kansen aanbieden aan een divers leerlingenpubliek
- Eigen ontplooiing bevorderen
- Verantwoordelijkheid nemen

De commissie vindt het positief dat de opleiding elementen van haar visie samen met het leerresultatenkader herkenbaar maakt in een eigen competentieprofiel. Hierdoor slaagt de opleiding erin om een geïntegreerd kader te ontwikkelen dat de profilering van de opleiding ten aanzien van de maatschappij alsook voor de afgestudeerden bij hun eerste stappen op de arbeidsmarkt, duidelijk definieert. Het nieuwe competentiekader is het resultaat van een gezamenlijk reflectieproces waarbij zowel docenten als ook het werkveld werden betrokken. De beroepsrollen en de grondhoudingen worden ook door de studenten al zodanig herkend en erkend. Dat de competenties op verschillende niveaus van de beheersing uitgestippeld worden, acht de commissie positief. Deze indeling maakt de ontwikkeling van competenties doorheen de opleiding zichtbaar en de bijhorende werk-instrumenten gemakkelijk te hanteren.

De opleiding maakt de vergelijking tussen het domeinspecifiek leerresultatenkader en het eigen competentieprofiel zichtbaar in een **competentiematrix**. De commissie constateert dat actuele wensen en noden die aan het vakgebied en het beroepenveld worden gesteld, waaronder het omgaan met diversiteit, taal, media en onderzoeksvaardigheden, expliciet vertaald worden naar opleidings specifieke leerresultaten. De commissie beoordeelt dat de deelcompetenties voldoende garantie bieden voor het bereiken van het domeinspecifieke leerresultatenkader. Verder meent de commissie dat het beoogde eindniveau van de opleiding aansluit bij de eisen die het Vlaamse kwalificatieraamwerk stelt aan een professionele bacheloropleiding wat niveau en oriëntatie betreft. De commissie concludeert dat de uitgangspunten die de opleiding hanteert, waarborgen vormen voor de realisatie van het beoogde eindniveau.

De commissie waardeert het feit dat de opleiding **samenwerkt met binnen- en buitenlandse partners**. De opleiding is partner van de Comenius Associatie en neemt deel aan de Erasmus uitwisselingsprogramma's. Voor de stage-uitwisselingen zijn er vaak terugkerende projecten met partners uit o.a. Marokko, Tanzania, Kaapverdië alsook uit verschillende Europese landen. Om tegemoet te komen aan de wens naar intensieve samenwerking en verankering in de samenleving, investeert de opleiding in contacten en projecten met secundaire scholen, basisscholen en an-

dere partners zoals het netwerk School of Education en sociaal-economische partners.

Op grond van de volgende bevindingen beoordeelt de commissie de generieke kwaliteitswaarborg 1 als goed. Elementen voortkomend uit de visie van de opleiding en het leerresultatenkader zijn op een geïntegreerd en zorgvuldige manier uitgewerkt in het competentieprofiel van de opleiding. De profilering van de opleiding is sterk gedragen door het docententeam en studenten en wordt door het werkveld herkend.

Generieke kwaliteitswaarborg 2 - Onderwijsproces

De commissie beoordeelt het onderwijsproces van de professioneel gerichte opleiding Bachelor in het onderwijs: Secundair onderwijs als goed

De opleiding Bachelor in het onderwijs: Secundair onderwijs omvat 180 studiepunten. Het programma bestaat uit driemaal 60 studiepunten. De studenten kunnen met enige vrijheid twee vakgebieden kiezen uit twaalf algemene en drie technische onderwijsvakken. De combinatiemogelijkheden kunnen tot 59 oplopen. Onderwijsbevoegdheid voor een bijkomend onderwijsvak kan in één extra jaar verworven worden.

De **afstemming van het programma** op de opleidingsspecifieke leerresultaten maakt de opleiding gedetailleerd zichtbaar in een competentiematrix. De commissie merkt op dat de opleidingsspecifieke leerresultaten en de afgeleide deelcompetenties duidelijk richtinggevend geweest zijn in de opbouw van het programma. Deze informatie wordt ook in de ECTS-fiches van de verschillende opleidingsonderdelen opgenomen. Op die manier maakt de opleiding inzichtelijk hoe elk opleidingsonderdeel bijdraagt tot het realiseren van de leerresultaten. De commissie acht de ECTS-fiches zorgvuldig en uniform uitgewerkt, de link met de zeven beroepsrollen en de deelcompetenties is zichtbaar. Gezien hun recente ontwikkeling, waren de grondhoudingen op het moment van de visitatie nog niet opgenomen in de ECTS-fiches. Hoe dan ook, de studenten worden tijdens de stage en lessen geïnformeerd over de verwachtingen van de opleiding rond de verwachte grondhoudingen. Verder geeft de opleiding aan dat ze de grondhoudingen verder zal expliciteren in de ECTS-fiches, handleidingen en cursussen.

Het programma bestaat uit vier componenten geordend rond de volgende competenties: vakcompetenties (68 studiepunten), ondersteunde competenties (41 studiepunten), sociale competenties en persoonlijkheidsontwikkeling (15 studiepunten) en de integratie van competenties

(56 studiepunten). Het aandeel van de verschillende componenten evolueert in de opleiding. Naarmate de opleiding vordert, neemt het aandeel van de onderwijsvakken af om meer plaats te maken voor stages die de integratie van alle competenties beogen. Zo stelt de commissie vast dat het semester zes als een waar praktijksemester beschouwd kan worden: de hoorcolleges vallen weg en de studenten worden nog meer dan voorheen ondergedompeld in de praktijk. Opvallend binnen de component 'ondersteunende competenties' is de inrichting in het vijfde semester van het verplichte opleidingsonderdeel Project algemene vakken (PAV) voor alle studenten van de algemene vakken. Omdat de leerkrachten van algemene vakken die onderwijsbevoegdheid sowieso hebben, wordt door middel van dit opleidingsonderdeel de inhoudelijk expertise van twee onderwijsvakken aangevuld met andere vakinhouden. Hierdoor streeft de opleiding ernaar PAV-leerkrachten op te leiden die steviger in hun schoenen staan.

De opleiding streeft er in het curriculum naar om de studenten **gradueel tot de beheersing van de beoogde leerresultaten** te brengen. De graduele opbouw van het curriculum maakt de opleiding zichtbaar in de stijgende groei naar de verantwoordelijkheid van de student als ook in de toenemende omvang en complexiteit van taken. Waar bepaalde opleidingsonderdelen gericht zijn op de vakinhoudelijke- en didactische kennis, betrachten andere opleidingsonderdelen de toepassing en integratie van deze kennis en vaardigheden in al dan niet authentieke leeromgevingen.

Met betrekking tot de opstelling van de **expertisedomeinen** van het secundair onderwijs stelt de commissie vast dat de opleiding er vanaf het tweede semester voor kiest om de vakinhouden en de vakdidactiek als aparte onderwijsleeractiviteiten aan te bieden en te evalueren. Deze opsplitsing is een bewuste keuze die het inrichten van flexibele trajecten voor de zijinstromers mogelijk maakt. De commissie oordeelt dat de vakinhouden en vakdidactiek sterk in het curriculum verweven zijn en op mekaar aansluiten. De commissie is in het bijzonder tevreden met de verruimingsprojecten die de opleiding organiseert. Niet enkel bieden ze een uitdieping of een verbreding van de eigen onderwijsvakken, maar hierdoor werken de studenten ook over de grenzen van hun onderwijsvakken heen. Het gemeenschappelijk inrichten van deze projecten voor de studenten van de tweede en derde opleidingsfase kan de commissie evengoed appreciëren. De commissie ziet de samenwerking tussen de docenten en hun multidisciplinaire aanpak als een sterk punt van opleiding.

De commissie heeft waardering voor de expliciete en zorgvuldige wijze waarop de opleiding de opbouw van het curriculum uitgewerkt heeft en deze gevisualiseerd heeft in het zelfevaluatie-rapport. De keuze om uit te gaan van verschillende beheersingsniveaus maar ook de afstemming tussen de vakinhouden en de vakdidactiek, dragen bij aan de sterke samenhang van het programma. De focus op ervaringsgericht onderwijs als referentiekader zorgt ook voor continuïteit binnen het programma. De commissie concludeert dat de opbouw en in de positieve zin, de eigenzinnige invulling van het curriculum, de studenten meer dan voldoende in staat stellen om de beoogde leerresultaten te bereiken. De opleiding voert een goed doordacht curriculum uit en kan haar keuzes goed argumenteren. De link met de praktijk staat hierbij centraal.

Op basis van het zelfevaluatie-rapport, de aanvullende gesprekken en de ingekeken documentatie stelt de commissie vast dat de opleiding een brede vorming beoogt in het curriculum. Dit is op de eerste plaats herkenbaar door het aanbrengen van een vormingsdimensie naast de meer technische dimensie binnen het curriculum. Daarnaast is het herkenbaar aan de hand van de veelheid aan opleidingsonderdelen met beperkte omvang. De studenten komen in contact met veelzijdige thema's, wat wel bijdraagt tot een attitude van levenslang leren. Desalniettemin wil de commissie de opleiding attent maken op risico's tot een verlies aan diepgang die een brede vorming met zich meebrengt. Tot zover kon de commissie inschatten, blijven deze risico's beperkt.

De opleiding benadrukt in het zelfevaluatie-rapport dat **het taalbeleid** een specifieke aandachtspunt vormt. Onder de motto 'Elke leerkracht is (een) taalleerkracht', volgt het talenbeleid binnen de opleiding twee sporen: enerzijds het diagnosticeren en bijschaven van de taalvaardigheden van de taalzwakke studenten en anderzijds het belang van communiceren in verschillende contexten en met verschillende partners laten doordringen bij alle studenten. Dit laatste maakt deel uit van de leerlijn communicatie. Ondanks deze initiatieven, maakt de commissie op, op basis van het zelfevaluatie-rapport, de ingekeken documentatie en de aanvullende gesprekken, dat het talenbeleid nog in volle ontwikkeling is en nog niet prominent als speerpunt wordt weerhouden in het programma. De opleiding onderneemt veel initiatieven, maar de implementatie van concepten als 'taalgericht vakonderwijs' of 'taalontwikkelen leren' in de opleidingsonderdelen die niet taalgerelateerd zijn, is volgens de commissie docentaafhankelijk. Bovendien mist de commissie een taalbeleid toegespitst op de culturele diversiteit van Mechelen. De commissie beveelt aan om het taalbeleid nog

verder uit te werken waarin alle lopende en toekomstige initiatieven gekaderd worden. De uitdagingen die de grootstedelijk onderwijscontext van Mechelen met zich meebrengt op het vlak van taal verdienen een expliciete plaats in het taalbeleid van de opleiding.

De opleiding focust in haar competentieprofiel op de **diversiteit** tussen de leerlingen op sociaal-cultureel vlak maar ook binnen de klas en over de klasgroepen heen. De studenten leren ook oog te hebben voor de talenten van leerlingen, deze talenten te waarderen en te stimuleren. De commissie stelt vast dat de studenten doorheen de opleiding kansen krijgen om daartoe vereiste vaardigheden in te oefenen. Dat gebeurt vooral binnen de component Ondersteunende competenties maar ook binnen de Vakdidactiek en stage. Overigens is de commissie tevreden met de concrete vertaling van de leerlijn diversiteit in het programma en moedigt de opleiding aan om hier verder aandacht aan te blijven besteden.

Volgens het zelfevaluatierapport vormt **het leren omgaan met ICT** een speerpunt binnen de opleiding. Het is vooral in het opleidingsonderdelen Didactisch atelier en Vakdidactiek dat de studenten digitale vaardigheden verwerven. De commissie stelde vast dat een aantal docenten zich als voortrekkers onderscheiden op het vlak van innoverend gebruik van ICT binnen hun onderwijsvak. Hoe dan ook, ondanks de verschillende beleidsvoornemens, een doordachte en hiërarchisch opgebouwde leerlijn die het ganze curriculum doorkruist, is vooralsnog in ontwikkeling. De commissie oordeelt dat de integratie van ICT in de onderwijsvakken docentafhankelijk is en daardoor soms diffuus aan bod komt. De commissie adviseert de opleiding de ICT-mogelijkheden nadrukkelijker te integreren in het opleidingsaanbod en ze er op een meer praktijkgerichte manier aan te koppelen naar het gehele programma. Verder adviseert de commissie de hiërarchische opbouw van benodigde ICT-vaardigheden duidelijk uiteen te zetten in een aparte leerlijn. De plannen van de opleiding om verder op de ontwikkeling van ICT en mediawijsheid in te zetten kan de commissie waarderen.

De commissie stelt vast dat de opleiding doorheen het programma voorbeeldmatig aandacht besteedt aan **onderzoekscompetenties**. Studenten worden goed en eenduidig – gebruik makend van het Instructional Development Institute model – geïnstrueerd en begeleid. Op basis van de ingekeken materialen en de aanvullende gesprekken kon de commissie duidelijkheid krijgen over de wijze waarop de opleiding de leerlijn zichtbaar maakt en getoetst wordt in het programma. Onderwerpen uit deze leerlijn zijn: probleemstellingen formuleren, raadpleging en analyse van bronnen,

literatuuronderzoek, schrijven van papers, opdrachten en reflectieverslagen. Met deze onderwerpen wil de opleiding de studenten in staat stellen competenties te verwerven die hen verder voorbereiden op het schrijven van de bachelorproef aan de hand van praktijkgericht onderzoek. In het vijfde semester wordt de voorbereiding op de bachelorproef intensiever.

De opleiding voorziet **praktijkervaring** in zowel de eerste, tweede als derde opleidingsfase. De opleiding begroot de praktijkcomponent voor 45 studiepunten en integreert deze in de curriculumcomponent 'integratie van competenties'. Hieronder vallen zowel de stage, voorbereidende als de begeleidende leeractiviteiten. Volgens deze interpretatie voldoet de opleiding aan de decretale verplichtingen. Naarmate de opleiding vordert lopen de verschillende soorten stage op in omvang, zelfstandigheid en complexiteit van de taken. Studenten geven aan dat de overgang van het eerste naar het tweede opleidingsjaar wat betreft de stage, groot is. Ook ervaren de studenten de veelheid aan korte stageperiodes als versnipperd. De commissie beveelt aan om samen met het werkveld na te gaan wat de mogelijkheden zijn om de praktijkervaring te clusteren.

In het tweede semester van de derde opleidingsfase lopen de studenten een ingroeistage, die één van de sluitstukken van de opleiding vormt. Deze stage omvat een pakket van 60 stagelessen en pedagogische taken waarin de examenperiode van het secundair onderwijs ook geïntegreerd is. De begeleiding van de vakmentoren van de stagescholen neemt geleidelijk af zodat de studenten zelfstandig voor de klas staan. De opzet van deze stage krijgt veel lof van de studenten. Het geeft hen een goed beeld van wat het beroep van leerkracht inhoudt maar ook van hun ontwikkelpunten. Voor de onderwijsvakken als elektriciteit en mechanica is de samenwerking met de secundaire scholen een pluspunt. De studenten komen zowel in contact met zowel de docent als de leerkracht secundair onderwijs.

De commissie vindt het positief dat de studenten in een breed werkveld ingezet worden. De studenten maken kennis met verschillende schoolculturen, graden en onderwijsvormen, maar ook met schoolomgevingen waar diversiteit voorop staat. Zo lopen de studenten in de tweede opleidingsfase verplicht stage in de B-stroom of het beroepssecundair onderwijs. Hoewel ze in het algemeen goed voorbereid worden op deze stage, kwam er tijdens de gesprekken een aantal opmerkingen van alumni en studenten waaruit blijkt dat dit nog beter kan. Ook in de derde opleidingsfase worden de studenten ingezet in verschillende onderwijsvormen. Zo lopen de studenten algemene vakken stage in het beroepssecundair onderwijs, deeltijds

onderwijs of buitengewoon onderwijs. Studenten mechanica, elektriciteit en handel-burotica volgen een bedrijfsstage, terwijl de studenten informatica de mogelijkheid hebben om als ICT-coördinator binnen een secundaire school op te treden. Studenten en alumni duiden deze mogelijkheden als een verrijking. Naast de verantwoordelijkheid voor de klaswerking streeft de opleiding na om de studenten in contact te brengen met andere taken binnen een school, waaronder de communicatie met ouders, teamvergaderingen enzovoort. De commissie concludeert dat de opzet en invulling van de stage goed is uitgewerkt. Hierdoor worden de studenten in staat gesteld om de beoogde competenties te bereiken.

De opleiding communiceert haar verwachtingen ten aanzien van de beoogde competenties en van de beoordeling naar de studenten via Toledo en een stagewiki. De commissie acht deze informatie volledig en voorbeeldmatig uitgewerkt. Zo weten de studenten op voorhand precies wat het van hen wordt verwacht of welke docent hen zal bezoeken. De studenten zijn over het algemeen tevreden over de begeleiding vanuit de opleiding. De contacten tussen de opleiding en de stagescholen verlopen positief. De stagecoördinator fungeert als vaste aanspreekfiguur in de communicatie met de stagescholen rond de stageplaatsen. Dit zorgt voor een vlotte toewijzing van de stageplaatsen. Het werkveld spreekt zich positief uit over de persoonlijke communicatie en de samenwerking met de opleiding. De studenten geven aan dat de begeleiding vanuit de stagescholen soms plaatsafhankelijk is. De opleiding kan winst boeken door de begeleiding vanuit de stagescholen eenvormig te maken.

Leren reflecteren komt uitgebreid aan bod over de drie opleidingsjaren zodat de studenten gaandeweg hun reflectievaardigheden verbeteren. Zo leren de studenten zich in vraag stellen, feedback krijgen en geven. De studenten achten dit een belangrijk onderdeel van hun leerproces maar geven tegelijkertijd aan dat de vele en frequente reflecties en lesvoorbereidingen volgens strikte regels soms wel wat belastend zijn. Dit doet bij hen vragen rijzen over de relevantie van sommige reflectieopdrachten. De commissie ziet hier meer ruimte voor de opleiding om in overleg met de studenten te treden en samen naar een functionelere balans van de reflectieopdrachten te zoeken.

De onderzoeksvaardigheden die de studenten gradueel verwerven doorheen de opleiding monden uit in de **bachelorproef**. Zowel de ingroeistage alsook de bachelorproef vormen de sluitstukken van de opleiding. Samen beogen ze de zeven beroepsrollen van de opleiding en tonen het eind-

niveau van de opleiding aan. De studenten inspireren zich bij de probleemstelling door een behoefte van het werkveld, een actuele maatschappelijke tendens of specifieke vakinhouden. Op basis hiervan werken de studenten aan een product dat ingezet kan worden in de praktijk. De praktijkgerichtheid van de bachelorproef acht de commissie positief. Ook acht de commissie de organisatie van de scriptieseminaries als een meerwaarde voor de studenten. De seminars worden in het vijfde semester georganiseerd als onderdeel van de intensieve begeleiding die de studenten krijgen rond hun bachelorproef. Studenten die een buitenlandse stage volgen krijgen een alternatieve opdracht voor hun bachelorproef. Meestal is hun onderzoeksthema gerelateerd aan hun takkenpakket in het buitenland. Ongeacht de inhoud van de opdracht, blijft de opleiding bij deze studenten dezelfde competenties nastreven als voor de rest van de studenten.

Op het vlak van **internationalisering** is de opleiding actief op verschillende terreinen. Waar de eerstejaars hun eerste internationale ervaringen binnen de hogeschool opdoen, hebben de andere studenten de mogelijkheid om verschillende kort- of langdurige mobiliteitsprojecten te volgen. Het uitbouwen van partnerrelaties en de participatie in projecten of lesactiviteiten spelen hierbij een rol. De opleiding streeft naar afwisseling tussen grootschalige en kleinschalige projecten. Zo is de opleiding lid van een Europees Netwerk voor lerarenopleidingen en ook formele partner van scholen voor secundair onderwijs en andere onderwijsinstellingen in het Zuiden. De commissie stelt vast dat het aandeel 'internationaal uitgaande' studenten binnen de kortlopende projecten de voorbije jaren een stijgende trend kent, terwijl het aandeel uitgaande studenten binnen de langlopende projecten aan het dalen is. De lectorenmobiliteit is sterk toegenomen de laatste jaren. De commissie maakt op dat de studenten goed begeleid en opgevolgd worden op de buitenlandse stages. Studenten worden aangemoedigd om een blog bij te houden zodat de thuisblijvers ook kunnen meelernen van hun ervaringen. De commissie concludeert dat internationalisering doorheen de opleiding de nodige ruimte krijgt.

Op basis van het zelfevaluatie rapport en de ingekeken documentatie stelt de commissie vast dat de studenten met enige regelmaat bevrraagd worden over de **studeerbaarheid** van het programma. Dit gebeurt via verschillende methoden zoals studietijdmeting, tevredenheidsenquêtes, evaluatie van de opleidingsonderdelen, of informeel via het studentenplatform. Ook de taken werden op hun deadline geïnventariseerd en gescreend op studeerbaarheid. In enkele gevallen heeft de opleiding het aantal taken verminderd. Over het algemeen is het programma studeerbaar. Uit resultaten

van een studietijdmeting van de tweede opleidingsfase (2011–2012) blijkt dat er gemiddeld 24 studie-uren per studiepoint worden gemeten, wat maakt dat de studietijd voor bepaalde opleidingsonderdelen te laag is. Dit cijfer ligt onder de decretale norm van 25 à 30 uren¹ per studiepoint. De commissie vindt het belangrijk dat de opleiding de studeerbaarheid van het programma verder bewaakt.

Over de gebruikte **werkvormen** is de commissie tevreden. De commissie stelt vast dat de opleiding een opleidingsdidactiek hanteert die congruent is met opleidingsdoelen, met nadruk op actieve, interactieve en coöperatieve werkvormen. Studenten geven aan dat docenten zelf als voorbeeld voor de klas staan, wat de transfer naar en de integratie in de eigen onderwijspraktijk verhoogt. Voor de opleidingsonderdelen die aan grote groepen studenten aangeboden worden, onderzoekt de opleiding mogelijkheden tot flipped classroom of tot uitdiepingsessies in kleine groepen. Zowel de aangeboden **handboeken, syllabi als lesmateriaal** op het online leerplatform Toledo zijn zorgvuldig opgebouwd. Voor een aantal opleidingsonderdelen wordt Toledo ook als leermiddel ingezet voor de discussies over de leerinhouden, delen van informatie tussen de studenten of het toetsen van competenties.

De opleiding wil inspelen op de diversiteit van de instromende, doorstromende en uitstromende studenten en daarbij de studievoortgang bevorderen. Daarom heeft ze, in het kader van de aanbevelingen van de vorige visitatiecommissie maar ook in het kader van de behoefte het onderwijs te flexibiliseren, de trajectbegeleiding structureel ingebed in de organisatie van het academiejaar, te meer omdat bijna de helft van de studenten (2012–2013) een geïndividualiseerd traject volgt. Bijzondere aandacht gaat ook naar de zij-instromers die op basis van hun eerder verworven competenties en kwalificaties, een diploma secundair onderwijs willen behalen. De trajecten op maat van deze studenten zijn adequaat uitgewerkt. De studenten geven aan tevreden tot zeer tevreden te zijn over de werking van de trajectbegeleider en de samenstelling van hun inschrijvingsprogramma. De commissie kan in het bijzonder de plannen van de opleiding om differentiatie en uitdagende trajecten voor de sterke studenten structureel in te bouwen in het programma, waarderen.

De opleiding zet diverse initiatieven in om de slaagkansen van studenten te verhogen. De opleiding heeft een uitgewerkt instroombeleid dat op

1 <http://www.ond.vlaanderen.be/hogeronderwijs/Codex-Hoger-Onderwijs.pdf>

het beginniveau van studenten inspeelt. De commissie vindt het positief dat de opleiding met informatie- en oriënteringssessies al bij de laatstejaars secundair onderwijs begint. De opleiding organiseert een verplichte screening om de leer- en studievaardigheden in kaart te brengen. Ook worden de instromers aangemoedigd om een taalinstaptest af te leggen, al heeft dit een vrijblijvend karakter. De taalzwakke studenten worden doorverwezen naar de opleidingsoverstijgende taalacademie of naar een centrum voor volwassenenonderwijs voor een intensievere begeleiding. De commissie meent dat de opleiding een coherent beleid voert inzake instroom- en doorstroombegeleiding en wil de opleiding verder stimuleren om alle acties in het kader van het in- en doorstroombeleid goed op te volgen en blijvend bij te sturen waar nodig.

De inspanningen met betrekking tot het instroom- en doorstroombeleid zijn zichtbaar in de iets lagere drop-outcijfers dan gemiddeld voor de Vlaamse opleidingen. Deze drop-out cijfers zijn consistent met de licht hogere slaagcijfers en het studierendement. Opvallend is dat de opleiding dan wel weer met een hogere drop-out dan gemiddeld in de derde opleidingsfase kampt. De opleiding geeft aan verschillende maatregelen te hebben ondernomen om deze laattijdige uitval terug te dringen. Zo werd de evaluatie van de basisstage herdacht en uitgesloten van tolerantie. Studenten die zich in de loop van het jaar voor de opleiding uitschrijven worden niet als drop out beschouwd. Deze afhakers worden uitgenodigd op een gesprek bij de opleidingscoördinator of ombuds. De commissie vindt het positief dat de opleiding een goed beeld heeft van de doorstroomcijfers en de vinger aan de pols houdt.

Op basis van het zelfevaluatierapport, de ingekeken materialen en de aanvullende gesprekken stelt de commissie vast dat de opleiding met haar **personeelsbestand** qua kwantiteit en kwaliteit in voldoende mate in de noden van de studentenpopulatie voorziet. De opleiding wordt gedragen door een gemotiveerd docentenkorps van 29 docenten (20,9 VTE). Hiervan is 16,6 VTE als lector en 3,7 VTE als praktijklector ingeschakeld. De student-lector ratio is 15,9. De verdeling tussen mannen en vrouwen, en de verschillende leeftijds categorieën is evenwichtig.

Met betrekking tot de kwaliteit van het personeel merkt de commissie op dat de opleiding beschikt over een voldoende breed spectrum aan deskundigheden binnen het docenten- en begeleidersteam. Het team bestaat uit onderwijspersoneel met master- en bachelorkwalificaties, waarvan 95% over een pedagogische vooropleiding of een getuigschrift pedagogische

bekwaamheid bezit. De meeste docenten hebben voldoende banden met het secundair onderwijs en krijgen ook de mogelijkheid om hun praktijkervaring te versterken via korte stages. Dit zou meer structureel ingebed kunnen worden. Elke docent krijgt ruimte om te werken aan professionalisering. Zowel individueel alsook op hogeschool- en associatieniveau is er een ruim aanbod aan professionaliseringsactiviteiten. De opleiding beschrijft het aanbod aan professionalisering uitgebreid in het zelfevaluatie-rapport. Ook via professionaliseringskanalen delen de docenten hun eigen expertise met het werkveld. Zo geven de vaklectoren vorming op vraag van secundaire scholen of uitgeverijen. Ook pedagogen geven workshops in het kader van onderzoeksprojecten. Verschillende docenten zijn lid van nationale en internationale vakgroepen. Docenten krijgen de kans om een duidelijke onderzoekende houding aan te nemen en worden hierin gestimuleerd en gesteund door het management van de opleiding. Gemiddeld zijn er drie docenten betrokken bij onderzoeksprojecten. De commissie stelt vast dat het om een gedreven team gaat dat dicht bij de studenten staat. De docenten zijn op elkaar ingespeeld en willen de opleiding samen maken. De docenten worden door de studenten erkend voor hun professionaliteit, vakbekwaam en gedrevenheid.

De commissie stelt vast dat de opleiding kan rekenen op voldoende aangepaste **infrastructuur**. De meeste opleidingsonderdelen worden aangeboden op campus De Vest. Studenten techniek volgen de praktijklessen op campus Faydherbe en voor de studenten mechanica en elektriciteit maakt de opleiding gebruik van de infrastructuur van de Technische Scholen Mechelen. De opleiding kan naast standaard leslokalen rekenen op diverse vaklokalen voor aardrijkskunde, biologie, fysica, godsdienst en informatica, die voldoende ingericht zijn. Verder kunnen studenten rekenen op voldoende pc's en werklokalen voor studie en groepswerk. De commissie stelt vast dat de mediatheek voorzien is van een grote en over het algemeen actuele collectie (vak)didactische boeken, handleidingen en tijdschriften. Deze worden aangeboden op de bibliotheek en mediatheek van campus De Vest. Sinds de vorige visitatie heeft de opleiding concrete stappen gezet om de didactische materialen te beveiligen. Een aantal handboeken en boeken is ook digitaal beschikbaar. De procedures voor het aanschaffen van nieuwe materialen vond de commissie duidelijk. Studenten kunnen ook diverse multimedia-apparatuur lenen zoals laptops, tablets en digitale camera's. Uit bevestigingen (2011–2012) blijkt dat 96% van de studenten tevreden tot heel tevreden is over de bibliotheek.

Op basis van het zelfevaluatie-rapport, de ingekeken documenten en de aanvullende gesprekken stelt de commissie vast dat **kwaliteitszorg** duidelijk armslag krijgt in de opleiding. De opleiding kiest voor een gestructureerd model van interne kwaliteitszorg, gestoeld op het EFQM (European Framework for Quality Management) en TRIS (Transnationale Institutionele Samenwerking) en aangestuurd vanuit de centrale diensten. Het programma wordt bewaakt door het coördinatieteam. Het team vergadert maandelijks. Bevestigingen worden regelmatig georganiseerd en de meetinstrumenten zijn adequaat. Hierdoor krijgt de opleiding een goed beeld van de kwaliteit van de opleiding en de welbevinden van de studenten. Uit de studententevredenheidsenquête (2011–2012) blijkt dat de opleiding beduidend hoger scoort dan het hogeschoolgemiddelde op de onderwijsaanpak, internationalisering, begeleiding door de trajectbegeleider, het krijgen van feedback en de kwaliteit van studiemateriaal. Uit de evaluatie van de opleidingsonderdelen door studenten (2011–2012) blijkt dat 67% studenten tevreden tot zeer tevreden zijn over de verschillende facetten van het programma: werkvormen, praktijkgerichtheid, curriculum, studiemateriaal, zelfsturing. Uit in interne benchmarking behaalde de opleiding een positieve tevredenheidsscore van 95% , een score die de opleiding op de eerste plaats van de tien onderzochte opleidingen van de hogeschool plaatst. De commissie waardeert dat de opleiding veel energie steekt in de interne kwaliteitszorg en opvolging van de resultaten. De commissie aarzelt niet aan de opleiding een grote mate van reflectie en zelfcorrigerend vermogen toe te schrijven. De commissie oordeelt ook dat de opleiding een even adequaat beeld heeft van haar werkpunten. Digitaal leren, differentiatie en de brug slaan met basisonderwijs vormen de speerpunten van de opleiding voor 2013–2014. De commissie zag herkenbare voorbeelden van ontwikkelen verbeteracties, onder meer naar aanleiding van de aanbevelingen van de vorige visitatiecommissie.

De commissie stelt vast dat studenten en werkveld ruim de mogelijkheid tot **inspraak** hebben bij het beleid en de organisatie van de opleiding via het studentenplatform en adviesraad. De opleiding heeft een open en coöperatieve houding ten opzichte van haar partners. Mede naar aanleiding van de aanbevelingen van de vorige visitatie, heeft de opleiding haar contacten met het werkveld en de alumni geïntensifieerd en gestructureerd. Het werkveld geeft in de gesprekken aan dat de opleiding een aantal jaren geleden verder weg van hen stond. In de laatste jaren is sprake van een duidelijke evolutie naar samenspraak en dialoog met de opleiding. De commissie merkt op dat de communicatie met het werkveld wederzijds werkt: enerzijds vraagt de opleiding input en medewerking in de

ontwikkeling van het curriculum en de begeleiding van studenten tijdens de stage; anderzijds maakt het werkveld gebruik van mogelijkheden tot professionalisering die de opleiding hun biedt. De commissie vindt het belangrijk dat de opleiding de dialoog met het werkveld voortgaand borgt.

Op basis van de tabellen aangeleverd door Databank Hoger Onderwijs stelt de commissie vast dat het **doorstroomrendement** van de opleiding iets hoger ligt dan het Vlaamse gemiddelde. Voor de periode 2011–2012 is het studierendement van zowel de jongens als de meisjes hoger dan bij de andere Vlaamse opleidingen. Toch stromen beduidend meer meisjes door naar de hogere opleidingsjaren dan jongens.

Op basis van het zelfevaluatierapport, de documenten ter inzage tijdens het bezoek en de aanvullende gesprekken, stelt de commissie vast dat het programma, het personeel en de voorzieningen tezamen een voor de studenten sterk **samenhangende onderwijsleeromgeving** vormen. De commissie meent dat de opleiding op alle onderdelen van het onderwijsproces een doordacht en congruent beleid voert. De commissie is in het bijzonder tevreden over het curriculum en de manier waarop dit geïmplementeerd wordt in de opleiding. Ook het beleid omtrent kwaliteitszorg en professionalisering van docenten alsook de synergie met het werkveld dragen bij tot de kwaliteit van het onderwijs. De commissie is er evenwel van overtuigd dat het realiseren van een kwaliteitscultuur het resultaat is van een gedeelde inspanning van zowel het management van de opleiding, als de docenten, de studenten en het werkveld. Het veeleisende en zelfkritische team heeft nog veel ambities voor de toekomst, maar draagt ondertussen bij aan een opleiding die bewust aan het bereiken van haar doelstellingen werkt. Ze spreekt hiervoor dan ook haar waardering uit.

Generieke kwaliteitswaarborg 3 - Gerealiseerde eindniveau

De commissie beoordeelt het gerealiseerde eindniveau van de professioneel gerichte opleiding Bachelor in het onderwijs: Secundair onderwijs als goed

De opleiding beschikt over een helder en goed uitgewerkt **stelsel van toetsing** dat in overeenstemming is met het Onderwijs- en examenreglement en de centrale richtlijnen. De visie op het toetsbeleid is duidelijk en maakt deel uit van een doorleefde opleidingscultuur. Zowel vakdocenten als pedagogen voelen zich samen verantwoordelijk voor de kwaliteitsaspecten van toetsing. Om de studie af te ronden en te borgen dat de leerresultaten op het niveau 6 van de Vlaamse Kwalificatiestructuur worden

bereikt, bouwt de opleiding twee afsluitende toetsen in, nl. de ingroeistage en de bachelorproef.

De opleiding geeft aan in de voorbije jaren een evolutie te hebben meegeemaakt in de **kwaliteitsbewaking** op het vlak van toetsing. Het uitwerken van het toetsbeleid en de generieke beoordelingsinstrumenten zijn enkele voorbeelden hiervan. Verder heeft de opleiding in 2008 en 2013 met het voltallige lectorenteam twee SWOT-toetsanalyses gemaakt. De grote variatie aan toetsvormen, de competentiegerichte aanpak van de toetsing, het betrekken van het werkveld bij de toetsing van de stage en de expertise van het lerarenteam, komen naar voren als de sterktes van de opleiding. De opleiding heeft ook een toetsmatrix opgesteld waarbij wordt gekeken naar de getoetste leerresultaten, de evaluatievormen, de communicatie en feedback en naar de beoordelaars verantwoordelijk voor de toetsing. De commissie is lovend over deze inspanningen.

In lijn met de visie die ze hanteert bij de andere onderdelen van het curriculum, heeft de opleiding gekozen voor **competentiegerichte toetsing**. Zo wordt 66% van de opleidingsonderdelen geëvalueerd met een combinatie van kennis- en vaardigheidsassessments. Bij opleidingsonderdelen waarbij er met één examen wordt getoetst, zorgt de opleiding voor een combinatie van vraagvormen. De commissie waardeert de manier waarop de opleiding het competentiegerichte toetsen implementeert in de opleiding. De nadruk op competentiegerichte toetsen is steeds herkenbaar in de evaluatievormen. Bovendien maakt dit ook deel uit het programma; de studenten leren zelf tijdens de opleiding competentiegerichte toetsen. Echter merkt de commissie op dat deze aanpak de opleiding ook voor uitdagingen stelt. Hoewel beroepsattitudes en grondhoudingen een wezenlijk onderdeel van het competentieprofiel en het programma vormen, worden ze niet expliciet beoordeeld. Voor de opleiding is dit een bewuste keuze: attitudes worden niet beoordeeld om de sociaal wenselijke antwoorden bij de studenten te voorkomen. De commissie kan zich gedeeltelijk in deze redenering vinden maar constateert dat de houdingen impliciet wel deel uitmaken van de beoordeling. Daarom vindt de commissie het belangrijk hier ook indicatoren voor te ontwikkelen.

Aan de hand van de competentiematrix (zie GKW2) en de toetsmatrix stelt de commissie vast dat alle beroepsrollen en de deelcompetenties aan bod komen tijdens de opleiding. Verder constateert de commissie dat de opleiding een **veelheid aan evaluatievormen** gebruikt, aangepast aan de te bereiken competenties. De commissie acht de combinatie van kennis en vaardigheden die getoetst worden, adequaat. De opleiding gebruikt ver-

schillende evaluatiemethoden op verschillende tijdstippen in het leerproces van de studenten om een beeld te krijgen van hun leerprestaties. Naarmate de opleiding vordert, verschuift de focus van de evaluatie naar opdrachten, vaardigheidstoetsen en presentaties, gericht op competentiegerelateerde onderdelen. Het betrekken van studenten bij de evaluatie, en in het bijzonder de coaching van de eerstejaars door de derdejaars, vindt de commissie positief.

Bij het doornemen van **toetsopgaven** stelde de commissie vast dat deze van goede kwaliteit zijn wat betreft de behandelde leerstof, de diepgang en de relevantie naar de nagestreefde competenties. Om de **validiteit en betrouwbaarheid** van de examens te verhogen, heeft de opleiding diverse instrumenten ontwikkeld. Zo vindt de commissie dat de opleiding de voorbije jaren zichtbaar veel tijd en zorg heeft besteed aan de ontwikkeling van generieke beoordelingsinstrumenten. Hierdoor verduidelijkt de opleiding de criteria waaraan de student moet voldoen om een bepaald eindcijfer of eindniveau te behalen. De opleiding hanteert generieke beoordelingsinstrumenten voor alle opleidingsonderdelen met een sterke praktijkcomponent, voor veel opleidingsonderdelen uit de component ondersteunde competenties en voor een aantal onderwijsvakken. Voor de opleidingsonderdelen met een grote praktijkcomponent beoordelen de docenten in multidisciplinair samengestelde 'evaluatievergaderingen'.

Studenten deelden mee dat ze doorgaans tevreden zijn over de kwaliteit van de evaluaties en dat ze zich hierop voldoende kunnen voorbereiden. Ze weten wat van hen verwacht wordt. De opleiding communiceert over de evaluatieonderdelen in de ECTS-fiches en takenkaarten. De commissie beoordeelt de transparantie van de toetsen over het algemeen adequaat. De studenten zijn ook tevreden met de gegeven feedback.

De opleiding koos ervoor om een **examencommissie** te belasten met de kwaliteitsbewaking van de evaluatie. Hierin zetelen het opleidingshoofd, de opleidingscoördinator, de ombuds en vijf lectoren. De commissie vindt de werking van een examencommissie positief. Een examencommissie bevordert de opleidingsbrede uniformiteit en de afstemming van toetsing en evaluatie.

De commissie was zeer tevreden over het aangetroffen niveau van de bachelorproeven die zij heeft ingekeken. De **bachelorproef** wordt beoordeeld op drie aspecten: proces, product en mondelinge verdediging. Om de betrouwbaarheid van de evaluatie te garanderen worden de eindwerken, naast de promotor, ook door een tweede lezer en andere docenten beoor-

deeld. Bij de presentatie van het eindproduct zijn partners uit het werkveld ook aanwezig. Voor de beoordeling beschikken de betrokken beoordelaars over uitgewerkte beoordelingsformulieren. De commissie is positief over de zorgvuldige manier waarop de beoordelingsformulieren van de bachelorproef uitgewerkt zijn en de beslisregels die aan de basis hiervan liggen. Met name de wegingsfactoren en de beschrijving van schaalpunten dragen bij tot een transparante beoordeling.

Voor de **beoordeling van de ingroeistage** brengen de twee bezoekende lectoren de verschillende evaluatiegegevens samen. Aan de hand van een generieke beoordelingsinstrument bepalen ze de eindscore. Opvallend voor de commissie is dat de studenten één globale score krijgen voor de twee onderwijsvakken die ze volgen. De commissie heeft haar bedenkingen hierbij en wil de opleiding aanraden om deze keuze te herzien. Een aparte score zou de verschillende beheersingsniveau voor elk vak apart duidelijker in kaart brengen. Verder stelt de commissie vast dat studenten en mentoren gebruik maken van scoreformulieren ontwikkeld op een vierpuntschaal: sterk onvoldoende, onvoldoende, voldoende, uitmuntend. De score 'goed' ontbreekt. Uit de gevoerde gesprekken maakte de commissie op dat stagementoren moeite hebben met deze aanpak in de praktijk. Anderzijds gebruiken de vakdocenten scoreformulieren met de volgende scores: sterk onvoldoende, onvoldoende, nipt onvoldoende, voldoende, goed, uitmuntend. De commissie raadt de opleiding aan om na te gaan of het zinvol is om de beoordelingsinstrumenten gebruikt door de verschillende actoren op elkaar af te stemmen en deze van voldoende antwoordkeuzes te voorzien om de juiste nuances in de beoordeling aan te brengen.

Op basis van de in het evaluatierapport aangeleverde documenten, de documenten ter inzage tijdens het bezoek en de aanvullende gesprekken, heeft de commissie vastgesteld dat de afgestudeerden gewaardeerd zijn door het werkveld. Het werkveld vindt de afgestudeerden competent, open en klaar voor de praktijk. Ook de alumni waren tevreden over hun opleiding en hun **inzetbaarheid op de arbeidsmarkt**. Uit de alumnibevraging van 2013 waarbij de afgestudeerden van 2009 tot en met 2012 bevraagd werden, bleek dat 57% tewerkgesteld is en dit voornamelijk als leerkracht secundair onderwijs. 41% koos voor een vervolgopleiding, hetzij een masteropleiding, hetzij een derde onderwijsvak of de bachelor na bachelor Zorgverbreding en remediërend leren binnen Thomas More.

Op basis van de data aangeleverd door Databank Hoger Onderwijs blijkt dat het diplomarendement van de opleiding gemiddeld hoger ligt dan het

Vlaamse gemiddelde. Zo blijkt het dat tussen 2006 en 2009 gemiddeld 30,5% van de instromende studenten diplomeren na drie jaar. Het Vlaamse gemiddelde bedraagt voor deze periode 28,8%.

Op basis van de in het zelfevaluatie-rapport aangeleverde documenten, de documenten ter inzage tijdens het bezoek en de gesprekken stelt de commissie vast dat de opleiding haar doelstellingen in hoge mate realiseert en het niveau 6 borgt. De opleiding kiest voor meerdere elementen om het eindniveau te examineren. De commissie spreekt haar waardering uit voor het doordachte toetsbeleid en de tijd en zorg die de opleiding heeft geïnvesteerd in de kwaliteitsbewaking van het toetsgebeuren. Op basis van deze aspecten kent de commissie de score goed voor de generieke kwaliteitswaarborg 3.

Integraal eindoordeel van de commissie

Generieke kwaliteitswaarborg 1 – Beoogd eindniveau	G
Generieke kwaliteitswaarborg 2 – Onderwijsproces	G
Generieke kwaliteitswaarborg 3 – Gerealiseerd eindniveau	G

Vermits generieke kwaliteitswaarborg 1 als goed wordt beoordeeld, generieke kwaliteitswaarborg 2 als goed en generieke kwaliteitswaarborg 3 als goed, is het eindoordeel van de opleiding Bachelor in het onderwijs: secundair onderwijs conform de beslisregels, goed.

Samenvatting van de aanbevelingen in het kader van het verbeterperspectief

Generieke kwaliteitswaarborg 1 – Beoogd eindniveau

- Vat de eigenheid van de opleiding in een korte, krachtige en coherente visie om deze vervolgens met enkele duidelijke kenmerken te presenteren aan alle stakeholders.

Generieke kwaliteitswaarborg 2 – Onderwijsproces

- Wees attent op de risico's tot een verlies aan diepgang die een brede vorming van het programma met zich meebrengt;
- Werk je taalbeleid verder uit waarin alle lopende en toekomstige initiatieven gekaderd worden. De uitdagingen die de culturele diversiteit van Mechelen stelt op het vlak van taal verdienen een expliciete plaats in het taalbeleid van de opleiding;
- Blijf verder aandacht besteden aan de leerlijn diversiteit binnen het programma;
- Integreer de ICT-mogelijkheden nadrukkelijker in het opleidingsaanbod en koppel ze op een meer praktijkgerichte manier naar het gehele programma. Zet de hiërarchische opbouw van benodigde ICT-vaardigheden in digitale context duidelijk uiteen in een aparte leerlijn;
- Ga samen het werkveld na wat de mogelijkheden zijn om de praktijkervaring te clusteren;
- Bewaak verder de studeerbaarheid van het programma;
- Besteed verdere aandacht aan de begeleiding van de studenten tijdens de stage in de B-stroom;
- Maak de begeleiding vanuit de stagescholen eenduidig;
- Ga in overleg met de studenten en zoek samen naar een functionelere balans van de reflectie opdrachten;
- Blijf het uitstroombesluit en het doorstroombesluit goed opvolgen en bijsturen waar nodig.

Generieke kwaliteitswaarborg 3 – Gerealiseerd eindniveau

- Neem de grondhoudingen expliciet in de toetsing en ontwikkel hier beoordelingscriteria voor;
- Herzien de keuze van de beoordeling van de ingroeistage. Een aparte score voor de twee onderwijsvakken zou de verschillende beheersingsniveau voor elk vak apart duidelijker in kaart brengen;
- Ga na of het zinvol is om de verschillende beoordelingsinstrumenten gebruikt voor de ingroeistage op elkaar af te stemmen en voorziet de beoordelingsinstrumenten van voldoende antwoordkeuzes om de juiste nuances in de beoordeling aan te brengen.

KAREL DE GROTE-HOGESCHOOL

Bachelor in het onderwijs: Secundair onderwijs

SAMENVATTING Bachelor in het onderwijs: Secundair onderwijs Karel de Grote-Hogeschool

Op 27 en 28 maart 2014 werd de professioneel gerichte opleiding Bachelor in het onderwijs: Secundair onderwijs van Karel de Grote-Hogeschool, in het kader van een onderwijsvisitatie op haar kwaliteit geëvalueerd door een commissie van onafhankelijke experts. In deze samenvatting, die een momentopname weergeeft, worden de belangrijkste bevindingen van de commissie opgelijst.

Profilering

De opleiding Bachelor in het onderwijs: secundair onderwijs wordt onderwezen bij Karel de Grote-Hogeschool en ressorteert binnen de hogeschool onder de onderwijsgroep 'Welzijn, onderwijs en gezondheidszorg'. De opleiding biedt twee varianten aan: een regulier traject en, sinds 2013–2014, een verkort traject voor werkstudenten, dat ook open staat voor niet-werkstudenten die reeds een bachelor- of masterdiploma behaalden. Volgens het benchmarkrapport van de Datawarehouse Hoger Onderwijs telt het regulier traject Secundair onderwijs van Karel de Grote-Hogeschool in het academiejaar 2011-2012 775 studenten.

Volgens haar visietekst bereidt de opleiding studenten voor op het beroep van het leraarschap in een maatschappelijk context die steeds aan verandering onderhevig is. Om haar visie waar te maken en de studenten de vereiste competenties bij te brengen hanteert de opleiding studentgerichte

criteria en een onderwijs-op-maat-aanpak. Begrippen zoals 'verantwoordelijkheid', 'teamgerichte houding', 'dynamisch' en 'creatief' omschrijven verder waar de opleiding voor staat. Het Standaardnederlands is een zwaartepunt van de opleiding. Om een duidelijk beeld te geven van de competentie-ontwikkeling gedurende het programma, heeft de opleiding in het academiejaar 2012–2013 ervoor gekozen om de beoogde leerresultaten te operationaliseren in leerlijnen, met inbegrip van het vastgestelde niveau waarop deze door de studenten aangetoond moet worden. Het traject voor werkstudenten hanteert dezelfde leerresultaten als het reguliere traject. De leerlijnen zijn aangepast aan de noden en startcompetenties van de werkstudenten, die al een diploma hoger onderwijs op zak hebben en waardoor de beginsituatie van studenten zich al dichter bij de leerresultaten situeert.

De visie van beide trajecten en de te realiseren leerresultaten zijn sterk uitgewerkt en worden breed gedragen door het personeel en de studenten. De uitwerking van de opleidingsspecifieke leerresultaten in overzichtelijke leerlijnen is zorgvuldig gebeurd.

Programma

Het regulier traject omvat 180 studiepunten gespreid over drie opleidingsfasen en biedt 17 onderwijsvakken aan, die zeer ruim met elkaar gecombineerd kunnen worden. Afhankelijk van de vooropleiding van de werkstudenten, kent het werktraject vier verschillende mogelijkheden die in omvang variëren van 44 studiepunten tot 109 studiepunten, gespreid over één of twee jaren. Het werktraject wordt enkel ingericht voor de onderwijsvakken Frans, Nederlands, Project algemene vakken en Wiskunde. Door het inrichten van aparte trajecten voor de werkstudenten, anticipeert de opleiding op de maatschappelijke vraag naar meer leraren, zeker in de Antwerpse regio.

Het programma van beide trajecten vormt over het algemeen een degelijke basis voor het bereiken van de vooropgestelde leerresultaten. De opleiding bewaakt de samenhang van het programma door middel van drie lijnen: een vakkenlijn (bestaande uit twee gekozen onderwijsvakken), een pedagogische en levensbeschouwelijke lijn, en een praktijklijn. Van de laatste 60 studiepunten van de opleiding kunnen de reguliere studenten 12 studiepunten invullen met een groot aanbod aan keuzetrajecten. Een positief initiatief is de inrichting van het onderwijsvak Natuurwetenschappen, dat biologie en fysica integreert. De wijze waarop het vakinhoudelijke curriculum gestalte krijgt binnen de opleiding verdient verdere aandacht binnen de opleiding.

De werkstudenten krijgen, onafhankelijk van de gevolgde bachelor- of masterdiploma die voordien behaald werd, een basispakket aan vrijstellingen verleend. Het is belangrijk dat het instroombeleid van het werktraject beter afgestemd wordt op de feitelijke kennis, vaardigheden en houdingen die instromers hebben.

De praktijkcomponent binnen het regulier traject wordt begroot voor 45 studiepunten. De opleiding streeft ernaar om de studenten brede ervaringen te laten opdoen in verschillende scholen en onderwijsvormen. Stages in de B-stroom, het BSO, het TSO maar ook in scholen met een hoog aantal GOK-leerlingen (Gelijke onderwijskansen) moeten een meer dwingend karakter krijgen in de opleiding. De studenten tonen zich tevreden over de begeleiding die ze vanuit de hogeschool en de stagescholen krijgen. De praktijkcomponent binnen het werktraject varieert, afhankelijk van de vooropleiding van de studenten, van 12 studiepunten tot 35 studiepunten en neemt de vorm van werkplekleren aan. Hierdoor krijgen de studenten de kans om de vakdidactische competenties 'op de werkvloer' te verwerven. De opleiding geeft aan dat zij één van de eerste lerarenopleidingen Secundair onderwijs zijn die de brug slaan met werkplekleren. Sinds 2006 is het sterke partnerschap met een aantal secundaire scholen structureel verankerd in POLS (Professioneel Ontwikkelende Leerschool). Het werkveld beschouwt POLS als een kwaliteitskenmerk van de opleiding. POLS is een concept waarmee de opleiding kan uitpakken en anderen kan inspireren.

Het onderzoeksproject en het praktijkportfolio vormen de sluitstukken van de opleiding binnen het regulier traject. Binnen het werktraject opteert de opleiding om het praktijkportfolio als toets voor het eindniveau van de opleiding te gebruiken. De opleiding heeft plannen om vanaf het academiejaar 2014-2015 ook een actieonderzoek te integreren in het programma voor de werkstudenten.

Volgens het zelfevaluatierapport profileert de opleiding zich door haar sterk internationale karakter. De reguliere opleiding zet in op de internationale ervaringen van de studenten en docenten door middel van verschillende korte of langdurige mobiliteitsinitiatieven en door het curriculum internationaal in te kleuren in het kader van het project internationalisering@home.

De opleiding heeft de voorbije jaren stappen heeft gezet om de studeerbaarheid van de opleiding te optimaliseren. Niettegenstaande blijft de studeerbaarheid een aandachtspunt binnen beide trajecten. Het is aangeraden om de studietijdmetingen te systematiseren en met enige regelmaat uit te voeren.

Ondanks een expliciet didactisch concept is de keuze van de werkvormen binnen de praktijk van het reguliere traject erg docentafhankelijk. Het is belangrijk dat de docenten, in overleg met elkaar, de didactische aanpak op elkaar afstemmen en de grote verschillen op dit vlak wegwerken. Ook voor het werktraject moet de opleiding nog verder werk maken van de ontwikkeling van geschikte leeromgevingen, aangepast – in alle onderdelen – aan de leerbehoeften van deze specifieke groep studenten.

Beoordeling en toetsing

Het toetsbeleid van het dagtraject is adequaat maar dient verder ontwikkeld te worden. De opleiding moet verder waken over de kwaliteit van toetsing en de examens nog meer in overeenstemming te brengen met de gekozen competentiegerichte aanpak. De opleiding heeft plannen om in 2014-2015 een toetscommissie in te voeren met het oog op de optimalisatie van toetsing en examinering. Studenten zijn over het algemeen tevreden over de kwaliteit van de evaluaties. De commissie trof voor het regulier traject zorgvuldig uitgewerkte praktijkportfolio's en onderzoeksprojecten aan. De onderzoeksprojecten kunnen meer gekoppeld worden aan een probleem of handeling komend uit het werkveld. De evaluatie van het praktijkportfolio en het onderzoeksproject moet transparanter gemaakt worden.

Net als het curriculum zal ook het toetsbeleid van het werktraject nog verder ontwikkeld en in overeenstemming moeten worden gebracht met de specifieke leerbehoeften van de studenten en de context waarin dit traject plaatsvindt. Voorlopig mist de commissie de garantie dat de studenten die met een diploma dit traject verlaten over het juiste niveau van een professionele bachelor beschikken dat nodig is voor een leraar secundair onderwijs. De toekomstplannen van de opleiding rond het actieonderzoek waren niet duidelijk en vertoonden inconsistentie met de praktijk. Door het ontbreken van deze toetsing blijft enkel het praktijkportfolio als sluitstuk van de opleiding.

Begeleiding en ondersteuning

De campus is over het algemeen voldoende geoutilleerd. Een beperkt aantal lokalen heeft een smartboard. De mediatheek is goed toegankelijk en de studenten ervaren de collectie als rijk, kwaliteitsvol en up-to-date. De campus is voorzien van studie-en overlegruimte. De commissie heeft kennis genomen van de concrete plannen van de opleiding om in september 2016 te verhuizen naar de campus Zuid.

Het regulier traject kent voornamelijk een instromend publiek uit het ASO en het TSO. Bij de start leggen de studenten van beide trajecten verschillende beginassessments af. Door middel van remediërende en uitdagerende leerroutes zet de opleiding sterk in op doorstroombegeleiding. De uitstroombegeleiding is gericht op profilering binnen het curriculum. De studenten ervaren de communicatie met docenten als laagdrempelig en persoonlijk. Op het vlak van doorstroomrendement vertoont het regulier traject vergelijkbare cijfers met het Vlaamse gemiddelde.

Slaagkansen en beroepsmogelijkheden

Het werkveld spreekt zich vooral positief uit over de inzetbaarheid van de afgestudeerden van het regulier traject. De opleiding moet er verder werk van maken om data over de uitstroom van beide trajecten systematisch te verzamelen, bij voorkeur ook enkele jaren na afstuderen. Uit de gegevens aangereikt door DHO blijkt dat het gemiddelde diplomarendement van de opleiding als geheel rond het Vlaamse gemiddelde schommelt. Vermits in het verkorte traject nog geen bachelors afgestudeerd zijn, kan het gerealiseerd niveau van dit traject nog niet vastgesteld worden.

Het volledige rapport van de opleiding Karel de Grote-Hogeschool staat op de website van de Vlaamse Universiteiten en Hogescholen Raad. www.vluhr.be/kwaliteitszorg

OPLEIDINGSRAPPORT Bachelor in het onderwijs: Secundair onderwijs Karel de Grote-Hogeschool

Woord vooraf

Dit rapport behandelt de professioneel gerichte opleiding Bachelor in het onderwijs: Secundair onderwijs aan de Karel de Grote-Hogeschool. De visitatiecommissie bezocht deze opleiding op 27 en 28 maart 2014.

De visitatiecommissie beoordeelt de opleiding aan de hand van de drie generieke kwaliteitswaarborgen uit het VLUHR-beoordelingskader. Dit kader is afgestemd op de accreditatievereisten zoals gehanteerd door de NVAO. Voor elke generieke kwaliteitswaarborg geeft de commissie een gewogen en gemotiveerd oordeel op een vierpuntenschaal: onvoldoende, voldoende, goed of excellent. Bij de beoordeling van de generieke kwaliteitswaarborgen betekent het concept 'basiskwaliteit' dat de generieke kwaliteitswaarborg aanwezig is en de opleiding – of een opleidingsvariant – voldoet aan de kwaliteit die in internationaal perspectief redelijkerwijs mag worden verwacht van een bachelor- of masteropleiding in het hoger onderwijs. De score voldoende wijst er op dat de opleiding voldoet aan de basiskwaliteit en een acceptabel niveau vertoont voor de generieke kwaliteitswaarborg. Indien de opleiding goed scoort dan overstijgt ze systematisch de basiskwaliteit voor de generieke kwaliteitswaarborg. Bij een score excellent steekt de opleiding ver uit boven de basiskwaliteit voor de generieke kwaliteitswaarborg en geldt ze hierbij als een (inter)nationaal voorbeeld. De score onvoldoende getuigt er dan weer van dat de generieke kwaliteitswaarborg onvoldoende aanwezig is.

De oordelen worden onderbouwd met feiten en analyses. De commissie heeft inzichtelijk gemaakt hoe zij tot haar oordeel is gekomen. De commissie geeft ook een eindoordeel over de kwaliteit van de opleiding als geheel aan de hand van dezelfde vierpuntenschaal. De oordelen en aanbevelingen hebben betrekking op de opleiding met alle daaronder ressorterende varianten, tenzij anders vermeld.

De commissie beoordeelt de kwaliteit van de opleiding zoals zij die heeft vastgesteld op het moment van het visitatiebezoek. De commissie heeft zich bij haar oordeel gebaseerd op het zelfevaluatierapport en de informatie die voortkwam uit de gesprekken met de opleidingsverantwoordelijken, de docenten, de stagementoren, de studenten, de alumni, vertegenwoordigers van het werkveld en de verantwoordelijken op opleidingsniveau voor interne kwaliteitszorg, internationalisering en studiebegeleiding. De

commissie heeft ook het studiemateriaal, de afstudeerwerken en de examenvragen bestudeerd. Tevens is door de commissie een bezoek gebracht aan de opleiding specifieke faciliteiten, waaronder de leslokalen en de bibliotheek.

Naast het oordeel formuleert de visitatiecommissie in het rapport aanbevelingen in het kader van het verbeterperspectief. Op die manier wenst de commissie bij te dragen aan de kwaliteitsverbetering van de opleiding. De aanbevelingen zijn opgenomen bij de respectieve generieke kwaliteitswaarborgen. Aan het eind van het rapport is een overzicht opgenomen van verbeter suggesties.

Situering van de opleiding

De opleiding Bachelor in het onderwijs: secundair onderwijs omvat 180 studiepunten, verspreid over drie opleidingsfases. De opleiding biedt twee varianten aan: een regulier traject en, sinds 2013–2014, ook een studietraject voor de werkstudenten. Volgens het benchmarkrapport van de Datawarehouse Hoger Onderwijs telt het regulier traject Secundair onderwijs van Karel de Grote Hogeschool in het academiejaar 2011–2012 775 studenten.

Het traject voor de werkstudenten is een verkorte vorm van de opleiding waarbij de instromende studenten reeds minstens een bachelordiploma dienen te bezitten. Naargelang de studenten bij het voorgaande diploma wel of niet een onderwijsbevoegdheid hebben gehaald, gaat het respectievelijk om een programma van één dan wel twee academiejaren. Het traject voor de werkstudenten wordt enkel ingericht voor de zij-instromers die een onderwijsbevoegdheid willen behalen in de onderwijsvakken Project algemene vakken, Wiskunde, Frans of Nederlands. Het curriculum wordt in dit traject in een gecomprimeerde vorm en via blended learning aangeboden. Het docententeam is gelijk voor zowel de reguliere opleiding als het verkort traject voor de werkstudenten.

De opleiding ressorteert binnen de hogeschool onder de onderwijsgroep ‘Welzijn, onderwijs en gezondheidszorg’, samen met de bacheloropleidingen Kleuteronderwijs, Lager onderwijs, Pedagogie van het jonge kind, Orthopedagogie, Sociaal werk, Verpleegkunde en Vroedkunde.

Het opleidingshoofd staat in voor de uitbouw en leiding van de opleiding en neemt deel aan de beleidsvorming binnen de onderwijsgroep en de

hogeschool. Het opleidingshoofd wordt in haar taak ondersteund door een administratieve opleidingsondersteuner, een beleidsmedewerker onderwijs en beleidsmedewerker praktijk. Samen vormen ze het dagelijkse bestuur van de opleiding. Binnen de overlegstructuur van de opleiding is er ook het opleidingsteam dat bestaat uit het dagelijkse bestuur, verschillende ankerpersonen en coördinatoren. Het opleidingsteam vertaalt de uitgezette beleidslijnen binnen de opleiding. Jaarlijks maken lectoren deel uit van een viertal werkgroepen die zich over onderwijs- en praktijkprojecten buigen. Het opleidingsteam treedt ook op als stuurgroep voor de werkgroepen.

Generieke kwaliteitswaarborg 1 - Beoogd eindniveau

De commissie beoordeelt het beoogd niveau van het regulier traject van de professioneel gerichte opleiding Bachelor in het onderwijs: Secundair onderwijs als goed

De commissie beoordeelt het beoogd niveau van het traject voor de werkstudenten van de professioneel gerichte opleiding Bachelor in het onderwijs: Secundair onderwijs als goed

Volgens haar **visietekst** bereidt de opleiding studenten voor op het beroep van het leraarschap in een maatschappelijk context die steeds aan verandering onderhevig is. De maatschappelijke context en de decretaal opgelegde basiscompetenties vormen, volgens het zelfevaluatierapport, de belangrijkste criteria waarop de opleiding afgestemd is. Om haar visie waar te maken en de studenten de vereiste competenties bij te brengen hanteert de opleiding studentgerichte criteria en een onderwijs-op-maat-aanpak. Verder profileert de opleiding zich door een aantal accenten te leggen in haar doelstellingen. Zo beschouwt de opleiding taal en taalbeheersing als één van de meest cruciale kerncompetenties binnen het leraarsberoep. Naast het communicatieve aspect zet de opleiding ook in op de leraar die zich geïnspireerd en 'begeesterd' opstelt. Begrippen zoals 'verantwoordelijkheid', 'teamgerichte houding', 'dynamisch' en 'creatief' omschrijven verder waar de opleiding voor staat. De commissie vindt de visie goed uitgewerkt en breed gedragen door het personeel en de studenten.

Krachtens **het decreet betreffende de Vlaamse kwalificatiestructuur** van 30 april 2009 moeten alle hogescholen de beoogde domeinspecifieke leerresultaten bepalen voor hun bacheloropleidingen. De domeinspecifieke leerresultaten (DLR) voor de lerarenopleiding Secundair onderwijs zijn gebaseerd op het domeinspecifiek referentiekader dat werd gehanteerd tij-

dens de vorige onderwijsvisitaties in 2007 alsook op de basiscompetenties zoals vastgelegd in het Besluit van de Vlaamse Regering d.d. 5.10.2007 (B.S. 17/1/2008). Dit kader werd in het academiejaar 2013–2014 gevalideerd door de NVAO en is op niveau 6 ingeschaald in de Vlaamse kwalificatiestructuur. Het domeinspecifiek leerresultatenkader sluit aan bij de eisen die het Vlaamse kwalificatieraamwerk inzake niveau en oriëntatie stelt aan een professionele bacheloropleiding.

Vanaf 2013–2014 heeft de opleiding ervoor geopteerd om, bij de vertaalslag van de domeinspecifieke leerresultaten naar **opleidings specifieke leerresultaten**, vast te houden aan het domeinspecifiek referentiekader. Daarbovenop en aansluitend bij haar visie betreffende het belang van taal en taalbeheersing, kiest de opleiding ervoor om een elfde leerresultaat toe te voegen aan het competentiekader: “De Bachelor in het secundair onderwijs communiceert steeds in het Standaardnederlands”. Volgens het zelfevaluatie-rapport verwijst dit elfde leerresultaat zowel naar het correcte taalgebruik, alsook naar de eis die aan een leraar gesteld wordt om de taalcompetenties van de leerlingen goed in te schatten en daarop in te spelen. De commissie waardeert het dat de opleiding ervoor heeft geopteerd om de vereisten van het Standaardnederlands in een afzonderlijk leerresultaat te plaatsen en expliciteren. Gezien de belangrijke plaats die taal inneemt binnen de grootstedelijk onderwijscontext van Antwerpen en de in de loop van de jaren gewijzigde en diverse instroom van studenten waar de opleiding mee te maken heeft, en de leerlingen waar studenten mee te maken krijgen, is deze keuze terecht.

Om een duidelijk beeld te geven van de competentie-ontwikkeling gedurende het programma, heeft de opleiding in het academiejaar 2012–2013 ervoor gekozen om de beoogde leerresultaten te operationaliseren in **leerlijnen**. De commissie stelt vast dat de opleiding zichtbaar veel tijd en zorg heeft geïnvesteerd in het uitwerken van de leerlijnen. De implementatie van de leerlijnen is grondig voorbereid en opgevolgd door verschillende betrokkenen. Zo heeft het opleidingsteam een voorstel uitgewerkt waarin de elf leerresultaten opgesplitst worden in werkbare onderdelen en concrete einddoelen, met inbegrip van het vastgestelde niveau waarop deze door de studenten aangetoond moet worden. In de loop van het academiejaar 2013–2014 zijn alle leerlijnen geïmplementeerd en vertaald naar operationele opleidingsonderdelen door vier werkgroepen, de vakgroepen en de pedagogenwerkgroep. Naargelang de verbetervoorstellen van deze groepen, worden de leerlijnen verder scherp gesteld. De implementatie van de definitieve versie van de leerlijnen is beoogd voor het academie-

jaar 2014–2015. De commissie kan het implementatieplan en de opvolging hiervan waarderen.

Het overzicht van de leerlijnen maakt de opleiding zichtbaar in een **matrix**. Deze tabel geeft weer in welke opleidingsonderdelen de beoogde leerresultaten aan bod komen. Op basis hiervan stelt de commissie vast dat de leerlijnen concreet en helder opgesteld zijn, waardoor ze gemakkelijk inzetbaar zijn op het niveau van de opleidingsonderdelen. Bovendien is vastgesteld dat de competenties met betrekking tot ICT, internationalisering, onderzoek, en maatschappelijk participatie, expliciet opgenomen zijn in de leerlijnen. De graduele opbouw van de competenties doorheen het hele programma kan de commissie waarderen en onderschrijven. Verder stelt de commissie vast dat het competentieprofiel van de opleiding breed gedragen en doorleefd is door docenten en studenten. De eerstejaarsstudenten zijn hier een sprekend voorbeeld van.

Het traject voor werkstudenten hanteert dezelfde leerresultaten en leerlijnen als het regulier traject. Hoe dan ook heeft de opleiding ervoor gekozen om de leerlijnen binnen dit traject in te korten omwille van het eerder behaalde diploma hoger onderwijs dat elke student reeds op zak heeft. Het uitgangspunt is dat de werkstudenten, op basis van eerder verworven kwalificaties (EVK), het handhaven van het niveau 6 van de kwalificatiestructuur al bewezen hebben in hun vorige bachelor- of masteropleiding. Zo krijgen de werkstudenten, onafhankelijk van de gevolgde bachelor- of masteropleiding die voordien gevolgd werd, een basispakket van vrijstellingen verleend (zie verder bij GKW2).

Aangezien de opleiding de domeinspecifieke leerresultaten grotendeels onderschrijft, overneemt en verder aanvult met haar eigen accenten, oordeelt de commissie dat de opleidingsspecifieke leerresultaten van beide varianten hierbij in voldoende mate aansluiten. Tevens sluiten de beoogde opleidingsspecifieke leerresultaten herkenbaar aan bij de eisen die het Vlaamse kwalificatieraamwerk inzake niveau en oriëntatie stelt aan een professionele bachelor. De commissie stelt ten slotte vast dat de eigen opleidingsspecifieke leerresultaten ook voldoende zijn afgestemd op actuele eisen uit het internationale beroepenveld en de maatschappij. De opleiding heeft een duidelijke visie geformuleerd en zorgt voor een eigen aanvulling door een elfde leerresultaat toe te voegen.

De commissie waardeert het dat de opleiding zowel binnen de hogeschool alsook met **partners uit het Vlaamse en internationale onderwijsland**schap overleg pleegt over haar programma. In 2006 is de opleiding gestart

met de structurele uitbouw van partnerschappen met een aantal secundaire scholen. Deze samenwerkingsverbanden hebben de naam 'POLs' meegekregen, afkorting voor 'Professioneel Ontwikkende Leerschool (zie GKW2).

Op grond van de voorgaande bevindingen beoordeelt de commissie de generieke kwaliteitswaarborg 1 voor het regulier traject en voor het traject voor de werkstudenten als goed. De visie van de opleiding en de te realiseren leerresultaten zijn sterk uitgewerkt en worden breed gedragen door het personeel en de studenten. De uitwerking van de opleidings-specifieke leerresultaten in overzichtelijke leerlijnen is zorgvuldig gebeurd.

Generieke kwaliteitswaarborg 2 - Onderwijsproces

De commissie beoordeelt het onderwijsproces van het regulier traject van de professioneel gerichte opleiding Bachelor in het onderwijs: Secundair onderwijs als voldoende

De commissie beoordeelt het onderwijsproces van het traject voor de werkstudenten van de professioneel gerichte opleiding Bachelor in het onderwijs: Secundair onderwijs als voldoende

Het regulier traject omvat 180 studiepunten en bestaat uit driemaal 60 studiepunten. Om optimaal in te spelen op de diverse interesses van de studentenpopulatie, biedt de opleiding 17 onderwijsvakken aan, die zeer ruim met elkaar gecombineerd kunnen worden. Het verkorte traject wordt enkel ingericht voor de onderwijsvakken Frans, Nederlands, Project algemene vakken en Wiskunde. De commissie waardeert het dat de opleiding, door het inrichten van aparte trajecten voor studenten, anticipeert op de maatschappelijke vraag naar meer leraren, zeker in de Antwerpse regio. De programma's van het regulier traject en het traject voor de werkstudenten zijn inhoudelijk vergelijkbaar maar verschillen sterk in omvang. Afhankelijk van de vooropleiding van de werkstudenten, kent het werktraject vier verschillende mogelijkheden die in omvang variëren van 44 studiepunten tot 109 studiepunten, gespreid over één of twee jaren. Naar verwachting zullen op het einde van het academiejaar 2013–2014 de eerste studenten van de verkorte opleiding afstuderen. Dit betreft enkel de studenten die reeds een lerarendiploma op zak hebben.

De **afstemming van het programma** van beide trajecten op de opleidings-specifieke leerresultaten maakt de opleiding zichtbaar in vergelijkende tabellen. De relatie tussen de beoogde leerresultaten en de opleidings-

onderdelen van beide trajecten is ook vastgelegd in de ECTS-fiches. De commissie constateert dat de beoogde resultaten herkenbaar de basis vormen voor de uitwerking van de ECTS-fiches per opleidingsonderdeel. Bij het bespreken van de ECTS-fiches stelde de commissie vast dat de docenten, naast het opleidings specifieke kader, ook de link naar de basiscompetenties leggen.

De opleiding bewaakt de samenhang van **het programma** door middel van drie lijnen: een vakkenlijn (bestaande uit twee gekozen onderwijsvakken), een pedagogische en levensbeschouwelijke lijn, en een praktijklijn. Binnen de vakkenlijn worden in de eerste twee opleidingstrajecten van het regulier traject de vakdidactiek en de vakinhouden van het onderwijsvak apart aangeboden, om de aansluiting met het praktijktraject te verzekeren. Vakdidactiek kan daardoor aansluiten bij de voorbereiding op de stage. De vakinhouden en de vakdidactiek worden in het derde opleidingstraject geïntegreerd aangeboden. Het aandeel van de drie lijnen in het regulier traject evolueert. Naarmate de opleiding vordert neemt het aandeel van de vakkenlijn af om meer plaats te maken voor de praktijklijn. Van de laatste 60 studiepunten van de opleiding kunnen de reguliere studenten 12 studiepunten invullen met een groot aanbod aan keuzetrajecten, die zowel een verdieping als ook een verbreding van de leerstof bieden. Hiermee profileren de studenten zich in functie van hun eigen interesses. Doorheen het regulier traject wordt voor een aantal opleidingsonderdelen vakoverschrijdend gewerkt, zoals in de pedagogische en levensbeschouwelijke lijn.

Het programma van het regulier traject wordt regelmatig kritisch herbekeken en indien nodig gewijzigd, onder meer om de perspectieven op de arbeidsmarkt voor studenten te vergroten. Zo biedt de opleiding sinds het academiejaar 2012–2013 het onderwijsvak Natuurwetenschappen aan, dat biologie en fysica integreert. De commissie vindt het positief dat de opleiding bij deze keuze bewust inspeelt op de ontwikkeling die het werkveld al doorgemaakt heeft. Tegelijkertijd vindt de commissie het belangrijk dat de opleiding over een voldoende basis aan vakinhoudelijke en didactische kennis van de onderwijsvakken fysica en chemie waakt.

Op basis van het zelfevaluatie rapport, de ingekeken materialen en de aanvullende gesprekken stelt de commissie vast dat het programma van beide trajecten over het algemeen een degelijke basis vormt voor het bereiken van de vooropgestelde leerresultaten. Toch stelt de commissie vast dat de wijze waarop **het vakinhoudelijke curriculum** gestalte krijgt binnen de opleiding wisselend van kwaliteit is. Waar bepaalde onderwijsvakken

inhoudelijk sterk worden geacht door de studenten en alumni, lijken andere onderwijsvakken vatbaar voor verbetering. De opleiding werkt wel aan optimale leer- en ontwikkelingsprocessen binnen alle vakken, maar het wegwerken van de knelpunten voor vooral het onderwijsvak Fysica blijft hardnekkig. In de voorbije jaren waren er nogal wat problemen met zowel de inhoudelijke afstemming, de praktische uitvoering alsook de evaluaties van het onderwijsvak Fysica. Mogelijks komt dit door de frequente personeelwisseling en de moeite die het kost om een goede opleider voor dit onderwijsvak aan te stellen. De commissie adviseert dringend dit probleem aan te pakken om vakbekwame studenten voor alle onderwijsvakken af te leveren.

Aanvankelijk was het voor de commissie moeilijk om greep te krijgen op de opzet en invulling van het traject voor de werkstudenten. Zo maakt de opleiding geen duidelijk onderscheid tussen het traject voor de werkstudenten en het traject voor de reguliere zij-instromers; de opleiding brengt beide onder de gemeenschappelijke noemer van PBSO-V' (professionele bachelor secundair onderwijs-verkort). Hoewel beide trajecten in een verkorte vorm worden aangeboden, vertonen ze fundamentele verschillen wat de doelgroep, het onderwijsaanbod en de onderwijs- en evaluatievorm betreft. Bovendien is enkel het traject voor de werkstudenten een officiële variant die apart mag beoordeeld worden door de visitatiecommissie. De aanvullende gesprekken brachten uiteindelijk meer duidelijkheid rond dit traject. De commissie is echter van mening dat het te vroeg is om een uitspraak te doen over dit traject omdat het pas opgestart is in het academiejaar 2013-2014. Het programma is immers nog niet volledig uitgerold.

Zoals eerder gezegd in GKW1, krijgen de **werkstudenten**, onafhankelijk van de gevolgde bachelor- of masterdiploma die voordien behaald werd, een basispakket aan vrijstellingen verleend. Dit pakket bestaat uit de volgende onderdelen:

- Algemene kaders (18 studiepunten);
- Projectwerk (5 studiepunten);
- Ondersteunende vaardigheden (5 studiepunten);
- Onderzoeksproject (6 studiepunten);
- Keuzepakket (12 studiepunten);
- Project algemene vakken (17 studiepunten, indien dit onderwijsvak wordt opgenomen).

Daarnaast kan elke student extra vrijstellingen verkrijgen, afhankelijk van het voortraject. Voor de werkstudenten die geen bevoegdheid voor leraar hebben, kent de opleiding vooral vrijstellingen voor de opleidingsonderdelen Taalvaardigheid en Religie, zingeving en levensbeschouwing. Studenten die wel een bevoegdheid voor leraar hebben komen in aanmerking voor extra vrijstellingen binnen de pedagogische onderdelen en de praktijk.

Over het bestaande **vrijstellingenbeleid van het traject voor de werkstudenten** wordt duidelijk gecommuniceerd. Voor de starters is het helder waarvoor ze vrijstelling krijgen en wat ze wel moeten volgen. De commissie vindt het positief dat de opleiding een programma op maat van de werkstudenten wil aanbieden. Toch stelde de commissie vast dat de heterogene studentenpopulatie van het traject voor werkstudenten de opleiding voor een uitdaging stelt die het huidige instroombeleid overstijgt. De studenten komen uit zeer uitlopende richtingen en vakgebieden en niet iedereen heeft een diploma lerarenopleiding op zak. Tijdens de gesprekken werd duidelijk dat de beginsituatie van deze studenten niet alleen afhangt van de gevolgde en afgeronde opleidingen maar ook van de werkervaringen en de functie of het beroep dat ze uitoefenen. De commissie betreurt het dat de opleiding deze aspecten niet in rekening heeft gebracht bij het uitstippelen van het instroombeleid en het programma. De commissie vindt het belangrijk dat de opleiding het instroombeleid beter afstemt op de feitelijke kennis, vaardigheden en houdingen die instromers hebben.

De commissie stelt vast dat de opleiding over een adequaat **taalbeleid** beschikt dat uitgewerkt en opgevolgd wordt door een eigen werkgroep bestaande uit taaldocenten al dan niet aangevuld met andere lectoren, naargelang de behandelde thema's. Het taalbeleid is in overeenstemming met de centrale richtlijnen en aangevuld met opleidings specifieke accenten. De opleiding stelt in haar eigen profilering de talige competenties voorop wat onder meer zichtbaar is in het formuleren van een elfde opleidings-specifiek leerresultaat: 'De bachelor communiceert in het Standaardnederlands' (zie GKW1). De concrete invulling van de deelleerresultaten is nog in ontwikkeling. Binnen de opleidingsonderdelen Taalvaardigheid en Onderzoeks- en Rapporteringvaardigheden van het regulier traject wordt er specifiek gewerkt aan de taalvaardigheid van de studenten. Studenten worden ook gescreend op hun taalcompetenties bij het begin van de opleiding en in functie hiervan worden er gepersonaliseerde leerroutes voorgesteld. De taalvaardige studenten worden gevraagd om als taalassistent te fungeren tijdens de lessen. De opvolging van de taalvaardigheid van de studenten gebeurt aan de hand van een taalopvolgfiche. Bij alle onderwij-

staken spelen taalfouten een rol bij de beoordeling. Ook het stagebeoordelingsformulier bevat een aparte rubriek – ‘de student-leraar als gebruiker van het Standaardnederlands’ zodat er bij elke lesevaluatie een uitspraak wordt gedaan over het beheersingsniveau van het Standaardnederlands. De commissie waardeert de expliciete aandacht die de opleiding heeft voor de ontwikkeling van de professionele taalcompetenties van de studenten zodat ze in staat zijn om didactisch adequaat in te spelen op een taalheterogeen publiek en zo de taalvaardigheid van alle leerlingen te verhogen.

In het ruimere kader van de toenemende diversiteit in klas en school legt de opleiding de klemtoon op het creëren van **differentiërende leeromgevingen**. De commissie stelt vast dat de studenten van het regulier traject doorheen de opleiding kansen krijgen om de vereiste vaardigheden daarvoor in te oefenen. Dit gebeurt vooral binnen de opleidingsonderdelen van de pedagogische en levensbeschouwelijke lijn maar ook binnen de vakdidactiek en de praktijk. Ook de werkstudenten verwerven deze vaardigheden in het kader van de vakdidactiek en de praktijk. De commissie heeft genoeg aanwijzingen om vast te stellen dat de theoretische fundamenten van differentiatie en diversiteit degelijk worden aangepakt. Op basis van de ingekeken documenten en de aanvullende gesprekken met de studenten blijkt dat binnenklasdifferentiatie op het niveau van de vakdidactiek te weinig wordt aangeleerd in de opleiding. De commissie beveelt aan om de kennis en vaardigheden rond omgaan met binnenklasdifferentiatie eerder en meer geïntegreerd in het curriculum aan bod te laten komen.

Het leren omgaan met ICT krijgt een expliciete plaats in de vooropgestelde leerresultaten van het regulier traject. De werkstudenten worden vrijgesteld van het behalen van de competenties rond ICT en media. Volgens het zelfevaluatierapport wordt de integratie van ICT beoogd binnen de onderwijsvakken, de vakdidactiek, de praktijk alsook binnen de opleidingsonderdelen Krachtige leeromgevingen en ICT-basisvaardigheden, en Vaardighedsroute (EHBO, Onderzoeks- en rapporteringvaardigheden, e-didactiek en leren leren). Ondanks deze fundamenten stelt de commissie vast dat deze initiatieven wat versnipperd en soms te afhankelijk van het initiatief of de competenties van de docenten zijn. Ook de invulling van de leeractiviteiten zelf verdient nog verdere aandacht binnen het curriculum, waar de leeractiviteiten niet altijd zinvol worden ervaren door de studenten. Verder vinden de studenten dat de beschikbare digitale borden of tablets onvoldoende ingezet worden in de klas voor demonstraties of toepassingen. Ook het leren ontwerpen van bordlessen ontbreekt in het programma. De commissie acht het wel noodzakelijk dat de leerlijn ICT

die in de competentiematrix als een samenhangend geheel gesteld is (zie GKW1), ook in de praktijk wordt gerealiseerd. Professionaliseringstrajecten rond de integratie van ICT in verschillende opleidingsonderdelen blijven nodig om de lacunes weg te werken.

De opleiding legt in haar leerresultaten expliciet de klemtoon op de ontwikkeling van praktijkgerichte **onderzoeksvaardigheden**. Binnen het regulier traject gebeurt dit vooral in het opleidingsonderdeel Onderzoeks- en rapporteringsvaardigheden. De studenten oefenen op het formuleren van een onderzoeksvraag, het maken van een inhoudsopgave, het beoordelen van bronnen, het hanteren van een wetenschappelijke schrijfstijl en het presenteren van onderzoeksresultaten. Dit opleidingsonderdeel bereidt ze voor op het onderzoeksproject van het derde opleidingstraject. De werkstudenten worden vrijgesteld van het behalen van leerresultaten omtrent onderzoek. Toch stelde de commissie vast dat nog niet alle eerder afgestudeerde bachelors kennis hebben gemaakt met praktijkgericht onderzoek en onderzoekscompetent zijn omdat dit een redelijk recente ontwikkeling is binnen het Vlaamse hoger onderwijslandschap.

De **praktijkcomponent** wordt geïntegreerd in de lijn praktijk. Binnen het regulier traject wordt de praktijkcomponent voor 45 studiepunten begroot en wordt doorheen het hele programma aangeboden in de opleidingsonderdelen Praktijk en leertrajectbegeleiding 1, 2, 3, Praktijkprojecten en Onderzoeksproject. Onder deze opleidingsonderdelen vallen zowel de voorbereidende activiteiten, begeleidings- en supervisiesessies, (onderzoeks)projecten alsook de effectieve stageactiviteiten in het werkveld. Volgens deze interpretatie, voldoet de opleiding aan de decretale verplichtingen¹. Het aandeel stagegebonden activiteiten neemt toe naarmate de student vordert in de opleiding. De studenten geven aan dat stage in de eerste opleidingstraject beperkt is waardoor men weinig zicht krijgt op het werkveld en of dit beroep echt iets voor hen is. In de zelfstandige eindstage van het derde opleidingstraject wordt er verwacht dat de studenten zich sterk engageren in het ruimere schoolleven zoals administratieve taken, klasmanagement, oudercontact en dergelijke. Het is eveneens duidelijk dat de opleiding op dit punt ook afhankelijk is van de mogelijkheden die scholen bieden.

De opleiding streeft ernaar om de studenten brede ervaringen te laten opdoen in verschillende scholen en onderwijsvormen. Scholen in grootstedelijke context horen er ook bij. Toch stelt de commissie vast dat stage-

1 Decreet betreffende de lerarenopleidingen in Vlaanderen, aangenomen door het Vlaams Parlement op (6.12.2006)

plaatsen in alle onderwijsvormen niet altijd gegarandeerd worden in de praktijk. Dit maakt dat sommige studenten gedurende de opleiding nog geen stage lopen in de B-stroom, het BSO of het TSO. Deze stages maar ook stages in scholen met een hoog aantal GOK-leerlingen (Gelijke onderwijskansen) moeten een meer dwingend karakter krijgen in de opleiding. De commissie stelt vast dat de omslag van de theoretische basis over diversiteit naar de praktijk nog moet worden versterkt. Studenten en afgestudeerden getuigen hiervan. Ze geven aan dat één van de belangrijkste aspecten van de praktijkschok de confrontatie met de grote diversiteit is waar ze als lesgever moeten op inspelen.

Op basis van het zelfevaluatierapport, de ingekeken materialen en de aanvullende gesprekken stelt de commissie vast dat het goed uitgewerkte stagebegeleidingssysteem binnen het regulier traject de studenten in staat stelt om de beoogde leerresultaten te bereiken. De studenten tonen zich tevreden over de begeleiding die ze vanuit de hogeschool en de stagescholen krijgen. Op het vlak van vakinhoud en didactiek worden de studenten begeleid door de vaklectoren en vakmentoren. Elke student krijgt ieder jaar ook een leertrajectbegeleider toegewezen, die het traject van de student tijdens de stage mee opvolgt. Doorheen de begeleidingsactiviteiten leren de studenten systematisch reflecteren. Dit proces wordt ook ondersteund door innovatieve methodieken, zoals het gebruik van beeldmateriaal waarin de studenten zichzelf aan het werk kunnen zien. De studenten en alumni achten dit een belangrijk onderdeel van hun leerproces maar geven tegelijkertijd aan dat de vele en frequente reflecties en lesvoorbereidingen volgens strikte regels soms wel wat belastend is. De commissie ziet hier meer ruimte voor de opleiding om in overleg met de studenten te treden en samen naar een functionele balans van deze stagegerelateerde opdrachten te zoeken. In het licht van de onderwijs-op-maat-visie die de opleiding hanteert, acht de commissie het ook van belang dat de studenten ruimte krijgen om, bijvoorbeeld bij het reflecteren maar ook bij het ruimere stagegebeuren, een eigen stijl te ontwikkelen die bij hun talenten aansluit.

Op basis van het zelfevaluatierapport, de ingekeken documenten en de aanvullende gesprekken stelt de commissie vast dat de opleiding sterke uitwisselingsbanden en partnerschappen heeft uitgebouwd met het werkveld. Sinds 2006 is het partnerschap met een aantal secundaire scholen structureel verankerd in POLS (Professioneel Ontwikkelende Leerschool). Centraal staat hier de fundamentele en gedeelde bekommernis voor het leren van alle betrokkenen: leerlingen, studenten, leraren en opleiders. Hiermee engageren partnerscholen zich, om een welbepaald contingent

van stagiairs op te nemen en te begeleiden van zowel het eerste, tweede als derde praktijktraject. Deze wijze van samen opleiden is internationaal bekend maar voor Vlaanderen nog redelijk uniek. De hogeschool kan als voorloper beschouwd worden. Behalve de beoogde positieve effecten op het leerproces is samenwerking eveneens gewenst omdat het ieder jaar moeilijker wordt om alle studenten een stageplaats te bezorgen. Zowel de opleiding als de partnerscholen tonen zich zeer tevreden over deze samenwerking. Het werkveld beschouwt het concept van POLS als een kwaliteitskenmerk van de opleiding. Ook de commissie acht de invulling en uitwerking van POLS sterk. De commissie beschouwt dit als een concept waarmee de opleiding kan uitpakken en anderen kan inspireren.

Binnen het **werktraject** neemt **de praktijkcomponent** eveneens de vorm van werkpleklers aan. Dit wordt voor 45 studiepunten begroot maar afhankelijk van hun vooropleiding, worden de studenten vrijgesteld voor een deel van deze studiepunten. Het hebben van een lerarendiploma heeft immers invloed op het nog te doorlopen aandeel praktijkervaringen. Ook als een student de vakinhouden reeds verworven heeft via een andere opleiding, zal deze component in mindere mate opgenomen moeten worden. Zo varieert de omvang van de praktijkcomponent binnen het dit traject van 12 studiepunten tot 35 studiepunten. Voor de commissie was het niet geheel duidelijk op basis van welke redenering studenten vrijgesteld worden van een deel van de stage. Hoe dan ook oordeelt de commissie dat de opzet en invulling van het werkpleklers de werkstudenten in staat stellen om voldoende praktijkervaringen op te doen. Volgens deze aanpak voldoet de opleiding aan de decretale verplichtingen. De ingrediënten van werkpleklers zijn opdrachten vakdidactiek, praktijkateliers, een observatiestage en een lesgeefstage. Hierin worden ze nauw begeleid door een medeopleider uit de stageschool. In de observatie- en participatiestage bij de medeopleider zal de student de eerste stappen in de praktijk zetten. Hij krijgt hierdoor de kans om 'op de werkvloer' zijn vakdidactische competenties te verwerven. De opleiding geeft aan dat zij één van de eerste lerarenopleidingen Secundair onderwijs zijn die de brug slaan met werkpleklers. De commissie is positief over dit initiatief van de opleiding. Door adequaat in te spelen op het doelpubliek van de werkstudenten bewijst de opleiding haar innovatieve kracht.

Het onderzoeksproject en het praktijkportfolio vormen de sluitstukken van de opleiding binnen het regulier traject. Het onderzoeksproject bevat een theoretisch gedeelte en een praktische verwerking, waarbij de student een onderzoek opzet en de resultaten gaat uitproberen in de praktijk. Sinds

het academiejaar 2011–2012 kiest een aantal studenten voor het uitvoeren van een actieonderzoek. De thema's en onderzoeksvragen worden door de studenten zelf voorgesteld naar aanleiding van hun stage-ervaringen of kunnen ook voortvloeien uit reële behoeften van het werkveld. In de praktijk is de medewerking op dit vlak nog redelijk beperkt. Daarnaast geeft het praktijkportfolio dat de studenten indienen na hun eindstage, een beeld van de behaalde competenties. Dit bevat zowel de lesvoorbereidingen die bij de stage horen als ook verslagen over de ruimere schoolopdracht die in het derde opleidingstraject wordt uitgevoerd. Binnen het traject voor de werkstudenten opteert de opleiding om het praktijkportfolio als toets voor het eindniveau van de opleiding te gebruiken. De werkstudenten worden vrijgesteld van het onderzoeksproject, op basis van hun eerder verworven diploma op niveau VKS6 voor een bachelor of VKS 7 voor een master. Met de plannen van de opleiding om vanaf het academiejaar 2014–2015 ook een actieonderzoek te integreren in het programma voor de werkstudenten kan de commissie volledig instemmen.

Volgens het zelfevaluatie-rapport profileert de opleiding zich door haar sterk **internationale** karakter. De reguliere opleiding zet in op de internationale ervaringen van de studenten en docenten door middel van verschillende korte of langdurige mobiliteitsinitiatieven en door het curriculum internationaal in te kleuren in het kader van het project internationalisering@home. De voorbije jaren hebben 20%, 17%, 13% en 15% studenten deelgenomen aan buitenlandse trajecten. De commissie stelt vast dat deze cijfers niet lijken te stijgen. De opleiding onderkent dit en neemt maatregelen om de studentenmobiliteit te verhogen zodat ze de Europese doelstelling van 20% uitgaande studenten tegen 2021 kunnen halen. Via internationalisation@home streeft de opleiding ernaar om alle studenten in contact te brengen met internationalisering. Internationalisering is zelfs opgenomen in de studiegids, waarbij alle docenten aangeven voor hoeveel studiepunten per opleidingsonderdeel ze aan internationalisering werken. Hiervoor baseert de opleiding zich op een lijst met internationale competenties opgesteld door de hogeschool. Vanaf 2014–2015 worden de internationale competenties op het diploma vermeld. Het aandeel internationaal uitgaande docenten is jaar na jaar groter. De commissie vindt het positief dat de internationale belangstelling een expliciet criterium vormt bij de aanwerving van het personeel; bovendien hoort dit sinds 2012 ook bij de taakomschrijving van de docenten. Concluderend stelt de commissie vast dat de opleiding veel tijd en zorg investeert om een internationale dimensie in het curriculum te krijgen en alle docenten bewust te maken van het belang hiervan. Een rol hierbij speelt het uitbouwen van preferentiële

partnerrelaties die de opleiding opbouwt met een aantal partners van binnen en buiten Europa.

De commissie stelt vast dat de opleiding de voorbije jaren stappen heeft gezet om de **studeerbaarheid** van de opleiding te optimaliseren, voornamelijk door afspraken te maken rond de vormgeving van het cursusmateriaal en door het oprichten van een werkgroep. Niettegenstaande blijft de takenlast hoog, de spreiding niet optimaal en de relevantie van de taken niet steeds duidelijk. Ook de werkstudenten ervaren een gevoel van overladenheid met taken. De frequente en losse toetsen verhogen op hun beurt de studiedruk. De commissie stelt vast dat de studietijdmetingen schaars en niet altijd betrouwbaar zijn; het is vooral het initiatief van de docent om de studiedruk te bewaken. Een globaal overzicht van de studeerbaarheid van het programma van beide trajecten ontbreekt vooralsnog op dit moment. De commissie beveelt aan om de studietijdmetingen te systematiseren en met enige regelmaat uit te voeren. Verder raadt de commissie aan om in overleg met de docenten, over de vakdomeinen heen, het volledige takenpakket te analyseren en te beoordelen op de planning en de relevantie van de taken.

De aangeboden **handboeken, syllabi en lesmateriaal** op het online leerplatform Blackbord zijn zorgvuldig opgebouwd. Verder stelt de commissie vast dat de manier waarop het vormgegeven wordt aan het onderwijs van beide trajecten wisselend van kwaliteit is. De commissie trof binnen de opleiding wel een beleidsmatige visie op hoe de **werkvormen** ingezet worden in de opleiding. Het onderliggende principe 'van sterke sturing naar zelfsturing' vormt hierbij het uitgangspunt. Desalniettemin is de keuze van de werkvormen in de praktijk echt docentafhankelijk en stoelt niet altijd op het geëxpliciteerde didactisch concept. Hierdoor vormt de opleiding als geheel niet echt een voorbeeld voor de studenten in hun latere beroepspraktijk. De commissie acht het belangrijk dat de docenten, in overleg met elkaar, de didactische aanpak op elkaar afstemmen en de grote verschillen op dit vlak wegwerken. Docenten dienen verder samen te zoeken naar mogelijkheden om zelf als rolmodel en voorbeeld te fungeren voor de studenten.

Binnen **het traject voor de werkstudenten** is het afstemmen van de werkvormen en het leermateriaal op de leerbehoeften van de doelgroep nog in ontwikkeling. De studenten moeten de leerstof voor een groot deel via zelfstudie verwerken. De contacturen worden vooral klassikaal ingevuld met hoorcolleges. Er zijn ook – en frequent- workshops, praktijkateliers, oefen-

sessies, vaardigheidstrainingen. De technologische leermiddelen worden voor bepaalde onderwijsvakken ingezet via de elektronische leeromgeving Edmodo maar blended learning vormt nog geen rode draad doorheen het hele traject. Daarnaast zijn sommige opdrachten nog te veel ontwikkeld voor de reguliere studenten. De studenten die hun studie combineren met werk of zorgtaken hebben aangepaste opdrachten nodig. De commissie oordeelt dat de opleiding nog verder werk moet maken van de ontwikkeling van geschikte leeromgevingen, aangepast – in alle onderdelen – aan de leerbehoeften van deze specifieke groep studenten. Professionaliserings-trajecten rond het ontwerpen van leeromgevingen van met nadruk op de mogelijkheden van blended learning acht de commissie noodzakelijk voor de docenten betrokken bij dit traject.

De werkstudenten geven aan dat veel **communicatiekanalen** (Blackboard, Edmodo, lessenrooster, mail, stageweb) in gebruik zijn waardoor relevante informatie versnipperd wordt. De commissie wenst de opleiding dan ook aan te bevelen aandacht te besteden aan een efficiënt communicatiebeheer. Het bijvoorbeeld centraliseren van alle relevante informatie op één platform is een mogelijk piste. De werkstudenten halen ook aan dat ze niet altijd vertrouwd zijn met de aangeboden communicatiekanalen zoals het elektronische leerplatform. Heel wat studenten hebben hun vooropleiding gedaan toen er nog geen sprake was van bijvoorbeeld een online leerplatform. De studenten kunnen op dit vlak beter begeleid worden.

Op basis van het zelfevaluatierapport, de ingekeken materialen en de aanvullende gesprekken, stelt de commissie vast dat de opleiding met haar **personeelsbestand qua kwantiteit** in voldoende mate in de noden van de studentenpopulatie voorziet. De opleiding telde op 1 oktober 2013, 56 personeelsleden (of 45,3 VTE) behorend tot de categorie onderwijzend personeel, waarvan 25 mannen en 31 vrouwen. Daarbovenop werden sinds het academiejaar 2013–2014 acht medeopleiders en negen praktijklectoren. De leeftijd van het onderwijzend personeel varieert van 20 tot 60 jaar. De voorbije twee jaren heeft de opleiding een grote uitstroom van medewerkers gekend die met pensioen ging waardoor het aantal 50-plussers in de opleiding eerder beperkt is. De startende docenten geven aan dat ze goed ondersteund worden. Voor de nieuwe docenten en lectoren voorziet de hogeschool zelf een vormingsaanbod, dat de opleiding aanvult met een traject aanvangsbegeleiding voor nieuwe lectoren.

Met betrekking tot de **kwaliteit van het personeel** merkt de commissie op dat de opleiding over een voldoende breed spectrum aan deskundigheden binnen het docenten- en begeleidersteam beschikt. Het team bestaat uit onderwijspersoneel met master- en bachelorkwalificaties. De commissie acht het team ervaren en met voldoende praktijkervaring in het secundair onderwijs. Om de banden met de praktijk nog meer te versterken, heeft de opleiding het project Jobmerging opgezet. De docenten geven les in het secundair onderwijs en de leraren uit het secundair onderwijs delen uit hun vakdidactische ervaring met de studenten uit de opleiding. Uit de gesprekken maakt de commissie op dat dit project nog in ontwikkeling is, het zijn vooral de pedagogen die hier op ingaan. Naast het lesgeven nemen de docenten nog verschillende andere taken op zich, zoals leertrajectbegeleiding, projectbegeleiding, coaching en internationalisering; een aantal docenten wordt ook betrokken bij onderzoek. De commissie vindt het betrekken van de docenten bij het ruimere onderwijsgebeuren positief, maar merkt wel op dat de werkdruk voor het personeel daardoor hoog ligt. De opleiding voorziet ook professionaliserings- ruimte en activiteiten voor de docenten, onder meer rond taalbeleid.

De opleiding wordt aangeboden in de **gebouwen** van campus Pothoek. Voor het inrichten van een aantal onderwijsvakken maakt de opleiding gebruik van de sportinfrastructuur in Aartselaar en van het kunstatelier op campus Appelstraat (Borgerhout). Tijdens de rondleiding kon de commissie vaststellen dat de campus over het algemeen voldoende geoutilleerd is al valt het op dat het fysicalokaal verouderd is en de vakdidactische materialen ontoereikend zijn voor het ondersteunen van een samenhangende leeromgeving. Een beperkt aantal lokalen heeft een smartboard. Studenten geven aan dat er sporadisch gebruik wordt gemaakt van de beschikbare ICT-voorzieningen, in het bijzonder de interactieve mogelijkheden van de smartboards. De mediatheek is goed toegankelijk en de studenten ervaren de collectie als rijk, kwaliteitsvol en up-to-date. De campus is voorzien van studie- en overlegruimte. De commissie heeft kennis genomen van de concrete plannen van de opleiding om in september 2016 te verhuizen naar de campus Zuid.

De opleiding stelt zich open voor een divers **instromend publiek**. Volgens het zelfevaluatierapport blijken de studenten uit het regulier traject voornamelijk uit het ASO en het TSO afkomstig. De beperkte instroom van studenten uit het BSO kiest vooral voor de onderwijsvakken Project algemene vakken, Plastische opvoeding, of Lichamelijke opvoeding – Bewegingsrecreatie. Bij de start leggen de studenten van het regulier traject beginassessments

af op het vlak van motivatie, Nederlands, ICT, en – sinds 2014–2015 – ook voor Engels en Frans indien ze deze onderwijsvakken kiezen. Bij (ernstige) tekorten kunnen de studenten instappen in diverse leerroutes aangeboden door de opleiding of externen zoals centra voor volwassenenonderwijs of VDAB. Ook een snelle heroriëntatie of wissel van onderwijsvak is mogelijk. De commissie acht de leerroutes als positief en beschouwt ze als een concrete uitwerking van de onderwijs-op-maat-visie die de opleiding hanteert. Een dergelijke aanpak kan de kandidaat mogelijk behoeden voor een incorrekte opleidingskeuze en daarmee de grote uitval in het eerste opleidings-traject tegengaan

De opleiding neemt verschillende maatregelen gericht op de **doorstroombegeleiding**. Omdat de praktijkcomponent in deze fase een cruciale rol speelt, zet de opleiding hier sterk op in door middel van remediërende en uitdagende leerroutes. Zo is er voor de sterke studenten een uitdaging weggelegd in het keuzetraject Tutor@college waarbij ze ingeschakeld worden als assistent van de lector. Ook de studenten met een persoonlijk deeltraject worden hierin adequaat begeleid. De plannen van de opleiding om de sterke studenten in de toekomst nog meer uit te dagen door ze tijdens de basisopleiding extra opleidingsonderdelen te laten opnemen van het onderwijsvak PAV, kan de commissie onderschrijven. De **uitstroombegeleiding** is gericht op profilering binnen het curriculum. In het derde opleidingstraject verbreedt en verdiept de student zijn lerarenstijl door de keuze van een onderzoeksproject, ondersteunende keuzetrajecten, en waar mogelijk, aanvullende oefenkansen in de praktijk.

Bij de analyse van de doorstroomcijfers baseert de commissie zich op de cijfers aangeleverd door Datawarehouse hoger onderwijs. Hieruit blijkt het dat het **doorstroomrendement** van het regulier traject vergelijkbare cijfers toont met het Vlaamse gemiddelde. Sinds academiejaar 2102–2013 hanteert de hogeschool een nieuwe deliberatiesysteem waarbij tekorten niet meer geëxcuseerd worden en waarbij gewerkt wordt met bindende studievoortgangsmaatregelen die studenten dwingen om te slagen voor een groot deel van het opgenomen programma. Dit systeem maakt van het eerste traject een selectiejaar. Met studenten die de opleiding (willen) stopzetten voert de studieloopbaancoördinator een gesprek.

Om beter in te spelen op de grote verschillen in het instroomprofiel van de werkstudenten, raadt de commissie aan om ook voor deze doelgroep een adequaat en aangepast begeleidingssysteem uit te werken, gericht op oriëntatie, differentiatie en remediëring. Verder dringt de commissie erop

aan om voor het werktraject afzonderlijke cijfers inzake instroom-, doorstroom- en uitstroomrendement bij te houden. De commissie ziet dit als een voorwaarde om een gestructureerd kwaliteitszorgbeleid te kunnen uitbouwen op maat van dit traject.

Het kwaliteitszorgsysteem binnen de opleiding stoelt op de Plan-Do-Check-Act-cyclus. Voor de bevestigingen van de studenten kiest de opleiding voor het WOPST (Waardering onderwijsprocessen door studenten), een bevestigingsmodel aangestuurd vanuit de centrale diensten. Met studenten vindt ook overleg plaats via overlegorganen. Daarnaast worden alumni en werkveld geregeld bevestigd over hun waardering voor de opleiding. Een structureel overleg met het werkveld is georganiseerd via de opleidingsadviesraad en de resonansgroep. Op basis van het zelfevaluatie rapport, de ingekeken documenten en de aanvullende gesprekken stelt de commissie vast dat de opleiding de bevestigingen niet systematisch doet en de PCDA cirkel nog niet structureel rond maakt. Hierdoor krijgt de opleiding slechts een gefragmenteerd zicht op de kwaliteit van de opleiding en de welbevinden van de studenten. Opvallend is de discrepantie die de commissie heeft vastgesteld tussen de perceptie van studenten en docenten over de opleiding. De studenten geven ook aan dat de overlegcultuur in de opleiding voor verbetering vatbaar is. Vermoedelijk worden de verbeteringen niet genoeg zichtbaar gemaakt voor de studenten. De commissie raadt aan verdere inspanningen te leveren met betrekking tot het opzetten van een kwaliteitszorgsysteem om de hiaten in het curriculum op te sporen en mogelijkheden te creëren om verbetervoorstellen breed in de opleiding aan te brengen. Verder stelt de commissie vast dat de opleiding verbeteracties heeft opgezet sinds de vorige visitatie maar niet alle werkpunten zijn gewerkt. De personeelwissel van de voorbije jaren en de vele nieuwe initiatieven geven het beeld van een opleiding die in volle transitie is. Uit de gesprekken blijkt de opleiding zich bewust te zijn van een aantal tekorten waar volop aan gewerkt wordt.

De opleiding treedt in dialoog met het werkveld via de stuurgroep van POLS – de resonansgroep –, een orgaan dat vijfmaal per jaar vergadert en waarin de vertegenwoordigers van alle partijen zetelen. Hier worden ideeën tot samenwerking gelanceerd, voorstellen besproken en de uitwerking ervan opgevolgd. Tevens fungeert deze groep als klankbord voor de curriculumontwikkeling. Naast het resonansoverleg organiseert de opleiding 'Hét Moment', een jaarlijkse ontmoeting met de POLS-scholen om samen de stages en andere samenwerkingsactiviteiten te evalueren. De opleiding kijkt op dat moment ook vooruit naar het volgend schooljaar/academie-

jaar en de praktijkorganisatie. Vanuit een gedeelde visie op onderwijs en leren, zetten de scholen en opleiding samen diverse projecten en samenwerkingsinitiatieven op. De opleiding komt tegemoet aan de behoeften van het werkveld ook door diverse navormingsactiviteiten. Het werkveld is tevreden met de samenwerking met de opleiding en getuigt over haar innoverende kracht.

Op basis van het zelfevaluatierapport, de documenten ter inzage tijdens het bezoek en de gesprekken, stelt de commissie vast dat het programma van beide trajecten, het personeel en de voorzieningen over het algemeen een **samenhangende onderwijsleeromgeving** vormen die de studenten in staat stelt om de beoogde leerresultaten te bereiken. Vernieuwingen rond de leerroutes, het stageconcept en de bijhorende samenwerking met de stagescholen in het kader van POLS vormen voor de commissie good practices over hoe veranderingen aangepakt moeten worden. Deze domeinen zijn sterk uitgewerkt en worden door alle betrokkenen als positief ervaren. Hierbij bewijst de opleiding oog te hebben voor mogelijke veranderingen, en daar adequaat op in te spelen. Op basis van deze gegevens komt de commissie tot een voldoende op GWK 2 voor de reguliere opleiding. Tegelijkertijd vertonen beide trajecten op bepaalde onderdelen van GKW2 verschillen in de kwaliteit. Met het oog op een nog meer samenhangende leeromgeving voor de studenten van beide trajecten, meent de commissie dat de opleiding op korte termijn de nodige maatregelen dient te nemen om de afstemming van de leeractiviteiten zowel qua inhoud als ook qua vormgeving te verbeteren en dit in resonantie te brengen met de visie van de opleiding. Dit maakt dat heel wat verbeterpunten zoals het afstemmen van werkvormen, integratie van ICT en kwaliteitszorg, infrastructuur, kwaliteitszorg, nog moeten worden geïmplementeerd. Daarbovenop moet het instroombeleid van het werktraject dringend herzien worden rekening houdend met het individuele profiel van de werkstudenten. Adequate leeromgevingen aangepast aan de specifieke leerbehoeften van deze doelgroep dienen ook verder ontwikkeld te worden. Concluderend oordeelt de commissie dat de opleiding belangrijke stappen heeft gezet en nog steeds kan zetten om de kwaliteit van de opleiding voortgaand te verbeteren. Momenteel zijn beide trajecten volop in beweging.

Generieke kwaliteitswaarborg 3 - Gerealiseerde eindniveau

De commissie beoordeelt het gerealiseerde eindniveau van het regulier traject van de professioneel gerichte opleiding Bachelor in het onderwijs: Secundair onderwijs als voldoende

De commissie beoordeelt het gerealiseerde eindniveau van het traject voor de werkstudenten van de professioneel gerichte opleiding Bachelor in het onderwijs: Secundair onderwijs als onvoldoende

De opleiding beschikt over een systeem van **beoordeling, toetsing en examinering** dat in overeenstemming is met de hogeschoolbrede beleidsvisie rond toetsing en evaluatie. Om af te toetsen en te borgen dat de leerresultaten op niveau 6 van de Vlaamse Kwalificatiestructuur worden bereikt, bouwt de opleiding voor het regulier traject twee sluitstukken in: het praktijkportfolio en het onderzoeksproject. In het werktraject opteert de opleiding er voornamelijk voor om enkel het praktijkportfolio als toets voor het eindniveau te gebruiken.

Tijdens het academiejaar 2012–2013 is de opleiding gestart met het project 'Toetsbeleid' met als doel om het **toetsbeleid** uit te werken. Concreet heeft de opleiding een overzicht van de getoetste competenties binnen elk opleidingsonderdeel van het regulier traject in kaart gebracht aan de hand van een toetsmatrix. Op basis hiervan beoordeelt de commissie dat alle leerresultaten van het regulier traject getoetst worden. De commissie stelt vast dat het toetsbeleid zowel in de reguliere opleiding als in het werktraject in de praktijk nog verder vorm moet krijgen; de analyse van de bestaande toetspraktijk en het opstellen van een verbeterplan hieromtrent zijn nog in ontwikkeling. De commissie vindt het positief dat de opleiding een concrete planning voor ogen heeft en raadt de opleiding aan om het toetsbeleid verder uit te tekenen en te implementeren.

De opleiding geeft aan de laatste jaren een cultuuromslag te hebben ingezet in de **kwaliteitsbewaking** op het vlak van toetsing voor het regulier traject; bijscholingen en de aanzet tot een toetsbeleid zijn enkele voorbeelden hiervan. Ook docenten die samen een opleidingsonderdeel verzorgen overleggen over de beoordelingswijze. Desalniettemin zijn deze initiatieven nog niet gesystematiseerd en blijven beperkt. Verder stelt de commissie vast op basis van de ingekeken documentatie en de aanvullende gesprekken dat niet alle examens een voorbeeldfunctie vormen voor de studenten. Dit geldt voor beide trajecten. De examens verschillen in kwaliteit, diepgang

en relevantie naar de beoogde competenties, al zijn er volgens de commissie voldoende indicaties dat de kwaliteit in zijn geheel wordt gewaarborgd. Binnen de onderwijsvakken wordt veelal kennis- en reproductiegericht getoetst. De toetsen en andere vormen van examens zijn voorzien van verbeterleutels of criterialijsten maar deze zijn niet allemaal voldoende gelinkt aan de te behalen competenties. De commissie vindt het belangrijk dat de opleiding over de kwaliteit van toetsing waakt en de examens nog meer in overeenstemming brengt met de gekozen competentiegerichte aanpak. De plannen van de opleiding om in 2014–2015 een toetscommissie in te voeren met het oog op de optimalisatie van toetsing en examinering, kan de commissie onderschrijven.

Binnen het regulier traject gebruikt de opleiding een **mix van evaluatievormen**: mondelinge en schriftelijke examens, procesevaluatie, casustoetsen, verslagen, presentaties, beroepsproducten. Om de praktische organisatie van het traject voor de werkstudenten te faciliteren en de opleiding haalbaar te maken, leggen de studenten vooral mondelinge examens af. Voor de **organisatie van de toetsing** van beide trajecten hanteert de opleiding een periodesysteem waarbij de toetsen gespreid worden over vier periodes. Volgens de opleiding is dit systeem voordelig voor de studenten, in het bijzonder voor potentiële uitvallers. De gefaseerde toetsing en de bijhorende feedback maken voor deze studenten een snelle heroriëntatie of bijsturing mogelijk. De opleiding is zich bewust van het probleem dat frequent toetsen tot de verhoging van de studielast leidt. De plannen van de opleiding om meer gebruik te maken van geïntegreerde en vakoverschrijdende toetsen kan de commissie sterk onderschrijven. Studenten deelden mee dat ze over het algemeen tevreden zijn over de kwaliteit van de evaluaties en dat ze zich hierop voldoende kunnen voorbereiden. De studenten weten wat van hen verwacht wordt. De opleiding communiceert over de evaluatieonderdelen in de studiegids, syllabi, Blackbord en tijdens de lessen. De belangrijkste aspecten van het onderwijs- en examenreglement worden ook tweemaal per jaar toegelicht tijdens sessies “exameninfo”. Na elke toetsperiode krijgt de student de mogelijkheid om examens in te kijken of feedbackrapporten te bespreken, op afspraak of op daartoe vastgelegde momenten.

De commissie trof voor het regulier traject zorgvuldig uitgewerkte **praktijkportfolio's** aan. De eindbeoordeling per onderwijsvak en de beoordeling van de leertrajectbegeleider worden op de praktijkbespreking toegelicht, besproken en samengebracht tot één eindcijfer. Ernstige tekorten bij de stage of het werkplekleren voor het werktraject kunnen leiden tot onvol-

doendes. Voor de beoordeling van de stage maken de vaklectoren en de vakmentoren gebruik van een kijkwijzer met concrete gedragsindicatoren die gebaseerd zijn op de basiscompetenties van de leraar. De commissie vindt het positief dat de beoordeling van de mentor wordt meegenomen in het eindoordeel voor stage. Ook het feit dat men rekening houdt met het groeipotentieel van de student bij de beoordeling, acht de commissie positief. De beoordelaars brengen de verworven competenties in kaart aan de hand van een aantal predicaten die van 'slecht' tot 'zeer goed' lopen. Het is niet geheel duidelijk op basis van welke overwegingen de beoordelaars tot een gezamenlijk oordeel komen. Er is wel een kijkwijzer voor de stage opgesteld maar de normering ontbreekt. De commissie adviseert om de normering van de indicatoren transparanter te maken.

Het **onderzoeksproject** binnen het regulier traject wordt beoordeeld op drie aspecten: theoretische gedeelte (20%), product (60%) en presentatie (20%). Voor schriftelijke opdrachten wordt ook het taalgebruik beoordeeld. Dit kan leiden tot het verliezen of winnen van 1 punt op 20. In de uitwerking van het onderzoekswerk mist de commissie af en toe een expliciete link met de praktijk. Er wordt wel een onderzoek beschreven, maar de relevantie hiervan in het licht van de beroepspraktijk is niet altijd verwoord of zichtbaar. De commissie beveelt aan om het concept van het onderzoeksproject beter te kaderen. Het onderzoeksproject kan ook meer gekoppeld worden aan een probleem of handeling komend uit het werkveld.

Het vademecum van het onderzoeksproject licht de studenten in over de gehanteerde evaluatiemethodiek. Voor het presentatiegedeelte maakt de opleiding gebruik van een vaardigheidsmeter. Verder biedt het vademecum een uitgebreid overzicht van de eisen waaraan het theoretische en praktische gedeelte moeten voldoen, maar dat beschrijft enkel de elementen die aanwezig moeten zijn. De normering ontbreekt net als ingevulde beoordelingsformulieren. Dit maakte het voor de commissie moeilijk om zicht te krijgen op de manier waarop de scores van de ingekeken onderzoeksprojecten toegekend werden. De commissie is van mening dat de evaluatie van het onderzoeksproject nog niet voldoende transparant is waardoor de indruk ontstaat dat de beoordeling docentafhankelijk is. De commissie adviseert de opleiding initiatieven te nemen die garanties bieden voor het bewaken van de kwaliteit van de beoordeling van de onderzoeksprojecten.

Het werktraject bood tijdens het visitatiebezoek geen bachelorproef of verwante onderzoeksopdrachten aan. Vanaf het academiejaar 2014–2015

zullen de werkstudenten die niet in het bezit zijn van een lerarendiploma ook een onderzoeksproject voeren. De studenten die reeds een lerarendiploma haalden, worden van dit onderzoeksproject vrijgesteld. Vermits het traject voor de werkstudenten nog niet volledig was uitgerold op het moment van het bezoek, heeft de visitatiecommissie de toekomstplannen van de opleiding getoetst. Op basis van het zelfevaluatierapport, de aanvullende gesprekken en de beschikbare documenten heeft de commissie inconsistentie tussen de toekomstplannen en de praktijk waargenomen. De opleiding verwijst in haar documenten naar een actie-onderzoek voor het werktraject maar de opzet en de invulling hiervan is de commissie onduidelijk gebleven. Ook de studenten konden de toekomstplannen van de opleiding niet bevestigen. Door het ontbreken van deze toetsing blijft enkel het praktijkportfolio als sluitstuk van de opleiding. Concluderend oordeelt de commissie dat de opleiding tijdens de visitatie geen adequaat toetsbeleid voerde voor het werktraject. De toetspraktijk van het werktraject – voor zover ontwikkeld – dekt niet alle nagestreefde competenties en biedt evenmin de nodige waarborgen dat deze competenties verworven zullen worden.

Het werkveld spreekt zich vooral positief uit over de **inzetbaarheid** van de afgestudeerden van het regulier traject. In een recente bevraging (2012–2013) acht het werkveld de afgestudeerden voldoende in staat om gepaste leerinhouden en werkvormen te selecteren, de leerlingen voor te bereiden op individuele ontplooiing en maatschappelijke participatie. Cijfers over de inzetbaarheid van de afgestudeerden op de arbeidsmarkt en de doorstroom naar een eventuele vervolgopleiding heeft de opleiding niet. De commissie adviseert data over de uitstroom van beide trajecten systematisch te verzamelen, bij voorkeur ook enkele jaren na afstuderen.

Het **diplomarendement** binnen de opleiding is onderzocht aan de hand van het benchmarkrapport dat door het Datawarehouse Hoger Onderwijs is aangeleverd. Uit deze gegevens blijkt dat het aantal studenten dat op drie jaar het studietraject in 2010–2011 afrondde, lager ligt dan het Vlaamse gemiddelde. In 2011–2012 ligt het percentage hoger en scoort de opleiding gelijk met het Vlaamse gemiddelde. Vermits in het verkorte traject nog geen bachelors afgestudeerd zijn, kan het gerealiseerd niveau van dit traject nog niet vastgesteld worden.

Inzake toetsing en evaluatie meent de commissie dat het regulier traject zijn doelstellingen in voldoende mate realiseert. De opleiding heeft voldoende elementen ingebouwd om het niveau 6 van de Vlaamse Kwalificatiestructuur te garanderen.

Op basis van het zelfevaluatie-rapport, de ingekeken toets- en evaluatieopgaven en de aanvullende gesprekken oordeelt de commissie dat het traject voor de werkstudenten op dit moment nog niet kan overtuigen dat het niveau 6 van het Vlaamse kwalificatiestructuur wordt gehaald door alle studenten en dat dit door de toetsing wordt aangetoond. In de ogen van de commissie is de afstemming van de toetsing op de doelgroep onvoldoende. De opleiding heeft wel plannen om een onderzoeksproject aan te bieden aan de werkstudenten die nog geen onderzoekscompetenties in een onderwijscontext hebben verworven. Desniettemin waren deze plannen inconsistent met de waargenomen praktijk en de invulling hiervan onduidelijk. De visitatiecommissie stelt derhalve dat zij – alles afwegende – op basis van de gepresenteerde voornemens niet tot een voldoende kan komen in het oordeel van het traject voor de werkstudenten voor GKW3. Net als het curriculum zal ook het toetsbeleid nog verder ontwikkeld moeten worden en in overeenstemming gebracht met de specifieke leerbehoeften van de werkstudenten en de context waarin dit traject plaatsvindt.

Integraal eindoordeel van de commissie

Regulier traject

Generieke kwaliteitswaarborg 1 – Beoogd eindniveau	G
Generieke kwaliteitswaarborg 2 – Onderwijsproces	V
Generieke kwaliteitswaarborg 3 – Gerealiseerd eindniveau	V

Vermits generieke kwaliteitswaarborg 1 als goed wordt beoordeeld, generieke kwaliteitswaarborg 2 als voldoende en generieke kwaliteitswaarborg 3 als voldoende, is het eindoordeel van de opleiding Bachelor in het onderwijs: secundair onderwijs conform de beslisregels, voldoende.

Traject voor de werkstudenten

Generieke kwaliteitswaarborg 1 – Beoogd eindniveau	G
Generieke kwaliteitswaarborg 2 – Onderwijsproces	V
Generieke kwaliteitswaarborg 3 – Gerealiseerd eindniveau	O

Vermits generieke kwaliteitswaarborg 1 als goed wordt beoordeeld, generieke kwaliteitswaarborg 2 als voldoende en generieke kwaliteitswaarborg 3 als onvoldoende, is het eindoordeel van de opleiding Bachelor in het onderwijs: secundair onderwijs conform de beslisregels, voldoende met beperkte geldigheidsduur.

Samenvatting van de aanbevelingen in het kader van het verbeterperspectief

Generieke kwaliteitswaarborg 1 – Beoogd eindniveau

Generieke kwaliteitswaarborg 2 – Onderwijsproces

- Breng kennis en vaardigheden rond omgaan met binnenklasdifferentiatie eerder en meer geïntegreerd aan bod in het curriculum;
- Stem de praktijk op de opgestelde ICT-leerlijn af Blijf professionaliseringsinitiatieven ontwikkelen rond de integratie van ICT in verschillende opleidingsonderdelen om de lacunes weg te werken;
- Treed in overleg met de studenten en zoek samen naar een functionele balans van de stagegerelateerde opdrachten zoals reflecties en lesvoorbereidingen. In het licht van de 'onderwijs-op-maat'-visie die gehanteerd wordt, bied ruimte aan de studenten om bij het eigen reflecteren maar ook het ruimere stagegebeuren, een eigen stijl te ontwikkelen die bij hun talenten aansluit;
- Analyseer in overleg met elkaar en over de vakdomeinen heen, het volledige takenpakket van beide trajecten en beoordeel dit op planning en relevantie van de inhoud;
- Stem de didactische aanpak van docenten op elkaar af en werk de verschillen hieromtrent weg. Zoek samen naar mogelijkheden om zelf als rolmodel en voorbeeld te fungeren voor de studenten;
- Besteed aandacht aan een efficiënt communicatiebeheer;
- Maak de leerroutes en de beginassessments beter bekend aan de reguliere studenten;
- Hou afzonderlijke cijfers inzake instroom-, doorstroom- en uitstroomrendement voor het traject voor de werkstudenten bij;
- Lever verder inspanningen voor het opzetten van een kwaliteitszorgsysteem om de hiaten in het curriculum op te sporen en mogelijkheden te zien om verbetervoorstellen breed in de opleiding aan te brengen;
- Herwerk de opzet en invulling van het traject voor de werkstudenten. Spits het instroombeleid toe op de feitelijk verworven kwalificaties en competenties van de studenten. Werk een onderwijsaanbod op maat van deze doelgroep uit zodat studenten in staat worden gesteld om alle vooropgestelde competenties te verwerven;
- Ontwikkel een geschikte leeromgeving voor het werktraject, aangepast – in al haar onderdelen – aan de leerbehoeften van deze specifieke groep studenten;
- Voorzie professionaliseringstrajecten voor de docenten van het werktraject rond het ontwerpen van leeromgevingen en de constructie van leermaterialen van met nadruk op de mogelijkheden van blended learning;

- Begeleid de studenten van het traject voor de werkstudenten beter rond het gebruik van het elektronische leerplatform.

Generieke kwaliteitswaarborg 3 – Gerealiseerd eindniveau

- Werk het toetsbeleid voor beide trajecten verder uit en implementeer het;
- Waak continu over de kwaliteit van toetsing en breng deze meer in overeenstemming met de gekozen competentiegerichte aanpak;
- Maak de normering van de indicatoren voor de beoordeling van de praktijkportfolio's transparanter;
- Neem initiatieven die maken dat de kwaliteit van de beoordeling van de onderzoeksprojecten gegarandeerd is;
- Voorzie voor het traject voor de werkstudenten toetsmogelijkheden die de hele breedte van de nagestreefde leerresultaten afdekken.

BIJLAGE I

Personalia van de leden
van de visitatiecommissie

Gerda Geerdink is als associate lector ‘Seksediversiteit in het onderwijs’ werkzaam binnen het Kenniscentrum Kwaliteit van Leren van de Faculteit Educatie, Hogeschool van Arnhem en Nijmegen (HAN). Activiteiten vanuit het lectoraat zijn onder andere leiden van onderzoeksprojecten binnen het brede onderwijsveld, opleidingen adviseren met betrekking tot curriculumontwikkeling en lerarenopleiders professionaliseren in begeleiden en uitvoeren van onderzoek. Ze is vanaf de eerste trance betrokken geweest bij de inrichting en ontwikkeling van (academische) opleidingsscholen als opleider, onderzoeker en kwaliteitsbeoordelaar. Ze werkte eerder binnen de Faculteit Educatie van HAN als lerarenopleider aan de pabo, aan de tweedegraads lerarenopleiding, als beleidsmedewerker onderzoek en als senior onderzoeker. Naast deze werkzaamheden is ze hoofdredacteur van het Tijdschrift voor Lerarenopleiders en bestuurslid van de Vereniging voor Lerarenopleiders Nederland. Vanaf 2007 wordt Gerda Geerdink op verzoek bij visitaties ingezet door de NVAO als voorzitter of lid van de commissie bij de toetsing van nieuw gestarte ALPO’s (Academische Lerarenopleiding Primair Onderwijs), de beoordeling van pabo’s en het beoordelen van opleidingsscholen.

Tammy Schellens (1969) is doctor in de pedagogische wetenschappen en is verbonden als professor aan de vakgroep onderwijskunde van de Universiteit Gent. Zij heeft een onderwijsopdracht voor de opleidingsonderdelen Didactische werkvormen (derde bachelorjaar) en Onderwijstechnologie (eerste masterjaar); zij is ook verantwoordelijk voor een aantal vakken in de specifieke lerarenopleiding (vakdidactiek psychologie, vakdidactiek psychologie en pedagogische wetenschappen en didactiek gedrags- en maatschappij- wetenschappen. Haar onderzoek richt zich op het gebruik van innoverende didactische werkvormen, onderwijstechnologie en de effecten van computerondersteund samenwerkend leren (CSCL) en de randvoorwaarden die de positieve impact ondersteunen.

Marc Driesen (1953) is licentiaat Biologische wetenschappen – dierkunde (VUB). Op het moment van de visitatie was hij al vier jaar werkzaam als algemeen directeur van de Scholengroep 1 Antwerpen – Antigon GO!. Voordien heeft hij verschillende leidinggevende functies vervuld binnen het secundair onderwijs in Vlaanderen. Door de jaren heen heeft hij een rijke ervaring opgebouwd als leraar wetenschappen (biologie, chemie, fysica, natuurwetenschappen,...) in verschillende secundaire scholen.

Wouter Lambrechts (1992) is student Bachelor lerarenopleiding: secundair onderwijs aan Arteveldehogeschool. Op het moment van de visitatie zat hij in de derde opleidingsfase.

BIJLAGE II

Reactie van
Karel de Grote-Hogeschool
op het opleidingsrapport

REACTIE VAN DE OPLEIDING OP HET AANGEPASTE OPLEIDINGSRAPPORT D.D. 10 FEBRUARI 2015

De opleiding Professionele Bachelor Secundair Onderwijs wilt onderstaande toevoeging doen aan het rapport:

In de historiek van een opleiding is het bezoek van een visitatiecommissie een mijlpaal.

Er zijn dan wel de overlegorganen, de contacten met andere hogescholen in binnen- en buitenland, de gemeenschappelijke sturing binnen de Karel de Grote-Hogeschool, de inbreng van het werkveld, lectoren en studenten, die voor inspiratie en bijsturing zorgen. Altijd kunnen onvolkomenheden worden bijgewerkt en kwaliteiten aangescherpt. Wij zijn de commissie dan ook dankbaar voor de respectvolle en efficiënte wijze waarop zij ons werk onderzocht om tot conclusies en adviezen te komen.

Vooraf de analyse van het reguliere traject viel binnen onze verwachtingen. Het gedetailleerd en gemotiveerd verslag zet aan tot reflectie en actie. Ingrepen op korte en lange termijn zijn in de maak. Dagelijks worden inspanningen geleverd waarvan we denken dat ze de kwaliteit verbeteren.

De beoordeling van het net opgestarte¹ traject van de werkstudenten blijft ons, ook na de beroepsprocedure, verrassen. We stellen vast dat de visitatiecommissie voor haar beoordeling van GKW 3 aanvankelijk andere argumenten hanteerde, namelijk het ontbreken van afgestudeerden en het ontbreken van een onderzoeksproject. Aangezien dit traject net opgestart was, bleek het uiteraard onmogelijk om aan deze eisen te kunnen voldoen. De Beroepscommissie volgde onze redenering, maar gaf aan dat we er bewust voor gekozen hadden om dit nieuwe traject te laten visiteren. We vinden deze uitspraak niet correct omdat het protocol niet anders toelaat. De visitatiecommissie kreeg de opdracht om het rapport te herwerken. Ze bleef bij de uitspraak onvoldoende voor GKW3 voor het traject voor werkstudenten, maar haalde daarbij andere argumenten aan, zoals het 'ontbreken van vertrouwen in de uiteindelijke borging van GKW3 voor het werktraject' en de geluiden van studenten die wezen op een verschil tussen 'plannen en praktijk'.

De commissie liet nochtans een zeker enthousiasme en vertrouwen blijken over de kansen die dit traject biedt en legde een aantal positieve aspecten bloot. Het anticipeert op de grote vraag naar leraren, vooral in de

1 Het traject voor werkstudenten liep voor het eerst in het academiejaar van het visitatiebezoek.

Antwerpse regio. Een autonoom traject voor werkstudenten drong zich op en werd gradueel ontwikkeld.

We betreuren het ten slotte dat door deze 'betwiste' uitspraak de goed scorende reguliere opleiding hierdoor ook beperkt in de tijd geaccrediteerd wordt.

Tinne Auwerkerken, opleidingshoofd

27 februari 2015

